

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 14. OKTOBRA 1982

ŠTEVILKA: 40 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodni glasilo delavcev TOZD, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1982 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednika Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik: Jozeta Vanič. Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščanje prometa danka po pristojnem mnenju. Štev.: 42/1982

PROBLEMSKA KONFERENCA O IZPOLNJEVANJU PLANSKIH OBVEZNOSTI

V četrtek, 7. oktobra, je bila problemska konferenca sindikata Železarnje, na kateri so obravnavali splošno problematiko izpolnjevanja planskih obvez do domačega in tujega tržišča, oskrbljenost do konca leta in investicijsko problematiko s poudarkom na pričetku izgradnje jeklarne 2.

Z DOBRIM IN VESTNIM DELOM PROTI MALODUŠJU

V sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja in zmanjševanja vseh vrst porabe niso več tako redki primeri ustvarjanja malodušja med ljudmi, ki ne vidijo ali nočejo videti izhoda iz sedanjih težav, vsak ukrep že vnaprej proglašajo za jalov, ne ločujejo objektivnih od subjektivnih težav in nanje gledajo izolirano od dogajanj v svetu. Nosilci malodušja so v mnogih primerih ljudje, ki k stabilizacijskim prizadevanjem bore malo prispevajo, ali so celo med tistimi, ki delno živijo od ustvarjenega dohodka drugih, oziroma si pridobivajo dohodek brez dela ali nesorazmerno vloženemu delu.

V naši socialistični samoupravni domovini nismo nikdar niti pred seboj niti pred svetom prikrivali težav in vzrokov zanje. V tem je bila še posebno dosledna naša zveza komunistov, ki je tudi na letošnjih kongresih zelo odkrito razgrnila vse naše težave in vzroke zanje ter konkretno opredelila naloge in dolžnosti komunistov in vseh delovnih ljudi pri premagovanju vzrokov, pa tudi opozorila na posledice, če v vsakodnevem življenju ne bomo tako ravnali. Opredeljene naloge so takega pomena, da se moramo v njihovo uresničevanje vključiti vsi z dobrim in vestnim delom tako v materialni proizvodnji kot v družbenih in drugih dejavnostih. Ravno v tem pa so še ogromne neizkoriščene rezerve v pogledu racionalnega in ustvarjalno produktivnega koriščenja delovnega časa, delovnih naprav, varčnega ravnanja z energetskimi mediji, reprodukcijskimi materiali in podobno. Zato naj bi malodušneži najprej pri sebi presodili, ali delajo in ravnajo v tem smislu, potem pa naj to zahtevajo tudi od svojih sodelavcev, okolišja ... pa bodo proizvodni in delovni rezultati očito drugačni, to pa je eden od temeljnih ciljev politike gospodarske stabilizacije.

Malodušneži in pesimisti kaj radi podtaknejo krivdo za sedanje težke razmere našemu političnemu sistemu, pri čemer pozabljajo, da naš politični sistem socialističnega samoupravljanja šele gradimo in da je resnica in vzrok za sedanje težave tudi v tem, da ga gradimo prepočasi in mnogokje nedosledno in formalistično. Torej ni krivda v sistemu, temveč v naši inertnosti, neprizadetosti ali vsaj premajhni aktivnosti pri uresničevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov — dohodkovnega sistema in v tem okviru delitve po delu in rezultatih dela, delegatskega sistema in delegatskih razmerij. To pa so temeljni pogoji za uresničevanje oblasti delavskega razreda, da bo le-ta dejansko gospodar pogojev in rezultatov svojega dela, kar je edino jamstvo, da bomo hitreje in bolj učinkovito premagovali nakopičene težave, da bodo bremena stabilizacije porazdeljena na vse enako.

Malodušneži in pesimisti v sedanjih ukrepih, na primer, za varčevanje z nafto in vsemi energetskimi mediji, vidijo našo nezmožnost za reševanje tega problema, kakor da industrijsko bolj razviti svet — Japonska, Združene države Amerike, Zvezna republika Nemčija in mnoge druge — že leta in leta ne bi namenjale velikih naporov za varčevanje z nafto, pa tudi drugimi energetskimi mediji.

Naše sedanje težave prav gotovo ne smemo obravnavati ali ocenjevati mimo izredno zaostrenih mednarodnih političnih in ekonomskih razmer, kar nekateri počno. Ob dejstvu, da v naši socialistični domovini zaradi doslednosti v političnem razvoju, zunanji politiki in politiki neuvrščenosti, bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti že 37 let gradimo našo sedanost in prihodnost v miru, ne bi smeli pozabljati na številne vojne in oborožene spopade, ki so v tem času divjali in še divjajo v svetu. Ob tem tudi ne bi smeli mimo dejstva, da je v svetu še danes okrog 800 milijonov ljudi na spodnji meji življenjske eksistence, ki se v najmanjšem pretresu lahko spremeni v lakoto. Da na zemeljski obli vsako sekundo en človek umre za lakoto.

Ne da bi prikrivali naše subjektivne slabosti in vzroke za sedanje težave, ne bi smeli niti mimo dejstva, da je, na primer, ta čas v Zvezni republiki Nemčiji mnogo uglednih podjetij pred konkurzom, da so v Angliji pred zaprtjem dveh velikih jeklarn s 70.000 delavci, da so na Švedskem zaradi težav, ki jih imajo, devalvirali krono in zamrzili cene, da brezposelnost v svetu strahovito narašča. Še in še bi lahko naštevali take primere, ne zaradi opravičevanja naših slabosti, temveč zaradi spoznanja, da vse to tudi vpliva na naše sedanje težave, pa tudi zato, da bi bolje cenili naše velike pridobitve in nadaljnje razvojne možnosti.

In ne nazadnje bi morali vsem malodušnežem in pesimistom povedati tudi, da smo kljub takim razmeram z izjemnimi naporu tudi v tem času že dosegli nekaj pomembnih rezultatov na področju kmetijstva, našega izvoza, pri zmanjšanju naložb in podobno, pa tudi v spreminjanju naših odnosov in ravnanja do dela in odgovornosti in da delavci v številnih kolektivih vlagajo maksimalne napore, da bi ublažili pomanjkanje goriva, nekaterih prehranskih artiklov, industrijskih izdelkov in drugega.

Ker smo v preteklosti večkrat živeli na preveč veliki nogi, kakor pravimo, več porabili, kot smo naredili, je danes neizprosno dejstvo, da se bomo morali še čemu odreči, toda vsi se bomo morali vključiti v bitko, da bo tega odrekanja jutri in pojutrišnjem vse manj. Zato moramo malodušje in pesimizem zamenjati z dobrim in vestnim delom slehernega in z enakomerno porazdelitvijo bremen stabilizacije na vse.

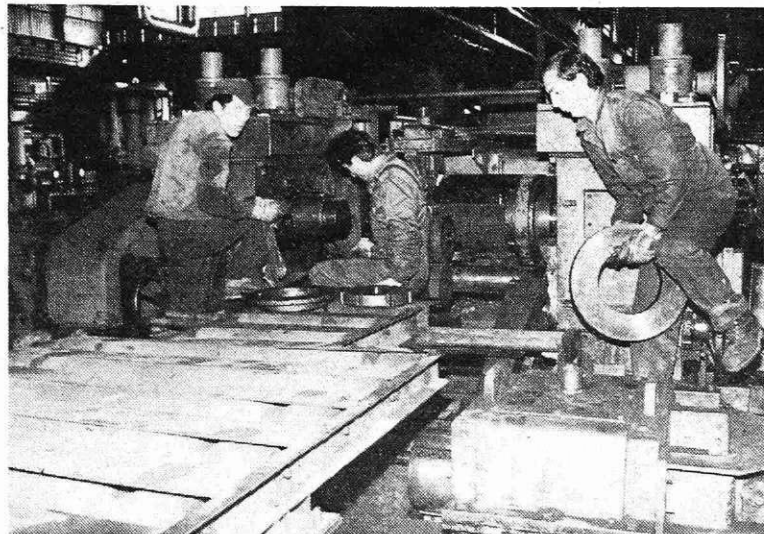
SKUPNA PROIZVODNJA SKORAJ 8 % POD PLANOM

V septembru je bila zaradi težav v TOZD Jeklarne in delno tudi v TOZD Valjarna bluming-štekel dosežena skupna proizvodnja samo 91,9 % operativnega programa, medtem ko je bil pri gotovi proizvodnji rezultat z 99,8 % znatno boljši. Ker je bila tudi dobava polproizvodov iz tujih virov v tem mesecu slaba, so se zaradi tega močno zmanjšale medfazne zaloge polproizvodov in bo to negativno vplivalo na uresničevanje programa gotove proizvodnje v mesecu oktobru. Na slabo izpolnitev načrtovane skupne proizvodnje je imela velik vpliv redukcija električne energije. (Nad. na 6. strani)

Konference so se udeležili člani konference sindikata, predsedniki osnovnih organizacij, člani poslovnega odbora, predstavniki strokovnih služb, občinskega sindikata, medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko, Zveze sindikatov Slovenije in Splošnega združenja črne metalurgije.

V uvodu je Štefan Šterbič poudaril, da je obravnavana problematika še vedno aktualna, saj imamo glede izpolnjevanja planskih obveznosti še nekaj težav. Dosegli smo zgornjo mejo naše produktivnosti, saj smo v vseh povojnih letih proizvodnjo povečali za skoraj petkrat. Pri tem pa je naša tehnologija zastarela in ne moremo več v korak s tistimi, ki imajo novejšo tehnologijo. Zato smo pripravljeni na novo

(Nadaljevanje na 11. strani)

Remont na valjarskem ogrodju v TOZD Hladna valjarna Bela (Foto S. Kokalj)

ŽIVLJENJSKI IN EKONOMSKI POLOŽAJ DELAVCA JE NEPOSREDNO ODVISEN OD PRODUKTIVNOSTI DELA

V prvih treh dneh tega tedna je v Cankarjevem domu v Ljubljani potekal deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije, na katerem je bilo 761 delegatov, ki so zastopali skoraj 800.000 delavcev slovenskega združenega dela, ki so člani Zveze sindikatov Slovenije. Iz naše občine se je kongresa udeležilo dvanajst delegatov, od tega trije iz naše železarnje.

V času zaključevanja redakcije Železarnja je kongres še trajal, zato navajamo le nekaj najbolj značilnih

poudarkov iz govora predsednika Zveze sindikatov Slovenije Marjana Orožna na začetni plenarni seji

kongresa, kakor so jih zabeležili novinarji Dela:

— Bistveno vprašanje naše stabilizacije in produkcijskega odnosa je odločanje delavcev v TOZD o pogojih pridobivanja dohodka, o gospodarstvu z njim v vseh oblikah dohodkovnega povezovanja. To je tudi najpomembnejše politično in organizacijsko vprašanje zveze sindikatov.

— V našem razvoju smo šli skozi mnoge težave in iz njih izšli kot zmagovalci, zahvaljujoč visoki stopnji razredne zavesti velike večine delavcev o tem, da smo v sistemu samoupravljanja sami odgovorni za lastno usodo.

— Za naše nadaljnje delo nam niso potrebni novi obsejni dokumenti, saj imamo že dovolj napotil.

— Delavci tistih organizacij, ki so uspešne, ne morejo biti več solidarni in prizanesljivi do tistih, ki so

(Nadaljevanje na 2. strani)

V JEKLARNI GRADIMO NAPRAVO ZA VAKUUMIRANJE JEKLA

Pomladi smo na vzhodni strani jeklarne odprli novo gradbišče, kjer smo pričeli graditi napravo za vakuumiranje jekla. Predvidoma poleti 1983 bo naprava začela obratovati.

Z graditvijo naprave za vakuumiranje uvajamo v Železarni novo moderno tehnologijo za izdelovanje kvalitetnih jekel, tako imenovano ponvično metalurgijo. Nova tehnologija nam prinaša kvalitetne in ekonomske učinke tako v jeklarni kot v vročih in hladnih valjarnah. Učinki bodo naslednji:

V jeklarni:
— povečanje storilnosti elektro obločnih peči ASEA in LECTRO-MELT,
— manjši odgorek dragih legiranih elementov,
— manj zgrženih sarž.

V vročih in hladnih valjarnah:
— zmanjšanje izmečka zaradi boljše plastičnosti jekla, nehomogenosti, manjših količin plina v jeklu in
— cenejše razogličanje dinamo travov.

Znatne prednosti prinaša vakuum-ska metalurgija pri izdelavi dinamo jekel. Jeklo, izdelano v vakuumu, je bolj čisto, ni luskinavo in izboljšajo

se njegove električne lastnosti. Zaradi nizkega ogljika se bo žarilna hitrost v hladni valjarni znatno povečala in s tem se bo povečala tudi proizvodnja.

Se večje prednosti nam bo prineslo vakuumiranje pri izdelavi nerjavnih jekel. V elektro pečeh se jeklo samo stopi in se nadalje obdeluje v ponvi. Zato se poveča vzdržnost obzidave elektropeči. Zmanjša se izguba ferokroma. Dragi ferokrom se nadomesti s cenejšim ferokromom carbure. V vakuumu izdelano nerjavno jeklo ima mnogo manj nečistoč in s tem boljše sposobnost poliranja. V vakuumski napravi se bo izdelovalo tudi jeklo za patentirano žico, kjer so sedaj problematični nekovinski vključki, jeklo za preoblikovanje v hladnem, visokotrdno konstrukcijsko jeklo in specialno jeklo z nekaj tisočinkami odstotka ogljika. V kombinaciji z jeklolivarno bo možno izdelovati tudi vakuumirane odlitke za zahtevne strojne dele nuklearne tehnologije.

(Nadaljevanje na 2. strani)

JUTRI RAZŠIRJENA SEJA OK ZKS JESENICE

Predsednik Alojz Kalan, jutri, 15. oktobra, ob 12. uri v salonu restavracije Kazina sklicuje razširjeno sejo občinske konference ZKS Jesenice, katere se bodo udeležili tudi člani delovne skupine centralnega komiteja ZKS, ki je konec junija obiskala našo občino, član predsedstva centralnega komiteja ZKS Viktor Avbelj in sekretar predsedstva centralnega komiteja ZKS Miha Ravnik. Na sejo so vabljene tudi sekretarji osnovnih organizacij zveze komunistov in poslovnih organov iz sredin, ki jih je obiskala delovna skupina.

Na seji bo tekla beseda o krepitvi akcijske enotnosti in učinkovitosti delovanja zveze komunistov v občini Jesenice na osnovi poročila delovne skupine centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije o ugotovitvah ob njenem obisku v naši občini 30. junija in 1. julija letos.

Delovna skupina centralnega komiteja ZKS je takrat v razgovorih s komunisti na Jesenicah želela pred-

vsem ugotoviti, kako poteka družbenopolitična aktivnost komunistov in osnovnih organizacij zveze komunistov pri uresničevanju stališč in usmeritev 9. kongresa Zveze komunistov Slovenije in 12. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Takrat je delovna skupina posebno pozornost pri ocenjevanju razmer namenila dvema sklopoma vprašanj, in sicer:

(Nadaljevanje na 2. strani)

JEKLARJI PO ENAJSTIH DNEH NAD PLANOM

Enajstdnevni delovni rezultati nas ponovno navdajo z optimizmom, da je našim jeklarjem »steklo«, saj po enajstih dneh oktobra že presegajo linearni mesečni plan za dva odstotka.

Delavci v TOZD Jeklarne so izdelali 15.581 ton surovega jekla, kar je 37,5 % mesečnega družbenega plana, ki je enak operativnemu programu.

Sicer smo po enajstih dneh dosegli 41.394,8 tone skupne proizvodnje, kar je 32,7 % mesečnega družbenega plana oziroma 33,1 % nekoliko zmanjšane operativnega programa.

V tem času smo za prodajo izdelali 10.041,2 tone izdelkov, kar je glede na družbeni načrt 28,5 %, glede na rahlo zmanjšan operativni program pa 29,4 %.

V TOZD Plavž so delavci v enajstih dneh oktobra izdelali 4.995,8 tone groblja, kar je 36,7 % mesečnega družbenega plana, oziroma 34,5 % za 900 ton povečanega operativnega programa.

Idealna linearna realizacija bi po enajstih dneh morala biti 35,5 %, kar kaže, da so temu najbližje jeklarji in plavžarji.

V JEKLARNI GRADIMO NAPRAVO ZA VAKUUMIRANJE JEKLA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Naprava za vakuumiranje se gradi na skrajnem vzhodnem delu livne hale jeklarne, livna hala se podaljša za 12 m in na prostoru med vzhodno steno saržirne hale in stavbe odprave naprave elektro peči. Gradbišče je sorazmerno majhno, vendar je bilo pri odpiranju gradbišča precej težav, ker smo ga vrivali v obratujočo jeklaro, ki je že tako utesnjena. Tako je bilo potrebno podaljšati livni podest, prestaviti ogrevno mesto ponev, premestiti z mostom uvozni tir v livno halo zaradi gradnje temelja podaljška livne hale, sanirati temelje odprave naprave, narediti oporne zidove ob železniških tirih za uvoz v livno in saržirno halo, prestaviti energetske cevrovode na vzhodni strani jeklarne itd.

Ko bo naprava zgrajena, bo obdelava jekla naslednja: jeklo iz elektro peči se zlije v ponev in se s 125-tonskim žerjavom prenese v vakuumsko komoro, ki je vkopana v tla livne hale. Na vakuumsko komoro se povezne zrako-tesni pokrov, ki se s pomočjo prevozne naprave samostojno pomika na progi ob vakuumski komori. Na ponev se priklapi dovod argona, s katerim se jeklo prepriha in meša, kar izboljša homogenost taline. Ko pokrov zapre komoro, se začne odsesavati atmosfera v vakuumski komori. Ko je dosežen podtlak 1 mbar (tisočinka atmosferskega tlaka, kar je zelo visok vakuum), se v komoro uvede kopje za vpihovanje kisika. S tem se začne proces razogljčenja jekla.

Za ustvarjanje vakuum bomo nameščene štiri ejektorske parne črpalke in dve rotacijski črpalke z vodnim obročem (Litostroj). Poraba pare med delovanjem črpalke bo pet ton na uro, zato je potrebno v parni centrali montirati nov parni razdelilec in tej porabi prilagoditi obratovanje turbin ter zgraditi parovod do naprave za vakuumiranje.

Za kondenziranje pare iz vakuumskih črpal se v kondenzatorje dovaja velika količina hladilne vode, ki se zbira v pentlji za kondenzatorji. Ta hladilna voda je onesnažena s produkti oksidacije, ki se odsesavajo iz vakuumске komore.

Čiščenje onesnažene vode je predvideno na čistilni napravi kontiliva. Čistilno napravo bo potrebno ustrezno rekonstruirati, pridobljeno goščo pa dnevno odvažati s kontejnerjem na odpad.

Med obdelavo jekla v vakuumu se dodajajo legure. Ob napravi je mon-

tirano deset bunkerjev, iz katerih se programirana količina legur s pomočjo elektromagnetnih dozatorjev natrese v prevozni tehtalni bunker in nato s transportnim trakom doзира skozi vakuumsko zaporo v ponev. Doziranje legur bo avtomatizirano s tem, da se pred postopkom nastavi na programatorju željene legure in teže.

Projektant tehnoloških naprav je Standard Messo iz ZR Nemčije, ki je tudi dobavitelj nekatere opreme, ki

se v Jugoslaviji ne izdeluje. Glavni izdelovalec in dobavitelj opreme je Metalna Maribor. Livno halo podaljšuje Hidromontaža Maribor, vsa gradbena dela pa izvaja Gradis Jesenice. Gradbena dela in dobava konstrukcij po terminskem planu nekoliko kasnijo, kar povzroča skrb zaradi odprte vzhodne stene jeklarne. Zato si izvajalci prizadevajo, da se do zime zaključijo dela na halah in s tem zapre vzhodna stena livne hale.

F. S.

V elektro delavnici na Jesenicah (Foto S. Kokalj)

ŽIVLJENJSKI IN EKONOMSKI POLOŽAJ DELAVCA JE NEPOSREDNO ODVIŠEN OD PRODUKTIVNOSTI DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

neutemeljeno graditi svoj obstoj in razvoj na posojilih brez lastnih sredstev, ki so slabo gospodarili, potem pa svoje obveznosti prevračali na druge in na vso skupnost.

Krojiti sistem po tistih, ki so podpoprečni, je objektivno reakcionarno dejanje.

Če začnemo solidarnost, vzajemnost in uravnilovka spodkopava-

ti načelo »vsak po svojih sposobnostih« - vsakomur po njegovem delu, potem so na najboljši poti, da spodkopljejo same sebe, svojo lastno materialno osnovo.

Delavec ni le subjekt, ki razpolaga s celotnim dohodkom, tej družbi je tudi odgovoren za upravljanje tem sredstvi.

V prevelikem pričakovanju metodologije, strokovnih podlag itd. je v mnogih kolektivih zamrla lastna pobuda in aktivnost za razvoj sistema delitve po delu.

Odnos do delitve oziroma nagajevanja po delu mora biti v tem štiriletnem obdobju poglavito vprašanje aktivnosti sindikatov.

V zadnjih letih so začeli bolj vrednotiti težke delovne pogoje proizvodnega delavca, kar je dobro. Toda tudi na račun zaostajanja osebnih dohodkov kreativnih delavcev, strokovnjakov, najodgovornejših kadrov, kar je slabo.

Zveza sindikatov ni nikoli bila in ne bo proti realnemu naraščanju osebnih dohodkov. Toda vsako naraščanje je odvisno od delovnega rezultata, od ustvarjenega dohodka, ki ne bo le odraz igre cen in »računovodske zasluge«.

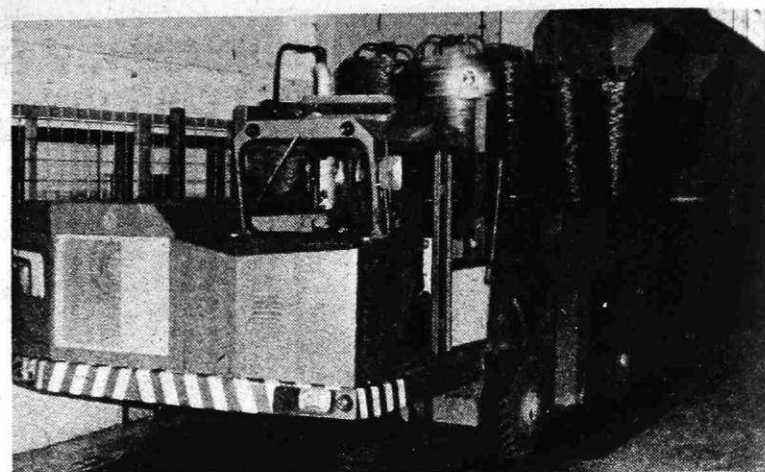
Odnos do zakonitosti, do sprejetih planskih obveznosti, do dogovorov nujno postaja osrednje vprašanje stabilizacije.

Samoupravna delavska kontrola je toliko razvita in močna, kolikor je izraz razvitosti samoupravnih odnosov.

V naši družbi bo toliko svobode in enakopravnosti, kolikor bo odgovornosti.

Delavec se vključuje v sindikat, da v svojih prizadevanjih ali v obrambi svojih interesov ne bi bil osamljen. Moč delavskega razreda je v njegovi organiziranosti in idejni usmerjenosti.

Deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije sta po otvoritvi pozdravila s krajšim govorom predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Andrej Marinc, ki je predvsem poudaril izredno zaostrene mednarodne ekonomske in politične odnose in vlogi sindikata v naši socialistični samoupravni družbi, za njim pa še član predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije Dušan Bogdanov-Senko. Naglasil je nujnost hitrejšega in kvalitetnejšega uresničevanja ustavnih določil, omenjal velike dosežke, ki smo jih kljub težavam med obema kongresoma dosegli in prizadevanja za zagotavljanje pogojev za normalno proizvodnjo, vprašanja zaposlenosti in zaposlovanja ter skupne in splošne porabe, kakor tudi vprašanja osebnih dohodkov.

Nov samonakladalni avto v adjustaži hladne valjarne — žičarne (Foto S. Kokalj)

TESTIRANJE SAMONAKLADALNEGA CESTNEGA PALETNEGA VOZILA V ŽELEZARNI

Testno vozilo AN 60 HLP 01 je v Železarni vzbudilo precej zanimanja med delavci temeljnih organizacij, v katerih je bilo vozilo doslej predstavljen. Testna ekipa meni, da je potrebno k osnovni informaciji o testiranju vozila dodati še tehnični opis specialnega vozila.

Vozilo je sestavljeno iz naslednjih pomembnejših sklopov: nosilno ogrodje, kabina, podvozje, izvor energije, prenos pogonske energije, krmilni sistem, zavorni sistem in električni sistem.

Nosilno ogrodje je sestavljeno iz dveh varjenih I profilov, ki sta montirana na straneh platoja. Med seboj ju spajajo prečni I profili, ki so prav tako varjeni.

Kabina je sestavljena iz naslednjih glavnih podsklopov: školjka, komandna plošča, sedež, grelnik in ostala drobna oprema.

Podvozje je sestavljeno iz šestih nihajočih polosi, ki so pritrjene na ogrodje prek vozno-dvžnih nog. Vozno-dvžne noge so tako izdelane, da omogočajo s pomočjo hidravličnih cilindrov (prek katerih se prenaša obremenitev) hod 600 mm, od najnižje točke platoja 1200 mm do najvišje točke platoja 1600 mm z rezervo 200 mm za izravnavo neravnosti terena med polosema. Cilinder se zgornj naslanja na »ploščo« noge, spodaj pa na vzvod noge, na koncu katere je pritrjena nihajoča polos. Nihajoča polos ima na vsaki strani po eno polno gumo. Prek pesta in ležajev prenaša obremenitev na os (sornik), le-ta pa prek drsnega ležaja na vzvod vozno-dvžne noge. Polos je opremljena z zavornim sistemom simplex izvedbe. Gonilna polos ima v pestu vgrajena hidromotorja, ki poganjata vozilo; os nima vgrajenega zavornega sistema.

Izvor energije je motor TAM F 6 L 413 FR, ki ima 118 kW (160 KM) pri 2300 min⁻¹. Motor je zračno hlajen. Na motor je pritrjen razdelilnik moči, nanj pa dve regulacijski tlačilki.

Vozilo je izdelano tako, da se plato spušča in dviga vzporedno s podlago.

Na razdelilniku je vgrajena tretja tlačilka (aksialno regulacijska). Povezana je z razvodnikom, ki v osnovni legi preko krmilnega razvodnika potiska olje nazaj v rezervoar. Z vključitvijo ustreznega stikala na komandni plošči (položaja: »dviganje«, »spuščanje«) se razvodnik preklopi v ustrezni legi s pomočjo električne energije. Pri dviganju potiska tlačilka olje v večprostorni cilindri (sinhronizator), le-ta pa v cilindre na vozno-dvžnih nogah.

Prenos pogonske energije je izveden s hidrostatičnim prenosom in se izvaja prek regulacijske tlačilke, hidravličnih vodov in hidromotorja. Regulacijska tlačilka je prek razdelilnika moči pritrjena na pogonski motor. Glede na nagib opletavke pošilja po hidravličnih vodih do hidromotorja količino olja od nič do maksimalne vrednosti. Krmiljenje količine olja je zelo natančno. Hidravlični vodi so jeklene in gumijaste cevi in so sposobne prenašati visoke pritiske (do 400 bar).

Hidromotorji so vgrajeni v pestu prvih dveh polosi. So aksialno hitrotekoči motorji in prenašajo pogonski moment na kolo preko planetnega gonila, ki je vgrajeno v pestu.

Krmilni mehanizem je tako skonstruiran, da omogoča obračanje štirih polosi (prednjih in zadnjih dveh za kot plus in minus 50 stopinj) tudi pod polno obremenitvijo in v mirujočem stanju vozila. Opremljen je s hidroservo napravo. Krmilni mehanizem je sestavljen iz hidravlične in iz mehanске komponente. Spretnji in zadnji polosi povezuje mehaniski krmilni trapezni mehanizem, ki omogoča, da se notranja polos v

ovinku vedno obrne za ustrezajočo večji kot kot zunanja polos. Hidravlični del krmilnega mehanizma je sestavljen iz tlačilke, ki je pritrjena na razdelilnik moči in potiska olje v servo krmilni razvodnik Orbitrol, na katerem je pritrjen volan.

Zavorni sistem je pnevmatski in je podobne zasnove kot na običajnih tovornjakih. Zavorni bobnasti sistem imata dve negnani osi. Gnana os je brez zavor in zavira na hidravlični način.

Izvor električne energije je akumulator 24 V.

Izdelovalci pomembnejših sklopov so:

- pogonski dizel motor — TAM Maribor,
- kabina — Integral,
- vozno-dvžne noge, gonilne in gnane osi — Vozila Nova Gorica,
- hidravlični cilindri s sinhronizatorjem — Prva petoletka Trstnik,
- servo razvodnik ORBITROL — Danfos,
- regulacijske tlačilke, hidromotorji v pestu — Rexroth,
- hidravlični krmilni in varnostni ventili — Rexroth (Prva petoletka),
- elektrooprema — TAM Maribor,
- ploščica — Lemerz,
- Gume — Continental,
- šasija — Vozila Nova Gorica.

Vir: Tehnični opis specialnega vozila AN 60 HLP 01, Vozila Gorica. Davorin Praprotnik

KJE JE SAMOZAŠČITA V ŽELEZARNI?

Mnogo govorimo o samozaščiti, mnogo manj pa o tem (če pa že, ni ustreznih ukrepov), da bi bolj samozaščitno ravnali znotraj Železarne proti tistim, ki z nedisciplino in neredom zapravljajo družbene sredstva in ogrožajo naš skupni standard.

Pred kratkim je v žičarni II nekdo namerno pokvaril žigovno uro za registriranje prisotnosti na delu, ki se še sploh ni uporabljala. KJE JE SAMOZAŠČITA? Zakaj morajo tako »saboterstvo« reševati delavci milice? Ali nismo sposobni sami ugotoviti, kdo je tisti, ki ne mara reda in discipline, s tem pa očrni tudi dobre, pridne in poštene sodelavce? Ali bo potrebno, da bi nas morali na vsakem koraku nadzorovati organi javne varnosti, ker se nekateri na tiste, ki vodijo in nadzorujejo proizvodnjo, sploh ne ozirajo? Ali smo se odločili za samoupravljanje ali samovoljno upravljanje? V tem je bistvena razlika. Samovoljnost ne vodi k izboljšanju ekonomskih rezultatov in reševanju stabilizacije, ampak k vse večji anarhiji, oziroma k še večji nedisciplini pri delu.

Ta primer, da je nekdo namerno poškodoval kontrolno uro in napravil za 5.000,00 din škodo, naj bo v premislek vsem nam, ki smo oškodovani.

B. M.

JUTRI RAZŠIRJENA SEJA OK ZKS JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

- vprašanjem uresničevanja politike in programov stabilizacije (racionalna poraba družbenih sredstev, izvoz, produktivnost) in

- oceni razvoja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov (uvečevanje dohodkovnih odnosov, svobodna menjava dela, združevanje dela in sredstev).

O teh stvareh se je delovna skupina pogovarjala v Bolnici Jesenice, v železarni Jesenice in v delovni organizaciji Gorenjka — TOZD Hoteli Kranjska gora. Razgovorov so se udeležili tudi predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij obiskanih kolektivov in občine ter poslovodni delavci TOZD, delovnih organizacij in sestavljenih organizacij združenega dela.

Osnovno izhodišče delovnih razgovorov, kakor navaja delovna skupina, je bilo, da se morajo komunisti akcijsko poenotiti in odločno iti v bitko za temeljito in vsestransko preobrazbo samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, zlasti pri gospodarjenju s sredstvi tekoče in razširjene reprodukcije, da je potrebno razvojne programe uskladiti z materialnimi možnostmi in v programih stabilizacije podpreti nadaljnje dohodkovno povečevanje, s čimer se lahko bistveno prispeva k razvoju in utrjevanju socialističnega samoupravljanja ter k temu, da bodo delavci v združenem delu s tako ustvarjenimi sredstvi tudi gospodarili in razpolagali.

Le tako, poudarja delovna skupina, bo mogoče v zaostrenih pogojih gospodarjenja in pridobivanja ter delitve dohodka krepiti proizvodne

sile družbe, dosegati višjo stopnjo akumulativnosti ter s tem tudi višjo življenjsko raven delavcev. To pa terja, da ob oceni stanja, razmer in trendov gospodarskih gibanj temeljito spremenimo naš pristop v družbenih odnosih in v gospodarjenju z družbenimi sredstvi in v gospodarski strukturi.

Na osnovi ocene razmer so bile skupno z jesenskimi komunisti opredeljene konkretne usmeritve in naloge za nadaljnje aktivnosti v smislu preseganja obstoječih slabosti in pomanjkljivosti, ki so navedene v poročilu delovne skupine, ki je bilo v razpravi v vseh osnovnih organizacijah zveze komunistov v občini in ki je tudi gradivo za to sejo občinske konference zveze komunistov Jesenice. Pri uresničevanju teh nalog in usmeritev, navaja delovna skupina v poročilu, ima poseben pomen boljša idejnopolična usposobljenost članstva in osnovnih organizacij zveze komunistov in kadrovska krepitev.

Delovna skupina v svojem poročilu tudi ugotavlja, da so na problematičnih konferencah jesenjski in gorenjski komunisti že sprejeli vrsto dogovorov in sklepov za izboljšanje razmer, vendar jih v praksi vse prepočasno uresničujemo. Za odločnejše preseganje tako objektivnih kot subjektivnih razlogov, ki pogojujejo slabe razmere v posameznih okoljih, bo nujno treba doseči bolj racionalno delitev dela, ustrežnejšo samoupravno organiziranost, pa tudi nekatere kadrovske spremembe.

V nadaljevanju svojega poročila delovna skupina navaja ugotovitve in ocene razmer ter konkretne usmeritve in naloge na področju zdravstvenega varstva v občini, v železarni Jesenice in gospodarstvu občine (o tem smo več pisali v 36. številki Železarnja 16. septembra) ter v turizmu in gostinstvu občine.

INOVACIJSKI PRIHRANEK V SEPTEMBRU 6,911.265 DIN

Odbori za gospodarstvo so v preteklem mesecu obravnavali sedemnajst tehničnih in tehnoloških izboljšav ter koristnih predlogov in jih 14 odobrili, tri pa zavrnili. Skupni prihranki oziroma koristi znašajo 6.911.265,00 din, zato je 32 novatorjev prejelo 186.366,00 din posebnih nadomestil ali 2,70 % od ugotovljenih koristi.

TOZD VALJARNA BLUMING-SKEKEL

Avtorjem Vladimirju Senčarju, Valentinu Markežu, Avgustu Novšaku in Martinu Brumatu je bilo dodeljeno tretje posebno nadomestilo za izvedbo stopenjske regulacije za zvezno regulacijo hitrosti valjavnikega ogrođa na štelu. Težave, ki jih je imel obrat pri valjanju s končnimi spremembami hitrosti, so postavile elektrovzdrževanju zahtevo, da ugotovi možnost predelave na več hitrostnih stopenjih ali celo na zvezno regulacijo. Avtorji so pričeli razmišljati in ugotovili, da je predelava možna. Nova izvedba omogoča izbiro katerekoli hitrosti na krivulji, ki povezuje vrhove stopničaste regulacije. Z izvedeno predelavo stopenjske regulacije na zvezno regulacijo se je povečala hitrost valjanja, prihranilo pa tudi pri elektro mehanskih delih.

Avtorjem Igorju Mežku, Jožetu Kastelicu in Jožetu Pernetu je bilo za uspešno izvedeno predelavo jarma duo valjev bluming ogrođa odobreno prvo posebno nadomestilo. Zgornji bluming duo valj je vpet v jarm, s pomočjo katerega se dviga in spušta. Zaradi tehnoloških zahtev po hlađenju valja služi jarm tudi kot nosilec cevi hladilne vode. Pri originalnem ameriškem jarmu je bila cev z vodo nameščena na zunanji strani jarma in je zaradi tega večkrat prihajalo do lomljenja cevi. Sobe je bilo potrebno velikokrat menjati, saj so se poškodovale zaradi nihanja trakov. Hlađenje valja ni bilo učinkovito, saj je voda brizgala pod kotom in se je del hladilne vode odbijal od površine valja. Pri tej izvedbi jarma je bila težavna menjava valjev, ležajev in puš, kar je povzročilo dodatne zastoje. Avtorji predloga so predelali hladilni sistem na starem ameriškem jarmu. Priključili hladilne vode je sedaj za polivanje valjev, kar pozitivno vpliva na njihovo obrabo. Zaradi take konstrukcijske spremembe ne prihaja več do poškodb hladilnega sistema oziroma do zastojev na bluming ogrođu.

Avtorji predloga so z navedeno izboljšavo usposobili neuporabni ameriški jarm in s tem prihranili del stroškov izdelave novega jarma. Avtorju Venčeslavu Abramcu iz TOZD Valjarna bluming-skekel je bilo za predelavo vstopnih vodil pred slab škarijami v valjarni bluming dodeljeno prvo posebno nadomestilo. Predtrakovi, zvaljani na bluming ogrođu, so se med transportom do štelke ogrođa zatikali na vstopnih vodilih slab škarij, ki imajo nalogo, da dovajajo predtrak v sredino škarij in so izvedena lijakasta. Ležajo nad nivojem transportnih valjčnic. Ker je pri nas osvojevalno valjanje predtrakov z enim gretjem direktno iz bloka, se na bluming valjajo tanjši predtrakovi in so se zaradi tega zatikali med vodila in valje transportne valjčnice. Reševanje zataknjenih trakov je vedno povzročalo zastoje. Trak se je deformiral in ohladil, zato ga je bilo potrebno razrezati in prodati kot debelo pločevino.

Avtor predloga je to pomanjkljivost odpravil tako, da je dal izdelati iz debelejšje pločevine obloge vodil, katere segajo med valje transportne valjčnice. Te obloge so navarjene na obstoječa vodila in oblikovane po valjih tako, da že vnaprej omogočajo normalno gibanje in nastavljanje vodil po širini. Po tej predelavi se predtrakovi ne zatikajo več.

Avtorju Antonu Kržiču je bilo dodeljeno drugo posebno nadomestilo za uvedbo jeklenih zagod nad tlačnim vretenom ogrođa nožev pri škarijah. Na bronxi liniji je prihajalo do pogostih zlomov zgornjih koles polža in ohišja polža. Problem zlomov in nato zastoj pri razrezo-

nju toplo valjanih trakov je nastajal pri debelejših trakovih kvaliteten jekel. Avtor je z uvedbo dodatnih varnostnih zagod preprečil zlome ohišja polža ter daljše zastoje. Realizacija tega predloga je zelo uspešna, saj okvar na postrojenju ogrođa ni več.

TOZD PROFILARNA

Odbor za gospodarstvo TOZD Profilarna je ponovno obravnaval predlog avtorja Franca Mežana in avtorju dokončno odobril prvo posebno nadomestilo za izvedeno predelavo platoja na zakladalnih vozčkih oblikovnih linij Rossi I in Rossi II. Na oblikovnih linijah Rossi I in Rossi II se je pojavil problem na zakladalnem vozčku. Prislona za svitke je bil pritrdjen s štirimi vijaki, ki so bili močno obremenjeni in so se večkrat odlomili. Prihajalo je do zastojev, obstajala pa je tudi možnost poškodb delavcev. Avtor tehnične izboljšave je izdelal pritrditev prislone s sorniki in zagodami, podaljšal pa je tudi ohišje vozčka in prislone. Podaljšani prisloni preprečuje lomitev sornikov in zagod in tako ne prihaja več do zastojev na prislonu zakladalnega vozčka.

TOZD VRATNI PODBOJI

Avtorju Gregu Hudriču je bilo za spremembo oblike profila T 50 za izdelavo kovinskih vratnih podbojev in izdelavo ustreznega razpisa dodeljeno enkratno posebno nadomestilo. Prvotna oblika profila za izdelavo vratnih podbojev T 50 je bila simetrična. Pri izdelavi podbojev iz tega profila so nastajale težave predvsem zaradi ozkosti profila, zato podbojev iz tega profila na proizvodni liniji niso mogli izdelovati. Tehnološka pot izdelave podbojev se je podaljšala predvsem zaradi nepotrebnih transportov stranic v vzorčno delavnico. Avtor predloga je izdelal asimetrični profil T 50 in tako poenostavil izdelavo kovinskih podbojev ter s tem dosegel tekočo proizvodnjo na proizvodni liniji. Obenem je skonstruiral in izdelal posebno razpiso za vgraditev teh podbojev.

Avtorjema Avreliju Ravniku in Francu Pretnarju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za zamenjavo toplotnega izmenjevalnika ter ureditev tehnološko potrebne temperature za razmaščevanje fosfatiranje vratnih podbojev. V procesu izdelave vratnih podbojev je sestavni del tudi lakirnica. Pred lakiranjem je treba vratne podboje razmastiti. Tehnološka temperatura raztopine bi morala biti minimalno 70 stop. Celzija, delovna temperatura pa od 70 do 80 stopinj Celzija. Prvotno vgrajeni toplotni izmenjevalnik ni omogočal doseganja delovne temperature. Avtorja predloga sta za odpravo tega problema predlagala vgraditev novega toplotnega izmenjevalca večje kapacitete, vezanega v proti smernem toku, s čimer sta dosegla nekoliko višjo delovno temperaturo, kar pogojuje delno izboljšanje razmaščevanja in boljše kvaliteto barvanja.

Avtorjem Dragu Kalamarju, Francu Paplerju in Romanu Iskra je bilo za izdelavo varovala za spuščanje stranic odobreno enkratno posebno nadomestilo. Z montažo varovala za spuščanje stranic podbojev po prečnih strminah na kotnih varilnih strojih je preprečena možnost zdrsne stranic podbojev prek naslonov podajne verige. Tako je preprečeno padanje stranic podbojev na mesto, kjer opravlja delo varilec podbojev in s tem je odpravljena tudi možnost poškodb tega delavca s stranicami vratnih podbojev. Bistveno se je zmanjšala možnost poškodb in olajšano je delo delavca na varilnem stroju.

Avtorjema Dragu Kalamarju in Francu Paplerju je bilo za spremembo vložnih plošč na kotnem varilnem stroju AS 10 A odobreno izplačilo prvega posebnega nadomestila. V prvotni izvedbi je imel kotni varilni stroj vgrajene bakrene vložne plošče. Obraba le-teh je bila velika, saj so jih morali zamenjati po 3000 izdelanih podbojih. Avtorja sta bakrene plošče zamenjala z jeklenimi. Kvaliteta izdelanih podbojev se s to zamenjavo ni zmanjšala, odpravljena pa je bila menjava plošč. V enem letu po izvedbi te izboljšave jeklenih plošč ni bilo potrebno zamenjati oz. popravljati.

Avtorjema Dragu Kalamarju in Francu Paplerju je bilo za nov način pritiskanja ščitnika pri točkovnem varjenju na večtočkovnem varilnem stroju proizvodne linije odobreno enkratno posebno nadomestilo. Magnetna izvedba pritiskalca ščitnika je bila neprimerna zlasti tedaj, kadar je bil profil zavrt ali sabljest, saj pritiskalci ni pravilno pritisnil ščitnika na stranico. Pri ročnem naravnavanju ščitnika je obstajala možnost poškodb rok, prihajalo pa je tudi do deformacij ščitnika in stranic, oziroma je bilo potrebno ščitnik ročno zavrti. Z vgradnjo pnevmatskih pritiskalcev je spenjanje ščitnika tudi pri sabljestem ali neravnem profilu dobro in zaradi tega odpade možnost poškodb rok. Izboljšava delno vpliva tudi na boljše kvaliteto stranic (manj deformacij ščitnika in stranic), vendar tega ni mogoče oceniti.

Avtorjem Dragu Kalamarju, Francu Paplerju in Miru Vaupotiču je bilo za izdelavo naprave za vpenjanje nastavka pri vrtanju izvrtine odobreno enkratno posebno nadomestilo. Avtorji koristnega predloga so dosegli skrajšanje časa izdelave izvrtin ter neodvisnost od drugih delavnic.

Avtorjema Dragu Kalamarju in Francu Paplerju je bilo za izdelavo zaščite na krožnih žagah proizvodne linije odobreno enkratno posebno nadomestilo. Z namestitvijo zaščit iz pleksi stekla na krožnih žagah so skoraj v popolnosti odstranjene možnosti poškodb zaradi letčih delcev obdelovanca, ki nastanejo pri žaganju. Zaščita je izdelana na izviren način in ne ovira delavca pri opravljanju ostalih potrebnih manipulacij na krožni žagi.

Avtorjem Francu Paplerju, Dragu Kalamarju in Vladimirju Krčelju je bilo za izdelavo pripomočka za varjenje dodatkov razpir za nadsvetlobo odobreno enkratno posebno nadomestilo. Avtorji koristnega predloga so z izdelavo pripomočka pripomogli k boljši, enostavnejši in hitrejši izdelavi dodatkov razpir za nadsvetlobo.

Avtorju Francu Kaduncu je bilo dodeljeno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo kljuk za obešanje garažnih podbojev na transportni trak lakirnice. V letu 1981 so začeli izdelovati večje količine izvenstandardnih, zlasti garažnih podbojev. Zaradi nenormalnih dimenzij jih niso mogli lakirati v lakirnici. Postopek lakiranja je potekal tako, da so podboje najprej obesili na transportni trak, jih zavzeli z žico in razmastili v lakirnici. Nato so jih sneli in transportirali na ročno pleskanje. Z izdelavo posebnih kljuk je avtor omogočil nemoteno lakiranje garažnih podbojev skozi vso lakirnico. Lakiranje podbojev v lakirnici je bistveno hitreje od ročnega lakiranja, veliko boljše pa je tudi površinska zaščita izdelka.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi predlog Vladimirja Božiča, ki se nanaša na nov način obešanja garažnih podbojev na obstoječi tekoči trak v lakirnici. Odbor je na predlog komisije za inovacije sprejel sklep, da se predlog zavrne, saj je privezovanje podbojev z žico le improvizacija, ki se v lakirnici že dalj časa uporablja.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Odbor za gospodarstvo je obravnaval predlog tehnične izboljšave števil. 2621 avtorja Nikola Brajiča, ki se nanaša na izvedbo nastavljevega aksialnega fiksiranja lakirne valjčnice linije CRNO ter sprejel sklep, naj odgovorni v temeljni organizaciji klub temu, da trdijo, da podatkov ni mogoče dobiti, vseeno posredujejo oddelku za zaščito industrijske lastnine podatke o prednostih navedene izboljšave, oddelku pa naj izdela izračun prihranka in nadomestila.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi predlog ideje števil. 2623 avtorja Janeza Rozmana, ki se nanaša na tehnologijo valjanja TVT z odebelitvami ter sprejel sklep, naj se ideja ne izvede, saj so v TOZD uspešli valjati trakove z odebelitvami na Sendzimir ogrođu brez uporabe Dresinoga ogrođa.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 18. DO 24. OKTOBRA

18. oktobra, JANEZ KOMEL, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Janševa 6;
19. oktobra, BOŽO BARTELJ, član PO, Jesenice, Titova 3 a, štev. telefon 81-453;
20. oktobra, LEON MESARIČ, vodja TOZD Želbljarna, Jesenice, Titova 3, štev. tel. 81-216;
21. oktobra, FRANC VIČAR, vodja invest. razvoja, Žirovnica, Rodine štev. 51;
22. oktobra, JOŽE KOŠIR, vodja TOZD Transport, Mojstrana, Triglav-ska 17, štev. tel. 89-022;
23. oktobra, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče št. 21, štev. tel. 88-771 (pri Butinar);
24. oktobra, JANKO PERNE, VODJA invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, štev. tel. 81-904.
Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslo-vodnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 18. 10.	IGOR MEŽEK	ANTON BURJA, st.
TOREK – 19. 10.	BOŽIDAR ČERNE	JANEZ FALETIČ
SREDA – 20. 10.	JOŽE PEZDIRNIK	FRANC NEČIMER
ČETRTEK – 21. 10.	VANDA ENIKO	MITJA KERSNIK
PETEK – 22. 10.	MARJAN DROLČ	BRANKO CERKOVNIK
SOBOTA – 23. 10.	IVO LEBAN	PETER SEKLOČA
NEDELJA – 24. 10.	MARJAN ERMAN	JOŽE ZIDAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 18. do 23. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može Kovačič.
DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može Kovačič.
POPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.
V soboto, 23. oktobra, samo dopoldne: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar in III. zob-na ambulanta – dr. Bela Gazafi.
POPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
Za borce vsak dan od 13,30 do 14,30 dr. Alojz Smolej.
V soboto, 23. oktobra, samo dopoldne: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.

KADROVSKO GIBANJE V SEPTEMBRU

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Pavla BUKVIČ, 1930, OTK – 33 let v ŽJ; Franc ČELIK, 1924, Valjarna debele pločevine – 27 let v ŽJ; Marija FRELICH, 1931, FRS – 35 let v ŽJ; Tilka JEZERSEK, 1927, FRS – 36 let v ŽJ; Mihaela KOBENTAR, 1929, prodajni sektor – 35 let v ŽJ; Mavro LENARDIČ, 1922, Valjarna bluming-skekel – 39 let v ŽJ; Polde LOMOVSEK, 1923, kadrovske sektor – 37 let v ŽJ; Brona PRISTOV, 1930, nabavni sektor – 35 let v ŽJ; Anton SMOLEJ, 1926, Valjarna debele pločevine – 36 let v ŽJ; Edita SIMENC, 1927, Hladna valjarna Jesenice – 35 let v ŽJ; Zofka VIDIC, 1930, FRS – 25 let v ŽJ in Ljudmila ŽURMAN, 1927, Želbljarna – 15 let v ŽJ.

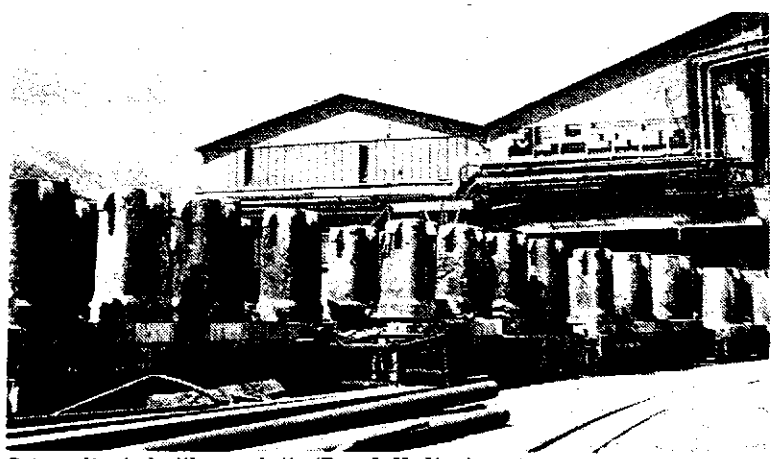
INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Jure DUJAN, 1927, Transport – 22 let v ŽJ; Stefan KOVAČ, 1930, Jeklarna – 24 let v ŽJ; Emil MAURER, 1932, Valjarna debele pločevine – 28 let v ŽJ in Rudolf VIDMAR, 1929, Remontne delavnice – 36 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zasluženi pokoj!

UMRLA STA: Venčeslav OMAN, 1933, Valjarna bluming-skekel – 25 let v ŽJ in Janez POSUŠEN, 1929, Transport – 34 let v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

	SKLADNOSTI DEL. RAZMERJE				PREKINILI DEL. RAZMERJE				Pln. št. del. za 1.92	del. za 1.92
	iz JLA	st. del. 1981	ostali	SKUPAJ	iz JLA	st. del. 1981	ostali	SKUPAJ		
FLAVŽ			1	1					3	220
JEKLAJNA	2	2	13	17	2	2	1	5	10	720
LIVARNA										89
VALJ. BL. ST.	1		9	10	1	5	1	1	8	408
VALJ. ŽICE	3			3	1	4			5	185
VALJ. DEB. FL.			1	1				3	3	168
HL. VALJ. BELA	2	1	7	10	2	1			3	200
HL. VALJ. JES.		1	2	3				1	1	225
ŽIČARNA		2	4	6		6	1		7	283
PROFILARNA		1	2	3		1	1		2	80
VRAT. FODB.	1	1	1	3						70
JEKLOVLEJ			4	4						160
ELEKTRODE	1		3	4		2			2	260
ŽELBLJARNA					1			1	2	85
STROJ. DEL.	3	2	1	6					1	335
REKONTN. D.	1	10	1	12		1			2	515
VZDRŽEVANJE	4	1		5	2	1			3	548
ENERGETIKA	2	4	2	8			2		2	245
TRANSPORT	1	1	1	3		2	1	1	6	380
DS KO-FI							5		5	283
DS K S I		2		2		21	1		22	353
DS E T N			1	1				1	1	492
DRUŽB. FREHR.			1	1			3		3	173
S K U F A J	21	28	54	103	5	33	36	16	2	92
										5667

Pripravljeni, da jih napolnijo (Foto I. Kučina)

SAMOUUPRAVNI ORGANI. V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Remontne delavnice

12. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Remontne delavnice Mitja Kersnik je 28. septembra sklical 12. redno sejo, katere so se poleg članov odbora udeležili še vodja temeljne organizacije in vodje obratov. Po poročilu o izvajanju sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so izvedeni.

V zvezi s slabim izvajanjem proizvodnih načrtov v Železarni je odbor naročil vsem odgovornim in ostalim delavcem, da se še bolj zavzemajo za kvaliteto dela, hitro ukrepanje in izvajanje del v planiranih terminih. Eden od ukrepov za izboljšanje stanja je program posebnih varčevalnih in organizacijsko tehničnih ukrepov za povečanje produktivnosti dela in izboljšanje poslovne uspešnosti tako TOZD Remontne delavnice kot Železarne v celoti. Po programu je za naloge zadolženih 63 delavcev Železarne, izvajanje pa bo odbor za gospodarstvo sprti spremljal.

Odbor je bil seznanjen, da je za reševanje vlog za materialno ali denarno pomoč pristojni le delavski svet temeljne organizacije.

Pri tehničnem in poslovnem poročilu za mesec avgust je odbor ugotovil, da je bilo zaradi prevelike odsotnosti delavcev moteno delo pri planiranih remontih. Odbor je opozoril vodje obratov, da so odgovorni za odobravanje dopustov v obsegu, ki je določen z letnim planom.

Ugotovili so, da je bilo v temeljni organizaciji v avgustu izvedeno le 77,1 % planiranih nalog, za september in oktober pa so odobrili skupno 4.446 nalog, to je v višini, določeni z mesečnim planom.

Sprejeli so informacijo o dnevnem redu 15. seje delavskega sveta TOZD Remontne delavnice. Odbor se je posebej zavezel za sprejem metodologije družbenega planiranja v SOZD Slovenske železarne in v železarni Jesenice ter za sovlaganje železarne v razširitev proizvodnega programa tovarne Siliko iz Gostivara.

Seznanjeni so bili s pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja za spremembe in dopolnitve samoupravnih sporazumov o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med TOZD in delov-

nimi skupnostmi, pri čemer so se zavzeli za kvalitete vsebinske spremembe in dopolnitve teh sporazumov.

V mesecu septembru so v aglomeraciji uvedli troizmensko delo, s čimer je zmanjšana možnost preventivnih posegov ter povečana možnost nepredvidenih okvar, ki zaradi povezanosti transportnih trakov med seboj lahko povzročijo zastoj celotne trase. Zato je odbor odločil, da se za gradbene delavce — plastičarje za intervencijska popravila na

transportnih napravah s 1. oktobrom uvede dežurstvo na domu. Za dosledno izvajanje dežurstva je odgovorna vodja gradbeno remontnih delavnic, ki mora prve tri mesece po uvedbi dežurstva informirati odbor o številu in pogostosti intervencij.

Odbor je 24 delavcem Železarne odobril male usluge. Temeljna organizacija pokrpi 3.995 din razlike v stroških.

Na predlog vodstva žerjavnega oddelka je odbor odobril enkratno nagrado naslednjim delavcem žerjavnega oddelka: Valentinu Poljanarju, Čedu Nikoliču, Milanu Šefmanu, Ratku Nikoliču in Zaimu Čordiču. S strokovnim in prizadevnim delom so preprečili enodnevni zastoj ob okvari klesnega žerjava št. 3, za kar jim odbor izreka posebno priznanje.

ZK

TOZD Jeklarna

18. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

18. redno sejo odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Jeklarna je sklical predsednik odbora za gospodarstvo Izotok Polak 5. oktobra. Člane je najprej seznanil s pregledom zapisnika preteklega seje, kakor tudi s sklepi in povedal, da so vsi sklepi te seje izvršeni.

Vodja TOZD Jeklarna Janez Biček je člane seznanil z analizo stroškov za avgust. Jeklarna je imela v avgustu za 13.865.455 din višje stroške od planiranih. Člane je seznanil z zvišanjem oziroma znižanjem stroškov po oddelkih. Predelavni stroški vložka v SM jeklarni so bili višji za 485,47 din, pri toni, kar znaša 11.882.941 din. Največje zvišanje so povzročili stroški energije. Imeli so večjo porabo zemeljskega plina in kisika, vendar pa nižjo porabo mazuta.

Predelavni stroški vložka v elektro jeklarni so bili višji za 1.439,83 din pri toni ali 7.791.763 din. Največje zvišanje so povzročili stroški remontov, višji stroški pri porabi pomožnega materiala, večja poraba elektrod, energije itd.

Na konti livu so poslovali s 3.246.584 din nižjimi stroški. Največje znižanje je bilo zaradi manjše porabe pomožnih materialov in nižje

porabe materiala na delovne naloge. Na znižanje stroškov je vplival tudi kvalitetnejši asortiment oddanih brušenih gredi v valjarno žice.

PTO oddelek je imel zvišanje stroškov 1.782.388 din. Zvišanje je nastalo predvsem zaradi neizkopa nega starega železa iz nasipa, kar je posledica mehanskih okvar v separaciji.

Odbor je sprejel sklep, da mora TOZD Jeklarna povečati proizvodnjo in se do konca leta približati planu, ker so sedaj ustvarjeni osnovni pogoji za boljše delo.

Odbor je soglašal, da se sklene samoupravni sporazum o sovlaganju v RIOM Silika Gostivar in zavzel isto stališče, kot ga je sprejela strokovna služba SOZD Slovenske železarne. Prav tako je odbor priporočil, da se pristopi k samoupravnemu sporazumu za sovlaganje v RMK Zenica in se pridruži predlogu za najetje kredita, ki ga je posredovala stro-

kovna služba finančno računovodskega sektorja.

Potrdili so likvidacijo osnovnih sredstev za neodpisana drsna zapirala. Seznanjeni so bili tudi o soavtorski pravici tehnične izboljšave števil. 2680 «novi kombinirani gorilnik za zemeljski plin in mazut za SM peči» in s sestankom komisije za oceno in usklajitev sprememb pravilnika o dnevnih premijah.

Pregledali so zapisnik kvalitetne konference z dne 14. septembra in bili seznanjeni s problematiko ognjeodpornega materiala.

Ob zaključku seje so sklenili, da se vloga namiznoteniškega kluba Jesenice odstopi odboru za splošne zadeve pri delavskem svetu železarne Jesenice, proročno PD Jesenice pa so ugodno rešili.

K. B.

OBVESTILO UPOKOJENCEM

Obveščamo upokojence železarne Jesenice (priložen seznam), ki so v mesecu januarju 1982 še združevali delo v naši delovni organizaciji, nato pa odšli v pokoj in jim je že bil nakazan pokojninski prejemek za mesec julij 1982, da lahko dveh tednov odtegnjeni prispevek za solidarnost od osebnega dohodka v Železarni po 20. oktobru v blagajni naše delovne organizacije (glavna pisarna).

Upravičenost izplačila bodo kontrolirali s priloženim seznamom.

Odsek za socialno varstvo in zavarovanje

SEZNAM UPOKOJENCEV ŽELEZARNE, KI SO BILI V MESECU JANUARJU 1982 ŠE V DELOVNEM RAZMERJU

TOZD	Priimek in ime	rojen	prek. del. raz.	št. odločbe	občina
02	ARNOL Andrej	11. 10. 1931	25. 3. 1982	P-219.525	
83	BABIĆ Marija	27. 1. 1930	28. 2. 1982	P-478.169	
33	BENEDIČIĆ Jože	26. 2. 1927	30. 4. 1982	P-474.260	Radovljica
92	BERNETIČ Alojz	5. 4. 1921	28. 2. 1982	P-477.550	Radovljica
02	CELARC Pavel	17. 6. 1929	31. 3. 1982	P-478.274	
06	CIGLER Marija	12. 8. 1925	10. 5. 1982	P-478.622	
06	ČURIN Avgust	26. 7. 1925	23. 2. 1982	P-478.230	
35	DEŽMAN Anton	16. 4. 1928	30. 4. 1982	P-477.307	
32	GAŠPERŠIČ Ivan	13. 8. 1926	31. 3. 1982	P-478.228	
31	GUČEK Franc	16. 12. 1921	2. 3. 1982	P-220.593	
02	HROVAT Jože	8. 11. 1920	30. 4. 1982	P-478.245	
94	JERŠIN Valentin	12. 2. 1928	31. 5. 1982	P-478.558	
35	KNAFELJ Jože	11. 12. 1923	28. 2. 1982	P-477.576	
02	KOCJAN Alojz	20. 5. 1929	31. 3. 1982	P-478.280	
82	KOJANČIČ Anton	10. 12. 1922	28. 2. 1982	P- 51.959	Radovljica
02	KORBAR Franc	30. 1. 1929	15. 4. 1982	P-478.165	
33	LOGAR Franc	5. 7. 1925	19. 5. 1982	P-478.294	Radovljica
02	LONČNER Marija	6. 9. 1927	31. 3. 1982	P-475.521	
94	MEGLIČ Lovro	7. 8. 1921	16. 4. 1982	P-478.111	
97	MOČNIK Ivan	12. 10. 1925	4. 5. 1982	P-478.312	
97	NEMEC Slavka	20. 3. 1928	5. 3. 1982	P-478.172	
02	PAJFAR Stanko	1. 5. 1923	31. 3. 1982	P-478.229	Radovljica
94	POGAČNIK Zdravko	4. 2. 1922	24. 3. 1982	P-477.199	
97	PRETNAR Marija	3. 9. 1929	31. 3. 1982	P-478.311	Radovljica
97	PRIMOŽIČ Hilda	18. 8. 1930	5. 3. 1982	P-478.233	
18	RUTAR Franc	7. 3. 1922	30. 4. 1982	P-477.548	Tolmin
92	ŠIFRAR Sonja	20. 7. 1928	28. 2. 1982	P-478.167	
82	TATAREVIČ Džemila	1. 10. 1926	30. 4. 1982	P-478.273	
97	URH Antonija	19. 1. 1927	28. 2. 1982	P-478.168	
92	VIDIČ Marija	7. 9. 1927	28. 2. 1982	P-220.694	
02	ZAMAN Franc	21. 9. 1928	22. 4. 1982	P-478.352	
97	ŽAGAR Janko	20. 10. 1922	11. 3. 1982	P-478.227	Radovljica
31	ŽMITEK Marjan	7. 9. 1930	18. 2. 1982	P-420.870	

PREGLED SESTANKOV SAMOUUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN

Za orientacijo naj najprej povemo, da so samoupravne delovne skupine, katerih zapisnike smo prejeli minuli teden, razpravljale predvsem o tistih zadevah, na katere smo opozorili s programom samoupravnih aktivnosti za september, nekatere pa še tudi o tistih, ki bi jih morale obravnavati že v avgustu. Gre predvsem za predlog o najetju kredita za sovlaganje v RMK Zenica, za samoupravni sporazum o sovlaganju v Siliko Gostivar, pa tudi še za pravilnik o ugotavljanju z delom pridobljene delovne zmogljivosti. V pregledu bomo povzeli le tisto ožjo proizvodno in delovno problematiko, na katere delovne skupine še posebej opozarjajo, medtem ko bomo skusali pripombe v zvezi s posameznimi samoupravnimi aktivnostmi čimprej povzeti v posebnem pregledu. Zanimiva so še zlasti mnenja, kar precejšnjega števila SDS o najetju kredita za sovlaganje v RMK Zenica ter o sovlaganju v Siliko Gostivar. Verjetno bi bilo prav, da bi o njih razpravljali tudi sindikat.

SDS priprava ferolegur (TOZD JEKLARNA) se je strinjala tako s predlogom za najetje kredita za sovlaganje v RMK Zenica kot tudi s sporazumom o sovlaganju v Siliko Gostivar. Druge problematike ni obravnavala.

SDS valjarna žice 4 (TOZD VALJARNA ŽICE) se je razen z obema omenjenima predlogoma o sovlaganju strinjala tudi s sporazumom o ustanovitvi skupnosti za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje pri graditvi stanovanj in drugih objektov. Glede proizvodne problematike v temeljni organizaciji pa meni, da kljub težki situaciji z vložkom rešitev ni v pošiljanju delavcev na »prisilne« dopuste. Po mnenju SDS je to »zbijanje morale zaposlenih v proizvodnji«. Vprašuje tudi, kaj je z garanterbo ter opozarja, da je treba urediti pult pri pečih in razsvetljavo v obratu ter vstaviti manjkajoča stekla v sedanji garderobi.

V TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE SO SDS vodstvo TOZD, proga 2400-1 in 2 ter adjustaža 1 in 2 poleg nekatereh zadev, ki jih omenjamo v uvodu, obravnavale tudi »program ukrepov za odpravo vzrokov izgube v I. polletju letošnjega leta«. SDS vodstva TOZD v zvezi s temi ukrepi meni, da jih je treba dosledno izvajati, izvajanje pa skrbno kontrolirati. Zamislila se je tudi nad tem, kako naj bi ustvarili kar največji prihranek pri gorivu. Pravi, »da bi bil prihranek na gorivu najbolj učinkovit z računalniškim vodenjem toplotnega režima ogrevalnih peči, za kar so nabavljeni že tudi procesni računalniki«. SDS proga 2400-1 se zavzema za večjo odgovornost glede izvajanja ukrepov: »da bo za to kdo odgovarjal ne le na papirju temveč tudi v dejanju«. Tudi vse ostale skupine so se strinjale s predlaganimi ukrepi.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS lužilnica in priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 1, 2 in 3, strojna adjustaža 3, adjustaža 3 ter valjarna 1, 2 in 3. Obravnavale so oba predloga o sovlaganju ter informacijo o nagrajevanju po premijskem sistemu. SDS lužilnica in priprava vložka 1 pod razno navaja nekaj predlogov. Predlaga, na primer, da naj se »osebne ocene popravilo na povprečje«, da naj se poskrbi za redni dovoz in odvoz vagonov za odrezke (prihajajo namreč do zastojev na CBL liniji), da je na SCAP liniji treba napraviti boljše zaščito proti iskrenju ter da je na vstopu

SCAP linije treba napraviti kabino. SDS lužilnica in priprava vložka 2 ima nekaj pripomb na pravilnik o premijah. Ne strinja se, da delavcem, ki ne delajo v normi, pa svoje delo zadovoljivo opravijo, ostaja 50 % premij. Zdi se ji tudi, da je participacija vodstvenih delavcev glede premij previsoka, medtem ko je participacija žerjavovodij in skladiščnikov premajhna. Vprašljivo se ji zdi tudi, komu naj bi se oddel dejel premije za napake, ki so nastale zaradi napak na linijah. SDS lužilnica in priprava vložka 3 se pritožuje, da je vzdrževanje CBL linije postalo zelo slabo (nestrokovnost vzdrževalcev) in da je več zastojev že zaradi malenkostnih popravil. Tudi SDS žarilnica 2 ima pripombo na pravilnik o premijskem nagrajevanju. Pravi, da v primeru, če zaradi pomanjkanja vložka delovna skupina ni izpolnila mesečnega plana, ni kriva delovna skupina in da zato pač tudi ni pravilno, da se ji za ta mesec ukine stimulacija. SDS strojna adjustaža 3 in adjustaža 3 menita, da premijska stimulacija v pravilniku ni pravilno urejena (je prenizka) za opravila in naloge izdelovalca palet, voznika vilicarjev ter žerjavovodje. SDS valjarna 2 se pritožuje, da še ni prejela odgovora na vprašanja, postavljena na prejšnjem sestanku.

Iz TOZD ŽICARNA smo prejeli zapisnike SDS žičarna I-3, II-1 in II-3, patentirnica 1, 2 in 3, pocinkovalnica ter adjustaža. Poleg obeh predlogov o sovlaganju so imele SDS na dnevnem redu še vrsto vprašanj, ki se nanašajo na delo njihove temeljne organizacije (proizvodnja v avgustu, kvaliteta problematika, zadolžitve v okviru sanacijskega programa, odgovori na vprašanja SDS, nova vprašanja in predlogi). SDS žičarna I-3 v zvezi z reklamacijami ugotavlja, da so vzroki za njeno še vedno v premajhni pazljivosti posameznih delavcev. Delavci, ki uporabljajo koše za navijanje žice, ki je namenjena želbjarni, so bili na sestanku opozorjeni, da jih ne smejo polniti do vrha. Delavci v zvezi s tem pravijo, da imajo največkrat premalo praznih košev in da je tudi to eden od vzrokov za doseganje slabših proizvodnih rezultatov. Skupina je predlagala, da naj bi njihov sodelavec Jože Pešec prejel za vestno in prizadevno delo enkratno nagrado v višini 2500 do 3000 dinarjev. Utemeljitev: Njegov izplen pri predelavi žice je izredno visok, kajti za predelavo uporablja (predvsem pri patentirni žici) tudi zelo zapletene kolobarje. Kvaliteta žice, ki jo izdeluje je vedno v predpisanih mejah (pazi na površino žice, ne odstopa od predpisanih toleranc). Izredno dobro izkoristi svoj delovni čas. SDS žičarna II-1 ugotavlja, da reklamacija sicer ni bilo, da pa je bilo treba več koluti s slabo vijako previti. SDS žičarna II-3 ima v zvezi s sanacijskim programom dodatni predlog. Treba je poskrbeti za redno preskrbo z žico za vezavo. Tako bi odpadlo prenašanje kvalitete žice iz žičarne II. SDS patentirnica 1 se je pod točko »vprašanja in odgovori« največ zadržala pri odgovoru sektorja za ekonomiko in organizacijo glede vprašanja stimulacije v patentirnici. Ugotavlja, da je iz odgovora razvidno, da bi bilo lahko to vprašanje že rešeno, kajti postavljeno je bilo že 30. marca letos. Zato zahteva, da se z reševanjem tega vprašanja začne takoj. SDS patentirnica 2 je z odgovorom glede varilnih aparatov zadovoljna, želi le, da bi dobili čimprej na preizkus vsaj dva aparata. SDS pocinkovalnica je na sestanku postavila sledeče vprašanje: »Kakšne so izboljšave za ogrevanje obrata v zimskem času?«

V TOZD VRATNI PODBOJI je zbor delavcev od obeh predlogov za sovlaganje sprejel le predlog za najetje kredita za sovlaganje v RMK Zenica. Z ustanovitvijo skupnosti za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje pri graditvi stanovanj in drugih objektov so se udeleženci zbora sicer strinjali, vendar pa so se odločili (vseh 36 prisotnih delavcev je bilo proti), da k sporazumu ne pristopijo, ker iz njega ni razvidno, v kakšnem obsegu bo Gradbeni center Slovenije opravljal dela za skupnost in s kakšnimi obveznostmi bodo posamezne TOZD oziroma posamezni člani skupnosti obremenjeni.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS materialna služba, priprava dela, strugarna 1 in 2, orodjarna 1 in 2, konstrukcijska delavnica 1, težka obdelava Javornik, ključavničarji strojev ter strugarna valjev Javornik in Bela kovačnica-kalilnica. SDS so poleg obeh predlogov za sovlaganje obravnavale še ukrepe za izboljšanje delovne in tehnološke discipline ter se seznanile z informacijo o evidentiranju zunanjih telefonskih pogovorov. SDS materialna služba je na sestanku opozorila tudi na slabe delovne pogoje v skladišču na Javorniku. Zahteva, da naj bi po možnosti pričeli s popravilom vrat, sanitarij in razsvetljavo. SDS priprava dela je na sestanku opredelila naslednje ukrepe za izboljšanje delovne in tehnološke discipline: vsi operacijski listi naj bi se pisali na pripravi dela, žigosani bi bili z žigom tistega, ki bi operacijski list izstavil; prevzem odlikov mora potekati preko kontrolorja; rezervni deli se morajo sprejemati v popravilo le z dobavnico; redno oddajanje operacijskih listov. SDS strugarna 1 v zvezi z ukrepi navaja več pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti (dobava materiala k strojem, predpisane mere in kvaliteta, sprotno odstranjevanje izdelkov, boljše kvaliteta rezilnega orodja in nožev rezkarjev ter smotnejša uporaba le-teh). Podobne predloge ima tudi SDS strugarna 2. Pravi, da bi z nabavo boljše rezilnega orodja, se pravi držal z vidia ploščami, pa tudi z nabavo kakšnega sodobnega stroja lahko povečali proizvodnjo. SDS orodjarna 1 prosi za nabavo brusilnega stroja (večja brusilna koza), ki naj bi bil v varilnici. SDS konstrukcijska delavnica 1 meni, da je proti tistim posameznikom, ki so nedisciplinirani in ki s tem kvarijo ugled drugim, treba izvajati sankcije. Tudi SDS težka obdelava Javornik meni, da bi bilo mogoče delovno učinkovitost povečati tako, da bi zamenjali zastarele stroje in obdelovalno orodje z novimi. hkrati pa menijo, da bi lahko tudi obstoječe stroje bolje izkoristili. SDS posebej opozarja še na pojav, da jim iz leta v leto vse bolj primankuje »izobraženega kadra« in da med mladimi ni več zanimanja za poklice o strojni obdelavi kovin. SDS ključavničarji strojev zanimajo, zakaj novi pravilnik o nagrajevanju ne začne veljati. Opozarjajo, da ob koncu dneve v umivalnici zmanjkuje vode. SDS kovačnica-kalilnica v zvezi z ukrepi predlaga, da naj bi v skladišču materialne službe jemali vzorce tistih materialov, za katere domnevajo, da niso ustrezne kvalitete ter jih pošiljali v kalilnico na preizkus z iskrenjem, oziroma naj bi kar v skladišču postavili kozo z brusilnim strojem in kvaliteto tako ugotavljali kar na licu mesta. SDS strugarna valjev Javornik in Bela sta predlagali, da naj bi sindikalna organizacija v njihovi temeljni organizaciji namenila nekaj sredstev za nakup »ultrazvočne naprave«.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS montaža 1, žerjavni 1 in 2, elektrodelavnica, elektrožerjavni, delavnica elektrostrojev 1, vodstvo Gradbeno remontnih delavnic, tesarji, mizarji, kleparji, zidarji, plastika ter gradbeno remontna delavnica Javornik. SDS so obravnavale gradivo za 15. sejo delavskega sveta TOZD, med drugim tudi metodologijo planiranja, pobudo družbenega pravobranilca, samoupravljanja itd. SDS elektrožerjavni in elektrodelavnica, se pritožujeta, da jim pravilnik o premijah tudi drugi mesec »ni prinesel ničesar« in da bi moralo vodstvo TOZD zato še sedaj (tri mesece ga bodo uvajali poskusno) misliti na spremembe. SDS delavnica elektrostrojev prav tako meni, da bi bilo treba pravilnik o premijah že v poskusni dobi spremeniti. Po njenem mnenju je preveč vezan na Železarno kot celoto. Med drugim ugotavlja, da bi si morali bolj prizadevati za čim hitrejšo in kvalitetnejšo odpravljanje raznih napak.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

SKUPNA PROIZVODNJA V SEPTEMBRU SKORAJ 8 % POD PLANOM

(Nadaljevanje s 1. strani)

TOZD PLAVŽ

Zaradi redukcije električne energije je bilo nekaj obratovalnega zastoja v aglomeraciji. V primerjavi z gospodarskim načrtom povišan operativni program proizvodnje grodija je bil dosežen 100,8 %.

TOZD JEKLARNA

V septembru je v martinarni gospodarski načrt predvideval obratovanje s petimi SM pečmi. Zaradi predčasnega remonta SM peči 02 in porušitve zadnje stene SM peči 06 in še nekaterih drugih krajših zastojev je obratovala 16 dni s štirimi, sedem dni s tremi in samo sedem dni s petimi SM pečmi. Posledica tega je bila, da so izdelali samo 22.341 ton surovega jekla ali 86,0 % gospodarskega načrta, kar je letos po aprilu druga najnižja mesečna proizvodnja.

V elektro jeklarni, kjer so v septembru izdelali samo 11.538 ton surovega jekla, ali 75,2 % gospodarskega načrta, je bila to letos najnižja mesečna količina. Glavni vzrok je bila redukcija električne energije, saj ASEA peč ni obratovala 69 ur in Lectromelt peč 76 ur. Izpadlo je 1.700 ton proizvodnje. Poleg tega je vplivalo na nižjo proizvodnjo tudi večje število krajših obratovalnih zastojev proizvodnega in vzdrževalnega značaja.

Na napravi za kontinuirno vli-vanje je bilo odlihtih 4.111 ton blumov ali 100,3 % gospodarskega načrta.

TOZD LIVARNA

Livarna je v septembru dosegla 102,7 % načrtovane skupne proizvodnje in tujim naročnikom je bilo odpremljeno 36,0 ton jeklenih odlihtov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Ker ni bilo dobav slabov iz tujih virov, je bil operativni program skupne proizvodnje postavljen nižje, kot je predvideval gospodarski načrt in dosežen 96,0 %. Bilo je nekaj težav predvsem zaradi okvar na valj-skem ogrodju štel in zaradi premajhne proizvodnje v TOZD Jek-larna. Nekaj obratovalnih zastojev je bilo tudi zaradi redukcije električne energije. Potisna peč je obratovala od 1. do 4. septembra in od 20. do 29. septembra in prevalljanih je bilo 4.312 ton slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Zaradi pomanjkanja polizdelka ni obratovala valjarna v septembru tri dni. Poleg tega je bilo tudi nekaj obratovalnih zastojev zaradi redukcije električne energije. Zato je zaradi predvidenega pomanjkanja polizdelka znižani operativni program skupne proizvodnje dosegla 92,1 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Težave so bile zaradi pomanjkanja polizdelka in z razdrobljenimi naročili za izvoz. Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 87,9 %.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Ob upoštevanju uslužnostnega prevalljanja so gospodarski načrt skupne proizvodnje dosegli 101,4 %. Ker je bil na razpolago polizdelek, so ponovno začeli valjati nerjavno jeklo. Dinamo jekla je bilo izvaljanega 2.481 ton (avgusta 1.409 ton) in nerjavnega jekla 422 ton (avgusta 19 ton).

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Z gospodarskim načrtom predvi-dena skupna proizvodnja je bila do-sežena 94,2 %. Zaradi letnega remon-ta valjavskega ogrodja je bilo nekaj težav s polizdelkom, predvsem z di-namo kvaliteto. Dinamo kvalitet je bilo izvaljanih 407 ton (avgusta 333 ton) in visoko ogličnih jekel 172 ton (avgusta 296 ton).

TOZD ŽIČARNA

Gospodarski načrt skupne proiz-vodnje je bil dosežen 99,5 % in znižani operativni program 97,7 %. Imeli so težave s proizvodnjo določenega asortimenta patentirane žice, ker je bilo zaradi prevelike vsebnosti neka-terih nezaželenih elementov težko izdelati potrebne količine jekla v TOZD Jeklarna. Patentirane žice so izdelali 1.095 ton (avgusta 1.063 ton), VAC žice 458 ton (avgusta 526 ton) in EPP žice 159 ton (avgusta 73 ton).

TOZD PROFILARNA

Gospodarski načrt skupne proiz-vodnje za september so dosegli

85,5 %. Vzroki za to so: razdroblje-nost proizvodnega programa in teža-ve s polizdelkom.

TOZD VRATNI PODBOJI

Zaradi pomanjkanja naročil so znižani operativni program dosegli 132,8 %. V primerjavi s prejšnjimi meseci je bil ta proizvodni rezultat precej ugoden.

TOZD JEKLOVLEK

V septembru predvideni gospo-darski načrt skupne proizvodnje so dosegli 100,0 %.

TOZD ELEKTRODE

Načrtovana skupna in gotova pro-izvodnja sta bili doseženi 101,6 % ozi-roma 102,4 %. Proizvodnja dodatnih materialov je nekoliko zaostala za gospodarskim načrtom zaradi pre-stavitve linije Curto 2, asfaltiranja rezalnice in velike odsotnosti delav-cev v začetku meseca.

TOZD ŽEBLJARNA

V septembru so gospodarski načrt skupne proizvodnje dosegli 100,6 %.
Avgust Karba

STOJNINA IN VZDRŽEVANJE VOZ V SEPTEMBRU

V septembru smo v Železarni na osnovi obračunov po pogodbi plačali 147.535,00-din stojnin, ki so nastale:

- Fužine	117.000,00 din
- Hrenovica	4.200,00 din
- Javornik	14.818,00 din
- Vintgar	11.517,00 din
	147.535,00 din

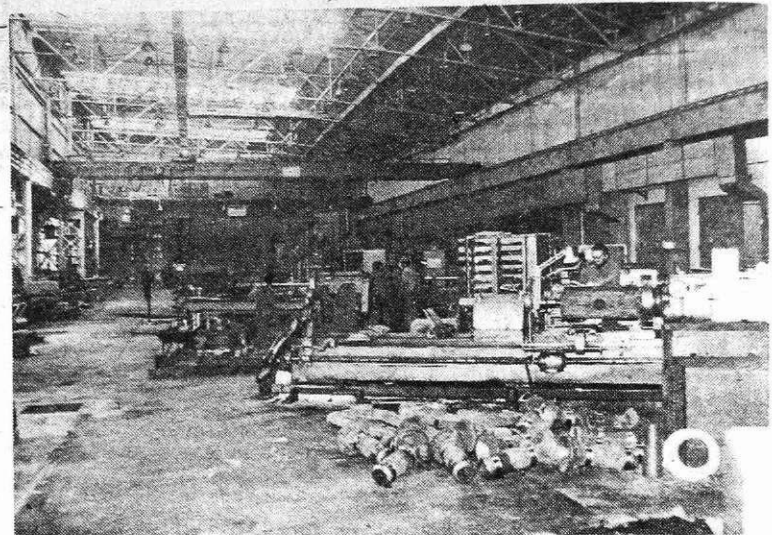
Stojnine po TOZD so znašale:

- Plavž	4.200,00 din
- Jeklarna	46.860,00 din
- Livarna	5.757,00 din
- Valjarna Bela	900,00 din
- Valjarna debele pločevine	14.818,00 din
- Hladna valjarna Jesenice	8.100,00 din
- Jeklovlek	3.150,00 din
- Elektrode	35.500,00 din
- Žebllarna	3.000,00 din
- Transport	9.150,00 din
- Hladna valjarna Bela	17.100,00 din
	147.535,00 din

Vzroki nastale stojnine:

Stojnina v Fužinah in Hrenovici je nastala pri razkladanju tujih voz, ki so se zadrževali več kot 17 ur. Razkladanje starega železa je potekalo počasneje zaradi pogostih okvar na žerjavih. Za TOZD Elektrode je bil dovoz neenakomeren, sunkovit, klančina pa ne dopušta razkladanje večjega števila voz naenkrat. Na Javorniku je nastala stojnina v TOZD Valjarna debele pločevine pri nakladanju voz, saj vozovi ostanejo nenaloženi prek noči, obračun stojnine pa se izvaja individualno. Dovoljeno zadrževanje-voz je sedem ur. V Vintgarju so razkladali modele za TOZD Livarna in legure za TOZD Jeklarna, vzrok za zamudo pa je v slabi organizaciji dela.

Stojnina kumulativno za leto 1982 znaša 2.242.135,00 din.
Poprečno zadrževanje voz: Fužine 15,7 ure, Hrenovica 5,9 ure in Železarna 12,2 ure.

TOZD Strojne delavnice — težka obdelava na Javorniku (Foto S. Kokalj)

OBVESTILO ČLANOM ZIT

Člane ZIT obveščamo, da DVT organizira 23. oktobra strokovno ekskurzijo v Litostroj in ogled tehničnega muzeja Bistra pri Vrhniki. Prispevek posameznika znaša 150 din. Udeležba je omejena na 50 članov. Prijave sprejema tov. Zaveljčina, tel. 2745, do 19. oktobra, ali do polne zasedbe avtobusa. Odhod bo 23. oktobra ob 8.30 izpred Čufarja na Jesenicah.

OBVESTILO ČLANOM DIATI

Društvo DIATI organizira enodnevno strokovno ekskurzijo na Reko, in sicer 23. oktobra z odhodom ob 6. uri z Jesenic. Program ekskurzije obsega ogled ladjedelnice Tretji maj in ogled razstave RAST-YU.

Udeleženci izleta ob prijavi plačajo akontacijo 300 din. Prijave sprejema Ivanka Petričeva, telefon 3220, do 19. oktobra. Odbor DIATI

OBVESTILO INVALIDOM ŽELEZARNE

Izvršni odbor aktiva invalidov železarne Jesenice obvešča vse, ki so se prijavili za izlet na Reko, da je odhod avtobusa izpred Skupštine občine Jesenice v soboto, 16. oktobra, ob 6. uri zjutraj. Avtobus bo ustavljal na vseh postajah do Radovljice.

Ogledali si bomo ladjedelnico 3. maj, po kosilu pa še novi »TITOV MOST« na otok Krk.

Povratak bo v popoldanskem času s prihodom na Jesenice med 21. in 22. uro; ker nam z Reke še niso poslali natančnega programa, se bo o njem pogovorili v avtobusu.

Izvršni odbor aktiva invalidov Železarne

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREME V SEPTEMBRU (V TONAH)

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	13.200	14.500	14.622,5	110,8	100,8	—	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	41.350	41.350	33.892,2	82,0	82,0	—	—	—	—	—	—	—
- SM	26.000	26.000	22.354,1	86,0	86,0	—	—	—	—	—	—	—
- EL	15.350	15.350	11.538,1	75,2	75,2	—	—	—	—	—	—	—
- ASEA	6.700	6.700	4.889,3	73,0	73,0	—	—	—	—	—	—	—
- LM	8.500	8.500	6.451,1	75,9	75,9	—	—	—	—	—	—	—
- BBC	150	150	197,7	131,8	131,8	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	150	150	154,0	102,7	102,7	60	60	36,4	60,7	60,7	36,4	36,4
- jeklo	146	146	151,1	103,4	103,4	60	60	36,1	60,2	60,2	36,1	36,1
- kovino	4	4	2,9	72,5	72,5	—	—	0,3	—	—	0,3	0,3
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	35.700	31.640	30.379,8	85,1	96,0	7.180	6.910	6.636,2	92,4	96,0	6.703,5	6.703,5
- bluming	17.800	16.900	17.187,3	96,6	101,7	370	370	565,1	152,7	152,7	515,0	515,0
- štel razrez.	15.230	12.070	11.053,9	72,6	91,6	4.140	3.870	3.936,3	95,1	101,7	3.900,5	3.900,5
- štel razr. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
- termična obdelava	2.670	2.670	2.138,6	80,1	80,1	2.670	2.670	2.134,8	80,0	80,0	2.288,0	2.288,0
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	9.640	8.800	8.105,8	84,1	92,1	1.970	1.600	2.494,3	126,6	155,9	2.565,7	2.565,7
- valj. žice	9.640	8.800	8.105,8	84,1	92,1	1.970	1.600	2.494,3	126,6	155,9	2.565,7	2.565,7
- valj. žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJ. DEB. PLOČEVINE	6.700	6.700	5.891,6	87,9	87,9	6.520	6.520	5.857,5	89,8	89,8	6.392,8	6.392,8
- valj. deb. ploč.	6.700	6.700	5.891,6	87,9	87,9	6.520	6.520	5.857,5	89,8	89,8	6.392,8	6.392,8
- valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. BELA	8.000	7.700	8.111,7	101,4	105,3	7.960	6.000	6.682,4	83,9	111,4	5.942,9	5.942,9
- hl. valj. Bela	8.000	7.700	8.111,7	101,4	105,3	7.960	6.000	6.682,4	83,9	111,4	5.942,9	5.942,9
- hl. valj. Bela storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. JESENICE	2.600	2.600	2.449,5	94,2	94,2	2.330	2.330	2.090,9	89,7	89,7	2.220,0	2.220,0
- hl. valj. Jesenice	2.600	2.600	2.320,1	89,2	89,2	2.330	2.330	2.090,9	89,7	89,7	2.220,0	2.220,0
- hl. valj. Jes. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	5.050	5.050	5.022,5	99,5	99,5	3.740	3.625	3.542,0	94,7	97,7	3.454,7	3.454,7
- žičarna	5.050	5.050	5.022,5	99,5	99,5	3.740	3.625	3.542,0	94,7	97,7	3.454,7	3.454,7
- žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.920	1.920	1.641,2	85,5	85,5	1.490	1.640	1.373,7	92,1	83,8	1.257,7	1.257,7
- HOP	1.625	1.625	1.497,1	92,1	92,1	1.425	1.575	1.316,4	92,4	83,6	1.211,5	1.211,5
- HOP storitve	90	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
- rondele	47	47	19,1	40,6	40,6	47	47	19,1	40,6	40,6	8,0	8,0
- rondele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
- diski storitve	110	110	70,7	64,3	64,3	—	—	—	—	—	—	—
- deli za cestno ogr.	48	48	54,3	113,1	113,1	18	18	38,2	212,2	212,2	38,2	38,2
SKLADIŠČE 38	130	130	—	—	—	130	130	—	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	200	120	159,4	79,7	132,8	200	120	159,3	79,7	132,8	160,3	160,3
JEKLOVLEK	1.900	1.900	1.900,1	100,0	100,0	1.880	1.880	1.809,8	96,3	96,3	1.808,9	1.808,9
ELEKTRODE	2.160	2.160	2.194,7	101,6	101,6	1.950	1.950	1.997,5	102,4	102,4	2.017,1	2.017,1
- elektr. + var. žica	1.740	1.740	1.541,7	88,6	88,6	1.730	1.730	1.539,4	89,0	89,0	1.505,2	1.505,2
- var. žica storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
- varilni prašek	120	120	50,4	42,0	42,0	120	120	49,3	41,1	41,1	103,1	103,1
- suha el. masa	100	100	105,6	105,6	105,6	100	100	105,6	105,6	105,6	105,6	105,6
- ognjevzdržni mat.	200	200	495,8	247,9	247,9	—	—	303,2	—	—	303,2	303,2
ŽEBLJARNA	940	940	945,5	100,6	100,6	940	940	942,5	100,3	100,3	960,4	960,4
SKUPAJ:	129.640	125.660	115.470,5	89,1	91,9	36.350	33.705	33.622,5	92,5	99,8	33.520,4	33.520,4
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	382,0
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33.902,4
Monter Dravograd	1.274	1.106	189	77,6	89,4	1.274	1.106	989	77,6	89,4	989,0	989,0
- od tega storitve	—	—	102	—	—	—	—	102	—	—	102,0	102,0

V SEPTEMBRU DOSEŽENA PRODAJA NIŽJA OD NAČRTOVANE

V septembru je Železarna prodala 33.896 ton svojih izdelkov, kar je 93 % načrtovane količine, ki je znašala 36.600 ton in 97 % količine, ki smo jo prodali v septembru lanskega leta. Za prodano količino smo iztržili 1.244 milij. din, kar je 3 % ali 41 milij. din manj, kot je predvideval družbeni načrt in 21 % ali 214 milij. din več, kot je znašala realizacija v septembru lanskega leta.

S pomočjo metode izračuna agregatnih indeksov smo videli, da je zaostanek v realizaciji odraz nedoseganja načrtovane količine in asortimenta, medtem ko prodajna cena za 5 % presega načrtovano povprečno prodajno ceno Železarne. Osnovna realizacija se je povečala še za 43 milijonov din, od načrtovanih 30 milij. din, z realizacijo storitvenih TOZD, tako da znaša skupna zunanja realizacija 1.287 milij. din, kar je le 2 % manj, kot smo planirali.

Pregled prodaje po posameznih TOZD nam kaže, da so višjo količino

in vrednost, kot je predvideval plan, dosegli v TOZD Valjarna žice in profilov (30 % višja količina in 27 % višja vrednost), Elektrode (količina je višja za 9 % in vrednost za 4 %) in Želbljarna, kjer so količinski plan presegli za 2 %, vrednostnega pa kar za 76 %. Načrtovano vrednost so presegli še v TOZD Livarna, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna, Jesenice, Žičarna in Jeklovlek, čeprav količinsko zaostajajo za planom. Pet TOZD, vključno s TOZD Monter Dravograd, zaostaja tako po količini prodanih izdelkov kot tudi

po njihovi vrednosti za načrtovani rezultati, zaostanek pa je pri količini največji v TOZD Hladna valjarna Bela (25 %), pri vrednosti pa v TOZD Profilarna (37 %). Dosežene prodajne cene so v večini TOZD višje, kot smo načrtovali, zaostajajo le še v TOZD Valjarna žice in profilov (za 3 %), Profilarna (za 25 %), Vratni podboji (za 18 %) in Elektrode (za 5 %).

Rezultati devetih mesecev letošnjega leta kažejo, da smo v tem obdobju prodali 303.544 ton naših izdelkov, kar je 5 % ali 14.526 ton manj, kot smo načrtovali in ustvarili 9.752 milij. din vrednosti, kar je zaradi 8 % nižje dosežene prodajne cene 13 % manj, kot je predvideval družbeni načrt.

V primerjavi z devetimi meseci lanskega leta smo letos prodali isto

količino naših izdelkov, ustvarili pa smo 21 % višjo realizacijo.

Zaostanek v realizaciji za načrtovano višino je odraz nedoseganja načrtovane količine in prodajne cene, pa tudi asortiment je za 1 % slabši, kot smo predvidevali.

Realizacija storitvenih tozd je bila v devetih mesecih letošnjega leta nekoliko nižja od načrtovane, vendar zato indeks skupne zunanje realizacije v višini 9.999 milij. din ni nižji od indeksa osnovne realizacije, ki zaostaja za načrtovano za že omenjenih 13 %.

Načrtovano količino prodaje so dosegli ali presegli v TOZD Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna, Jesenice, Profilarna, Jeklovlek, Elektrode in Želbljarna, ostale TOZD pa niso dosegle planirane

količine, zaostanek pa se giblje med 2 % v Žičarni in 31 % v Vratnih podbojih. Višjo vrednost prodaje, kot je predvideval družbeni načrt, smo dosegli v TOZD Livarna, Jeklovlek in Želbljarna, ostale TOZD pa zaostajajo, največji zaostanek pa izkazuje TOZD Vratni podboji, ki je dosegla le 59 % načrtovane vrednosti. Večina TOZD kljub podražitvam naših izdelkov v kumulativni še ni dosegla načrtovane prodajne cene, presegajo jo le v TOZD Livarna, Žičarna, Jeklovlek in Želbljarna.

TOZD Monter Dravograd v devetih mesecih letos zaostaja za načrtovanimi rezultati, in sicer pri količini za 17 %, pri vrednosti pa za 23 %. V primerjavi z istim obdobjem lani pa so letošnji rezultati boljši.

S.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE V SEPTEMBRU IN OD JANUARJA DO SEPTEMBRA

T O Z D	IZVRŠITEV SEPTEMBER 1981			PLAN SEPTEMBER 1982			IZVRŠITEV SEPTEMBER 1982			I N D E K S I					
	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Kol.	Cena	Vred.	Kol.	Cena	Vred.
	t	din/t	v ooo din	t	din/t	v ooo din	t	din/t	v ooo din	8/2	9/3	10/4	8/5	9/6	10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	26	52.769	1.396	60	46.000	2.760	36	163.763	5.960	138	310	427	60	356	216
Valj. bluming-štekel	6.934	27.834	192.994	7.180	33.043	237.248	6.699	33.448	224.074	97	120	116	93	101	94
- bluming	599	22.766	13.635	370	22.491	8.322	511	31.917	16.298	85	140	120	138	142	196
- štekel	6.335	28.314	179.359	6.810	33.616	228.926	6.188	33.574	207.776	98	119	116	91	100	91
Valj. žice in prof.	2.317	19.268	44.654	1.970	21.906	43.155	2.566	21.345	54.766	111	111	123	130	97	127
Valj. debele pločevine	6.667	28.389	189.269	6.520	32.620	212.679	6.393	33.661	215.192	96	119	114	98	103	101
Hladna valj. Bela	7.431	30.707	228.193	7.960	38.767	308.586	5.939	41.771	248.086	80	136	109	75	108	80
Hladna valj. Jesenice	2.467	29.298	72.270	2.330	34.393	80.135	2.221	37.211	82.609	90	127	114	95	108	103
Žičarna	3.187	37.990	121.040	3.740	40.727	152.320	3.456	50.644	175.021	108	133	145	92	124	115
Profilarna	1.488	23.853	35.476	1.490	31.599	47.103	1.258	23.727	29.841	85	99	84	84	75	63
- HOP	1.439	22.233	31.982	1.425	29.130	41.510	1.201	28.702	34.453	83	129	108	84	99	83
- rondele	32	83.814	2.724	47	97.946	4.604	19	117.966	2.246	59	141	82	40	120	49
- stebr. in distančn.	17	47.293	770	18	54.968	989	38	-	6.858	224	-	-	211	-	-
Skladišče 38	-	-	-	130	56.159	7.301	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vratni podboji	163	49.829	8.124	200	60.905	12.181	161	50.211	8.050	99	101	99	81	82	66
Jeklovlek	1.612	40.175	64.759	1.880	48.002	90.244	1.808	52.395	94.779	112	130	146	96	109	105
Elektrode	1.924	27.824	53.547	2.200	34.951	76.891	2.399	33.297	79.885	125	120	149	109	95	104
- elektrode, var. žica, suha masa, Emona Zgb.	1.675	31.642	52.995	2.080	35.621	74.092	1.980	37.795	74.860	118	119	141	95	106	101
- varilni prašek	15	18.163	294	120	23.330	2.799	116	39.486	4.551	773	217	1548	97	169	163
- samotna masa	234	1.104	258	-	-	-	303	1.563	474	129	142	184	-	-	-
Želbljarna	827	22.306	18.453	940	15.462	14.534	960	26.576	25.529	116	119	138	102	172	176
OSNOVNA REALIZACIJA	35.043	(29.398)	1.030.175	36.600	(35.113)	1.285.137	33.896	(36.694)	1.243.792	97	125	121	93	105	97
Strojne delavnice	-	-	1.001	-	-	858	-	-	917	-	-	92	-	-	107
Remontne delavnice	-	-	42	-	-	135	-	-	25	-	-	60	-	-	19
Vzdrževanje	-	-	226	-	-	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Energetika	-	-	5.236	-	-	7.203	-	-	6.321	-	-	121	-	-	88
- el. energija MWh	8.674	-	35	-	-	-	23.500	-	71	271	-	203	-	-	-
- topla voda Gcal	3.816	-	1.317	-	-	-	3.833	-	2.044	100	-	155	-	-	-
- kisik t	84	-	480	-	-	-	57	-	325	68	-	68	-	-	-
- argon t	57	-	1.869	-	-	-	67	-	2.219	118	-	119	-	-	-
- dušik t	3	-	18	-	-	-	5	-	36	167	-	200	-	-	-
- vodik kg	603	-	121	-	-	-	621	-	124	103	-	102	-	-	-
- butan t	-	-	-	-	-	-	56	-	1.303	-	-	108	-	-	-
- para t	-	-	1.396	-	-	-	138	-	87	-	-	-	-	-	-
- plin vod. + delav. m ³	-	-	-	-	-	-	44.433	-	112	-	-	-	-	-	-
Transport	-	-	245	-	-	362	-	-	434	-	-	177	-	-	120
Ostale storitve	-	-	16.590	-	-	20.813	-	-	35.526	-	-	214	-	-	171
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	-	-	1.053.515	-	-	1.314.538	-	-	1.287.015	-	-	122	-	-	98
Monter Dravograd	839	(38.657)	32.433	1.274	(44.395)	56.559	989	(49.863)	49.315	118	129	152	78	112	87
- od tega storitve	-	-	-	-	-	-	102	-	-	-	-	-	-	-	-

T O Z D	IZVRŠITEV OD I - IX 1981			PLAN OD I - IX 1982			IZVRŠITEV OD I - IX 1982			I N D E K S I					
	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Kol.	Cena	Vred.	Kol.	Cena	Vred.
	t	din/t	v ooo din	t	din/t	v ooo din	t	din/t	v ooo din	8/2	9/3	10/4	8/5	9/6	10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	438	41.221	18.072	520	46.000	23.920	390	93.747	36.600	89	227	203	75	204	153
Valj. bluming-štekel	62.718	25.696	1.611.595	65.320	32.969	2.153.539	61.794	30.893	1.909.031	99	120	118	95	94	89
- bluming	4.882	21.532	105.112	3.800	22.491	85.466	4.018	28.801	115.727	82	134	110	106	128	135
- štekel	57.836	26.048	1.506.483	61.520	33.616	2.068.073	57.776	31.039	1.793.304	100	119	119	94	92	87
Valj. žice in prof.	17.038	16.244	276.773	16.960	21.906	371.528	17.984	19.735	354.912	106	121	128	106	90	96
Valj. debele pločevine	54.643	25.125	1.372.884	53.630	32.620	1.749.382	49.482	30.425	1.505.511	91	121	110	92	93	86
Hladna valj. Bela	61.405	27.936	1.715.422	70.830	38.767	2.745.862	62.374	31.899	1.989.698	102	114	116	88	82	72
Hladna valj. Jesenice	20.192	26.560	536.299	20.210	34.393	695.082	21.315	32.375	690.066	106	122	129	105	94	99
Žičarna	29.911	33.271	995.150	31.200	40.727	1.270.692	30.485	40.774	1.242.994	102	123	125	98	100	98
Profilarna	11.928	24.008	286.356	12.870	31.547	406.004	14.091	27.239	383.837	118	113	134	109	86	95
- HOP	11.258	22.241	250.392	12.320	29.130	358.881	13.515	25.454	344.011	120	114	137	110	87	96
- rondele	311	77.391	24.085	393	97.946	38.493	335	92.102	30.861	108	119	128	85	94	80
- stebr. in distančn.	359	33.135	11.879	157	54.968	8.630	241	37.190	8.965	67	112	75	154	68	104
Skladišče 38	145	35.747	5.180	1.130	56.159	63.460	223	54.930	12.236	154	154	236	20	98	19
Vratni podboji	1.468	46.506	68.283	1.480	60.905	90.139	1.018	52.138	53.058	69	112	78	69	86	59
Jeklovlek	16.857	37.521	632.478	16.590	48.002	796.353	16.614	48.373	803.694	99	129	127	100	101	101
Elektrode	18.371	23.264	427.384	18.740	35.125	658.245	19.151	29.308	561.284	104	126	131	102	83	85
- elektrode, var. žica, suha masa, Emona Zgb.	15.897	26.316	418.344	18.050	35.682	644.060	16.557	32.830	543.566	104	125	130	92	92	84
- varilni prašek	445	15.760	7.026	690	20.558	14.185	623	24.957	15.535	140	158	221	90	121	110
- samotna masa	2.029	993	2.014	-	-	-	1.971	1.107	2.183	97	111	108	-	-	-
Želbljarna	8.561	16.800	143.824	8.590	15.462	132.817	8.623	24.302	209.560	101	145	146	100	157	158
OSNOVNA REALIZACIJA	303.675	(26.639)	8.089.700	318.070	(35.077)	11.157.023	303.544	(32.129)	9.752.481	100	121	121	95	92	87
Strojne delavnice			6.481			7.725			4.150			64			54
Remontne delavnice			907			1.200			1.055			116			88
Vzdrževanje			897			289			498			56			172
Energetika			44.301			78.940			53.594			121			68
- el. energija MWh	243.438		638				295.004		855	121		134			
- topla voda Gcal	79.619		14.843				112.835		18.638	142		126			
- kisik t	863		4.247				692		3.943	80		93			
- argon t	432		12.804				499		16.476	116		129			
- dušik t	50		299				44		310	88		104			
- vodik kg	7.143		1.263				6.475		1.294	91		102			
- butan t							456		10.075						
- para t			10.207				1.744		1.096			118			
- plin. in vod.+ del. m³							385		907						
Transport			2.807			3.255			2.845			101			87
Ostale storitve			141.120			187.310			184.622			131			99
SK. ZUNANJA REALIZACIJA			8.286.213			11.435.742			9.999.245			121			87
Monter Dravograd	8.430	(36.319)	306.171	10.410	(43.571)	453.578	8.594	(40.785)	350.506	102	112	114	83	94	77
- od tega storitve				1.000			839								

OSEBNI DOHODEK ZA MESEC SEPTEMBER

Poprečni osebni dohodek delavcev Železarn v mesecu septembru je za 301 din na zaposlenega nižji od poprečnega osebnega dohodka v mesecu avgustu. Razporeditev temeljnih organizacij je dokaj enakomerna, odstopanja od poprečja so manjša kot v prejšnjih mesecih.

Delavci TOZD Plavž so v septembru izdelali 14.622,5 tone groblja oziroma 7,5 % več, kot je predvideval mesečni družbeni načrt. Najbolj je za mesečnimi obveznostmi zaostala TOZD Jeklarna, ker je zaradi redukcije električne energije in vrste drugih težav izgubila precej ton proizvodnje.

Število plačanih ur na zaposlenega se je v poprečju Železarn znižalo za 1,9 ure. Poleg TOZD, ki stalno presegajo poprečno število plačanih ur na delavca, je večji obseg časa zahtevala povečana proizvodnja tudi v TOZD Vratni podboji.

Število nadur se je od predhodnega meseca precej znižalo, in sicer s 36.004 ure na 31.809 ur, to je za 4.195 ur. Tudi ure za manjkajoče so bile nižje od predhodnega meseca kar za 4.065 ur. Največji delež zmanjšanja gre na račun TOZD Jeklarna.

Odstotek učinka se je v poprečju Železarn dvignil za 1,5 %. Najvišje povečanje izkazuje TOZD Valjarna žice in Transport, precej pa je upadel v TOZD Jeklovlek, Plavž in Jeklarna. Splošna ugotovitev velja, da je bila učinkovitost boljša v predelovalnih TOZD, ker se je proizvodnja za trg povečala, medtem ko v skupni proizvodnji stagniramo.

Odstotek stimulacije za rast produktivnosti je padel v poprečju za 0,9 %. Višjo stimulacijo za rast produktivnosti od predhodnega meseca so dosegli: TOZD Valjarna bluming-štel, Valjarna žice in profilov, Vratni podboji, Jeklovlek, Elektrode in Želbljarna. V TOZD Hladna valjarna Bela, Valjarna žice in profilov, Elektrode in Želbljarna se je povečala stimulacija za izvozno proizvodnjo.

Iz strukture OD za mesec september se delež elementov za opravljeno delo zelo malo razlikuje od meseca avgusta. Razen osnovnega OD, ki je povečal svojo udeležbo na 3,5 % glede na avgust, se vsi drugi elementi zelo malo razlikujejo. Udeležba dopusta je padla od predhodnega meseca za 7,4 %, kar dokazuje večjo prisotnost delavcev na delu. Žal se je ob tem povečal obseg bolezenske odsotnosti, ki je v nekaterih TOZD predstavljal pomembno oviro za doseganje boljšega rezultata.

Kot smo že ugotovili, se z večjo prisotnostjo na delu ni v enakem obsegu povečala količina proizvodnje. Če smo s proizvodnjo v temeljnih organizacijah predelave kolikor toliko zadovoljni, nas lahko toliko bolj skrbi slabši rezultat TOZD Plavž in Jeklarna, ker se nam to že kako pozna v naslednjem mesecu. Za 3000 ton manjša proizvodnja kot v avgustu je vplivala na zmanjšanje OD v Jeklarni za poprečno 1.613 din na delavca ali okroglo 10 %. Proizvodni rezultati plavžarjev so se le nekoliko poslabšali, toda ker niso dosegli rezultata najvišjega ranga, se jim je osebni dohodek pomembno zmanjšal za 7 % ali 1.267 din na delavca.

Med temeljnimi organizacijami z večjim izplačilom OD lahko izločimo le TOZD HV Bela in Elektrode. Pri obeh gre za pomembno povečanje proizvodnje in tudi za večji izvoz.

Na višino neto osebnega dohodka v minimalnem deležu prispeva tudi sprememba prispevne stopnje za skupnost otroškega varstva. Ta skupnost je že četrtri letos znižala prispevno stopnjo, ker ugotavljajo zmanjšanje izplačil otroških dodatkov. Na začetku leta smo za skupnost otroškega varstva namenili 1,16 % bruto osebnega dohoda.

ka, ta mesec pa le še 0,91 %. Prejšnji mesec je prispevna stopnja za to skupnost znašala okroglo en odstotek. Oddelek za nagrajevanje

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV SEPTEMBER 1982

Obdobje	Ur na zaposl.	OD na uro	DIN na zap. brez bolov.	DIN na 182 ur brez bol. nad. 30 dni	% učinka	Index OD 1981 = 100
L 1978	182.7	32.19	5.881	5.859	34.4	47.3
L 1979	183.1	41.87	7.688	7.620	36.7	62.0
L 1980	182.3	50.35	9.176	9.164	40.0	74.0
L 1981	181.8	67.12	12.367	12.377	45.4	100.0
I. 1981	184.3	58.76	10.828	10.694	44.0	86.4
II.	172.3	59.33	10.226	10.798	44.4	87.2
III.	182.7	57.71	10.544	10.503	44.6	84.9
IV.	184.4	58.44	10.776	10.636	45.0	85.9
V.	182.8	64.85	11.857	11.803	45.3	95.4
VI.	180.2	64.90	11.697	11.812	46.6	95.4
VII.	189.8	65.71	12.475	11.959	45.1	96.6
VIII.	178.7	67.48	12.062	12.281	46.5	99.2
IX.	181.4	66.65	12.093	12.130	46.2	98.0
I.-IX. 1981	181.9	62.67	11.399	11.406	45.3	92.2
I. 1982	184.5	78.22	14.436	14.236	46.6	115.0
II.	173.6	80.96	14.059	14.735	49.4	119.1
III.	184.5	75.73	13.969	13.783	48.0	111.4
IV.	183.9	75.64	13.913	13.766	48.0	111.2
V.	184.6	76.18	14.060	13.865	48.1	112.0
VI.	179.6	73.95	13.280	13.459	47.2	108.7
VII.	182.6	80.99	14.785	14.740	46.1	119.1
VIII.	182.9	79.54	14.550	14.476	43.9	116.9
IX.	180.5	78.85	14.233	14.351	46.1	115.9
I.-IX. 1982	181.9	77.77	14.144	14.154	43.7	114.4

STRUKTURA OD ZA MESEC SEPTEMBER 1982

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na zap.	Struktura OD v %		
			24 = 100	21 = 100	17 = 100
1. Osnovni OD	38.750.555	6.095	41.6	42.9	50.2
2. Učinek	17.603.615	2.768	18.9	19.5	22.8
3. Stimul. za proizv.	2.402.535	378	2.6	2.7	3.1
4. Ocena del. prisp.	5.028.230	791	5.4	5.6	6.5
5. Skupaj 1-4	63.784.935	10.032	68.5	70.7	82.6
6. Nočni dodatek	2.576.731	405	2.9	2.9	3.4
7. Popold. dodatek	1.423.076	224	1.5	1.6	1.8
8. Nadurni dodatek	778.254	122	0.8	0.9	1.0
9. Nedelj. dodatek	971.701	153	1.0	1.1	1.3
10. Sobotni dodatek	260.482	41	0.3	0.3	0.3
11. Praznični dodatek	5.746	1	—	—	—
12. Skupaj 6-11	6.015.990	946	6.5	6.8	7.8
13. Otežkočeni dod.	1.400.092	220	1.5	1.5	1.8
14. Dod. za del. dobo	3.070.242	483	3.3	3.4	4.0
15. Sobotni dopust	565.870	89	0.6	0.6	0.7
16. Ostala doplačila	2.392.942	376	2.6	2.6	3.1
17. Skupaj 5 + 12 do 16	77.230.071	12.146	83.0	85.6	100.0
18. Plačan praznik	636	—	—	—	—
19. Redni, izred. dopust	9.745.048	1.533	10.5	10.8	12.6
20. Nadom. OD za bol. odsot. do 30 dni	3.287.769	517	3.5	3.6	4.3
21. Skupaj OD iz sred. delov. organiz.	90.263.524	14.196	97.0	100.0	116.9
22. Nadom. OD za bol. odsot. nad 30 dni	2.587.108	407	2.8	2.9	3.3
23. Ostale refundacije	226.984	36	0.2	0.3	0.3
24. Izplačani neto OD	93.077.616	14.639	100.0	103.2	120.5

Adjustaža valjarne bluming — štel (Foto S. Kokalj)

ČESTITAMO

V mesecu septembru so dokončali šolanje ob delu naši sodelavci:

Aleš SOKLIČ iz ERC je zaključil študij na II. stopnji Visoke tehniške šole Maribor in si pridobil strokovni naziv diplomirani inženir elektrotehnik.

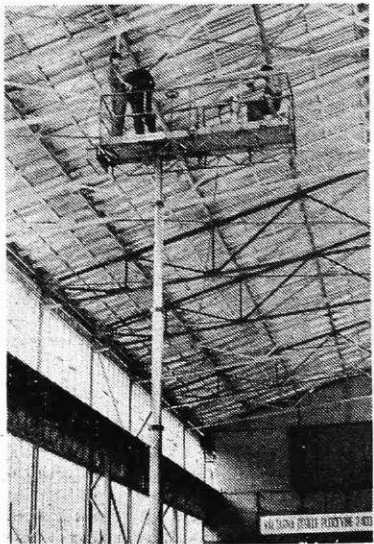
Jože DOVŽAN iz TOZD Remontne delavnice je diplomiral na I. stopnji VEKŠ Maribor in si pridobil strokovni naziv ekonomist.

Šolanje na srednji ekonomski šoli sta zaključili Andreja DOBOVŠEK iz TOZD Strojne delavnice in Draga GUZEJ iz FRŠ.

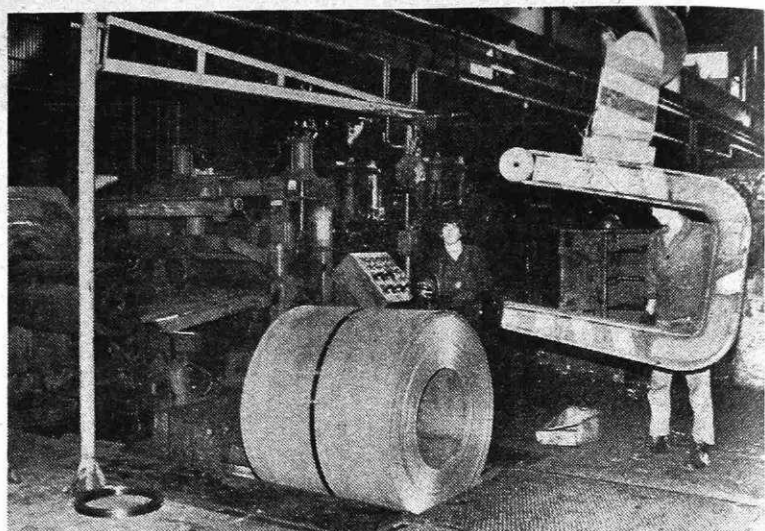
Na srednji tehniški šoli strojne smeri sta zaključila šolanje Jože GRACNAR iz TOZD Remontne delavnice in Milorad KEČAN iz TOZD Hladna valjarna Bela, na tehniški srednji šoli metalurške smeri pa Mirsada AŠČIČ iz TOZD Družbena prehrana.

Nenad LEPER in Rasim NUMANOVIČ iz TOZD Strojne delavnice sta zaključila šolanje na poklicni kovinarski šoli in dosegla izobrazbo za poklic ključavničar-varilec.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo in jim želimo veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva!

Vzdrževalci — električarji pri nameščanju luči v novi hali valjarne debele pločevine (Foto I. Kučina)

Linija za vzdolžni prerez hladno valjane pločevine (Foto I. Kučina)

DA SE RESNICA PRAV SPOZNA, JE TREBA SLIŠATI OBA ZVONA

V prejšnji številki Železarn smo pisali o tem, kako so se delegati za zdravstveno skupnost pritoževali nad uslugami zobozdravnikov v obratni ambulanti in nad dolgo čakalno dobo. Danes pa objavljamo razgovor z zdravnikom Alojzom Smolejem in Belo Gazafijem, tehnikom Poldetom Brudarjem in Vincecem Rajnikom ter sestrama Doro Oblak in Marico Eržen, ki so problem zobozdravstva osvetlili s svoje strani.

»Rečeno je bilo, da se kljub tretji ambulantni delo ni izboljšalo. To ni res, saj smo presegli normativ in naredili več kot sto odstotkov. Naredili smo 331 faktorjev na dan in 88.000 faktorjev na leto. Faktor pa je usluga, izražena v točkah. Tako predstavlja ena plomba deset faktorjev ali devet točk. Se en primer, da bomo bolj poznali delo zobozdravnikov. Ena zgornja totalna proteza pomeni 112 faktorjev, po normativu pa jih je za tako delo treba 121. Preden je takšna proteza narejena, je potrebno pet obiskov, saj je delanje proteze zelo zahtevno in samo ročno delo. Po normativih svetovne zdravstvene organizacije je za delo potrebno deset ur, pri nas pa je normativ samo šest ur. Od števila opravljenih faktorjev je odvšeden tudi naš dohodek, saj nastane tako, da število faktorjev pomnožimo z vrednostjo točke.

Ce nam torej povečajo normativ ali zmanjšajo vrednost točke, ostane osebni dohodek isti, čeprav delamo več. Koliko je naše delo vredno v primerjavi z enakimi uslugami v tujini, dovolj pove dejstvo, da je enaka storitev v tujini desetkrat več vredna kot pri nas. Po drugi strani pa povečanje faktorjev oziroma storitev pomeni manjšo kvaliteto dela,« so mi pojasnili sistem dela in nagrajevanja. V nadaljevanju smo se pogovorili o dolgi čakalni dobi in o problemih, ki jo pogosto puščajo.

»Tretja zobna ambulanta dela šele od januarja letos,« je pojasnil doktor Gazafi, »zato ni mogoče kar čez noč skrajšati čakalne dobe. Upoštevati je treba, da k nam hodijo tudi borci NOV, saj imamo zanje posebno ambulanto, ki dela enkrat tedensko, tehniki pa dvakrat na teden. Le-ti imajo zelo veliko dela, ker so potrebna mnoga protetična dela.

»Vedeti je treba tudi, da so naši pacienti posebna populacija. Veliko je pacientov, ki se na novo zaposlijo in takoj potrebujejo usluge. Mnogi imajo tako slabe zobe, da je treba ogromno dela, preden jih spravimo v red. Ker pa je takih pacientov zelo veliko in jih ne moremo obdelati v enem dnevu, jih moramo naročiti in zato je čakalna doba daljša. Poleg tega je tudi mnogo primerov bolečin zobovja, tudi deset na dan oziroma na delavnik, torej na sedem ur. Ker jih ne moremo obdelati vseh v enem dnevu, jih naročimo za naprej in jih moramo obdelati poleg že naročenih,« sta pojasnili sestri.

»Ce pride v Železarno deset novih delavcev, pomeni to za nas deset novih pacientov, mi imamo pa iste zmogljivosti. Normativi predvidevajo dva tisoč do dva tisoč petsto prebivalcev na zobozdravnika, pri čemer je šolska mladina izvzeta, ker imajo posebne šolske ambulante. Pri nas pa pride krepko čez dva tisoč aktivno zaposlenih na enega zobozdravnika, kar predstavlja neko določeno razliko.

Kar se tretje ambulante tiče, je stvar taka: občinska zdravstvena skupnost nam tretje ambulante ni priznala, čeprav so bile potrebe take, da je bila nujno potrebna in je zato tudi upravičena. Vendar pa opravljene storitve, ki smo jih že naredili in jih še bomo v tretji ambulanti, niso plačane. Naredili bomo torej sto odstotkov, pa za to ne bomo plačani,« so nekoliko zagrenjeno povedali sogovorniki.

»Ena od pripomb je bila tudi ta, da ne sprejemamo pacientov v delovni obleki. Osebo za tak primer

še nisem slišal,« je rekel doktor Gazafi, »vendar bi morali ob tem pacienti vsaj poskušati razumeti, da ambulanta mora biti čista, saj je higiena eno od prvih pravil pri našem delu. Poleg tega bi bili pacienti lahko nekoliko bolj uvidni tudi do sester, ki morajo vsak dan počistiti vso ambulanto, in to poleg svojega dela.

»Delegate je zanimal tudi naš osebni dohodek,« je zopet povzel doktor Gazafi in v pogovor pritegnil tudi druge. »Torej, osebni dohodek stomatologa oziroma zobozdravnika je 17.000 dinarjev, kar je med najnižjimi dohodki v Sloveniji za tako delo. V primerjavi z drugimi profili s podobno izobrazbo imamo osebni dohodek celo nekoliko manjši. »Naše delo je slabo plačano, saj nam stalno povečujejo normative, pri čemer je treba vedeti, da je naše delo samo ročno. In če presežemo normo za deset odstotkov, nam v naslednjem letu tako povečajo normo,« se je pritožil tehnik, ki že več kot dvajset let dela v zobozdravstvu.

»Naslednja pritožba je bila, da so naše usluge slabe,« je pojasnil doktor Gazafi. »Ce imajo delavci — pacienti pripombe na naše strokovno delo, naj dajo pritožbo na strokovni kolegij, ki jih obravnava. Ce bodo pripombe umestne, se bomo z uporabniki pogovorili, vendar le v primeru, če bodo pripombe konkretne. Torej — kdaj, kdo in tako dalje.

»Ze res, da se delavci razburjajo, da gre vse iz njihovega žepa in da nas oni plačujejo,« je posegla v pogovor sestra, vendar bi morali vedeti, da delavci ne plačujejo nas, ampak gre njihov denar na občinsko zdravstveno skupnost in tam potem tudi nam režejo kruh.

»Pripombe so bile tudi na disciplino. Delavci hočejo večjo disciplino, vendar ne vemo, kaj so mislili s tem. Za nas pomeni disciplina ustrezen delovni odnos med zdravnikom in pacientom. Ce je bil kdo od pacientov prizadet, ker zdravnik do njega ni imel primerenega odnosa, potem naj v pritožbi opiše konkreten primer in ga pošlje strokovnemu kolegiju,« je pojasnil doktor Gazafi. »Splošne pripombe brez natančnih podatkov bomo razumeli kot klevanje. Rešitev problemov v zobozdravstvu je namreč samo v dogovarjanju. Problematiko bomo rešili le na ta način, da bomo z delegati Železarn skupaj poiskali rešitve, ki so za obe strani najbolj sprejemljive,« je zaključil doktor Gazafi.

Lilijana Kos

Železarski globus

JAPONSKA

Železarska družba Nippon Kokan je razvila nov postopek za peletiziranje finega prahu, ki nastane pri čiščenju dimnih plinov kisikovih konvertorjev in obločnih električnih peči ter vsebuje železo. Glavne prednosti tega postopka v primerjavi s konvencionalnim peletiziranjem so: kontinuiran način dela, znatno manjša poraba energije, enostavna konstrukcija in posluževanje ter majhni proizvodni stroški. Po tem postopku izdelani peleti imajo skoraj iste lastnosti kot samohodni sintler. Prve pelete, izdelane v poskusni desettonski napravi, so že praktično preizkušeni kot vsip na plavžu in so pokazali ugodne rezultate.

PREDLOG DOGOVORA O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH DOGOVORA O TEMELJIH DRUŽBENEGA PLANA SR SLOVENIJE 1981—85

Skupščina Socialistične republike Slovenije je že objavila sklice zborov združenega dela, zbora občin in družbenopolitičnega zbora 14. in 26. oktobra. Poleg drugih točk je na dnevnem redu tudi predlog dogovora o spremembah in dopolnitvah dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1982-85.

Skupščinski poročevalec št. 17 prinaša predlog sprememb v zelo pregledni obliki. Posebno je prikazan obdržan, črtan in dodaten tekst dogovora.

Predlog izhaja iz stališč sprememb in dopolnjevanja planskih aktov v SR Sloveniji za obdobje 1981—85, ki jih je sprejela skupščina SR Slovenije in iz dolgoročnega programa stabilizacije. Navaja nujnosti odločnejše usmeritve v izvoz na konvertibilno področje in izboljšanje zunanje likvidnosti ob upoštevanju objektivno zaostrenih pogojev gospodarjenja, kar terja spremembo posameznih nalog in obveznosti. Posebno gre za zmanjševanje vseh oblik porabe. V členu ekonomski odnosi s tujino je v predlogu, da bodo podpisniki dogovora v srednjeročnem planu dosegli najmanj 14% nominalno poprečno letno povečanje izvoza blaga in storitev oz. 15% na konvertibilno področje ob predpostavljani rasti izvoznih cen 8%. Tako bi dosegli 8% povečanje realnega izvoza blaga in storitev, kar je okoli petkrat hitrejša naraščanja od proizvodnje. Zato bo 7% nominalna poprečna letna rast uvoza blaga in storitev oziroma okoli 6% s konvertibilnega področja. Uvoz surovin in reprovromateriala bi naraščal za 8%. Postopno pa se bi realno zmanjševal za 19% v letu 1985 v odnosu na leto 1980. Uvoz surovin in reprovromateriala naj bi bil 11% manjši kot leta 1980.

V tem smislu bi se podpisniki dogovora tudi zavzeli, da bodo odločitve na področju razvoja investicij, porabe, zaposlovanja in produktivnosti podrejene temu, kakor tudi organizacija dela. Sprejeti bodo ukrepi na področju zunanje likvidnosti, kar bo naloga bank.

Pomembne so nekatere naloge prestrukturiranja v industriji. V tem poglavju so navedeni razvojni projekti, ki ustrezajo hitrejšemu prestrukturiranju. Potrebno je sprejeti investicijske programe ter samoupravne sporazume o združevanju dela in sredstev, da se zagotovijo viri financiranja.

Zaradi hitrejšega razvoja proizvodnje, ki na osnovi razvojne tehnološke intenzivnosti prispeva k nadaljnji gospodarski rasti in zagotavlja večji delež izvoza v skupni proizvodnji, prevzemajo OZD in skupnosti organizacij na podlagi planskega usklajevanja naloge, ki so značilne za posamezne panoge.

DO Iskra - Delta bo skupno s SOZD Gorenje ter raziskovalnimi in izobraževalnimi ter drugimi proizvodnimi organizacijami v Jugoslaviji razvila enotni računalniški sistem ter sodelovanje s tujimi firmami.

Strateškega pomena za prestrukturiranje v slovenski industriji ima mikroelektronika. SOZD Iskra bo investirala v razširitev obstoječih programov in nove programe mikroelektronike, profesionalnih elementov, avtomatike in telekomunikacije.

Za zagotovitev proizvodnje osnovnih reprodukcijskih materialov, in njene modernizacije bodo v panogah črne metalurgije, barvne metalurgije, nekovin, bazne kemije in industrije gradbenih materialov na podlagi materialnih bilanc v Sloveniji in Jugoslaviji pripravili samoupravne sporazume, s katerimi bodo med seboj in s porabniki uskladjali proizvodne programe in zanje potrebne surovine in energijo, investicijska sredstva, kadre in prostor.

Direktno je navedeno: V železarni Jesenice bodo gradili nadomestno zmogljivost za proizvodnjo 350.000 ton elektrojekla, s katero se nadomestijo zastarelo tehnologijo. V železarni Ravne bodo pričeli s pripravami za uresničitev modernizacije in izboljšanje asortimenta in povečanje proizvodnje valjancev. V železarni Štore bodo pričeli s pripravami za povečanje proizvodnje v jeklarni in valjarni.

To besedilo je v istem smislu, kot je navedeno v razvojnem programu SOZD Slovenske železarne za leto 1981—1985 in v tem smislu je tudi potrošnikom jekla predložen samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev.

Nadalje je za rudnik svinca in cinka Mežica predvidena modernizacija in povečana proizvodnja za 100.000 ton oziroma 10.000 ton svinčenege oz. cinkovega koncentrata.

V Kidričevem bodo pričeli z modernizacijo proizvodnje primarnega

aluminija, v mariborski livarni pa s povečanjem proizvodnje sekundarnega aluminija na 5000 ton.

V kemiji bodo povečali proizvodnjo za 22.500 ton in drugih kemičnih proizvodov v Belinki, Donitu, Colorju, Heliosu in Melaninu.

V letu 1985 bi tako zgradili nove kapacitete za proizvodnjo 140 farmaceutskih surovin. V Cinkarni Celje za proizvodnjo žveplene kisline (16.500 ton) in 40.000 ton natrijevega sulfata in klorovega belila.

V tovarni Ruše bodo z rekonstrukcijo naprav za izdelavo umetnih gnojil povečali zmogljivost za 20.000 ton letno.

Povečana bo proizvodnja v rudnikih in predelavi nekovin (kremenčev pesek, kalcit, kaolin, kreda, izolacijski material in drugo).

Pomembno mesto ima razvoj energije. V Sloveniji naj bi v tem obdobju zgradili nove elektrarne z močjo 661 MW (v prejšnjem planu 766). Zajete so elektrarne: Toplarna Ljubljana 50 MW (1983), NE Krško 332 MW — redno obratovanje, HE Solkan 31 MW (1984) in HE Mavčiče 38 MW (1985). Izven Slovenije pa na Kosovu 50 MW, TE Ugljenik 100 MW ter male elektrarne.

Zaključena bodo dela na rudniku urana v Žirovskem vrhu. Že v tem srednjeročnem obdobju bi začeli s pripravami za gradnjo novih kapacitet za 700 MW moči, ki bi začele obratovati 1986—1990.

V tem planskem obdobju bodo potekale tudi priprave za izgradnjo nove nuklearne elektrarne Prevlaka kot skupne naložbe SR Slovenije in SR Hrvatske, predvidene moči 1000 MW.

Poleg skrbi za pridobivanje električne energije bo na področju energije v okviru SIS za nafto in plin, poslovne skupnosti za gasifikacijo, Petrol in drugih zainteresiranih dejavnikov za uresničevanje energetske bilance in proizvodnje, nabave in transporta, potrebno zagotoviti, da se bodo sredstva za investicije usmerile prvenstveno: za geodetske raziskave nahajališč nafte in zemeljskega plina, dograditve magistralnega plinovoda (tudi odplačevanje anuitet že zgrajenega), uresničevanje programa za prevzem alžirskega plina in najnujnejša skladišča.

S področja kmetijstva, ribištva in živilstva se udeleženci zavežejo, da bo do 1985 proizvodnja naraščala po taki stopnji, da bomo najmanj 85% potreb po hrani v SRS pokrivali sami.

Promet in zveze. V tem obdobju je predvideno, da se bodo cene transportnih storitev v železniškem prometu dvigale na ravni splošne rasti cen. Pokrivanje stroškov enostavne reprodukcije na železnici bo pokrito s cenami storitev, povečanjem učinkovitosti poslovanja in povračili. Stopnja povračil naj bo 2,05% dohodka. Naložbe naj bi bile namenjene le zagotavljanju varnosti, odpravi ozkih grl in modernizaciji tistih zmogljivosti, ki ustvarjajo večji devizni priliv. Med remontni in modernizacijski je predvidena tudi proga Jesenice—Nova Gorica.

Pri cestah je poudarek na magistralnih cestah, pri odsekih na cesti bratstva in enotnosti s tem, da bodo imeli prednost mejni prehod Šentilj in drugi mejni prehodi. Zgrajen bo odsek ceste Naklo—Ljubljana. V ta namen bodo zagotovljena sredstva iz tujih kreditov in namenskih sredstev iz že podraženega bencina. Gradnja karavanskega predora, vključno z ureditvijo ceste skozi Jesenice, bo glede na jugoslovanski značaj odvisna od dogovora z drugimi republikami in od najemanja tujih kreditov. Za tak program bo potrebnih 12,3 milij. din.

Predvidena je še izgradnja pristanišča Koper (terminal za razsut tovor), na letališču Ljubljana pa izdelava projekta za potniški terminal in druge povezave.

Za PTT bo potrebnih 6,2 milijard din.

Tudi v turizmu je predvidena z boljšim izkoriščanjem že obstoječih kapacitet 10% realna rast deviznega priliva. Naložbe bodo usmerjene v cenežje in konjunkturnejše turistične objekte.

Družbene dejavnosti: Predviden je vpis učencev in študentov v prvi razred srednjih in visokih šol v obdobju 1981—1986 (izobraževanje pred vstopom na delo)

vsrednješole 147.396 učencev
v visoke šole 45.891 študentov
skupaj 193.287 študentov

Za izvedbo programa izobraževanja bo potrebno 15.586 milij. din. Od navedenega vpisa je predvideno za kovinsko predelovalno in metalurško panogo:

33.459 učencev srednjih šol
4.557 študentov visokih šol
skupaj: 38.016 učencev

Za izvedbo programa izobraževanja bo potrebnih 2.717 milij. din.

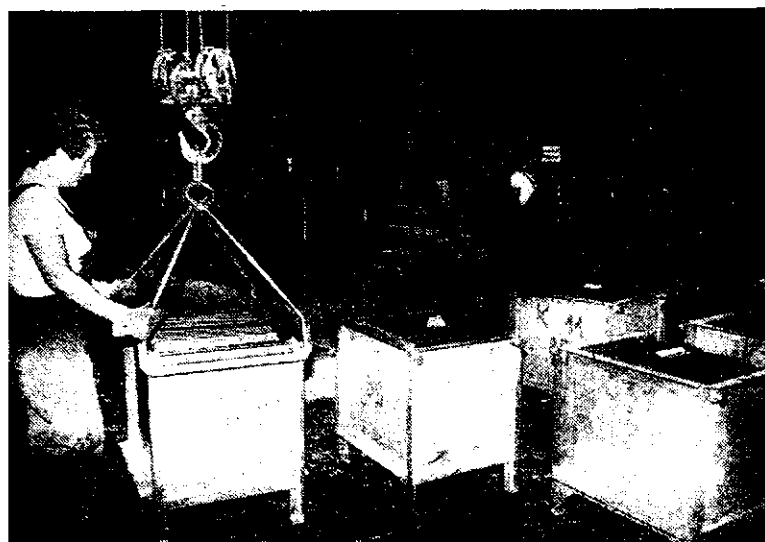
Poleg tega je za izobraževanje ob delu predvidenih 37.800 učencev na srednjih šolah in 17.200 na visokih šolah.

Za raziskovalno dejavnost bo na osnovi svobodne menjave dela v tem obdobju potrebno združiti 1.267,5 milij. din, preostala potrebna sredstva pa bodo pokrita z neposredno svobodno menjavo dela. Po enotnih virih, osnovah in merilih, ki bodo združena iz TOZD, bodo sredstva znašala največ 3.632,5 milij. din.

Za kulturne dejavnosti, ki so skupnega pomena, naj bi namenili 2.790 milij. din in za druge možnosti 286 milij. din.

Telesna kulturna skupnost SRS bo podpirala nadaljnji razvoj in kakovost vrhunškega športa, prednostnih panog ter nalog v zvezi s pripravami na zimske olimpijske igre. Za to bo namenila 111,5 milij. din.

Za uresničevanje programa pokojninskega invalidskega zavarovanja

V TOZD Elektrode (Foto I. Kučina)

vanja (pokojnin, usklajenih z gibanjem OD) bo potrebno v petletnem obdobju 77.733,5 milij. din.

Skupnost starostnega zavarovanja kmetov bo uresničila program dejavnosti za zagotovitev socialne varnosti ostarelim kmetom, tistim, ki so oddali zemljo družbi, socialno ogroženim kmetom (borcem NOV). Delavci v združenem delu bodo za tak program prispevali 70% sredstev, kmetje zavarovanci pa 30% sredstev za pokojnine (v petletnem obdobju znaša 2.758,00 milij. din oziroma 1.178,5 milij. din).

V nalogah srednjeročnega regionalnega razvoja SRS je navedeno, da bodo ob upoštevanju razvojnih kriterijev OZD prenašali investici-

cije na manj razvita območja in manj razvita območja. Banke bodo sprejele ugodnejše kreditne pogoje za investitorje. Za interesne skupnosti materialne proizvodnje (železnice, energetika, ceste itd.) se zniža osnova za 1,5 x višina lastnih sredstev, ki jih TOZD usmerijo na gospodarska vlaganja v manj razvito področje. Ugodnejši kreditni pogoji veljajo tudi pri vlaganju v manj razvite republike in avtonomno pokrajino Kosovo. SRS zagotavlja zmanjšanje davčne osnove, ko gre za skupna vlaganja iz sredstev, ki jih OZD dodatno usmerjajo za hitrejši razvoj manj razvitih republik in SAP Kosovo.

S. N.

VEČ ISKRENOSTI, POŠTENOSTI, POGUMA, KRITIČNOSTI IN SAMOKRITIČNOSTI PRI POLITIČNIH OCENAH

V naših prizadevanjih za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije smo se in se vse preveč omejujemo na ugotavljanje in ponavljanje znanih vzrokov in nalog in še to največ v forumskih okvirih in to dokaj enostransko, poti, do najširših množic pa nismo našli.

Nekritično smo se in se izogibamo dejanskim vzrokom in krivcem za neučinkovitost, prepočasnost in nedoslednost pri uresničevanju zelo jasno opredeljenih nalog v sedanjem težkem gospodarskem položaju. Tehtamo in presojo posamezne vzroke, posamezne besede, stavke in sestavke v sredstvih javnega obveščanja in jih proglašamo za »škodljive«, ker »vzbujajo« delavce in občane, nepravilno pa hodimo mimo konstruktivnih kritik, pobud in idej, ki so v bistvu pogojevale »lov« na posamezne »problematične« sestavke. Ob vsem tem pa smo v svojem oportunistu in nekritičnosti zanemarljivo dejstvo, da delavce in občane mnogo bolj vzburja in vnaša nezaupanje to, da našim besedam ne sledijo dejanja, da smo nedosledni in prepočasni pri uresničevanju sprejetih opredelitev in nalog in da mnogi, tudi najbolj odgovorni, govorijo eno, delajo pa drugo. Ta naša nedoslednost in premajhna učinkovitost so dejansko že povzročile negativne posledice v razvoju samoupravljanja pa tudi v materialnem in gospodarskem razvoju. To pa je velika politična škoda, za kar so znani tudi vzroki, pa tudi najbolj odgovorni.

V našem konkretnem prostoru bi lahko rekli, »da lovimo muhe in spuščamo slone«, ker »lovimo« parcialne vzroke, nočemo, ne upamo, ali ne znamo pa na glas povedati temeljnih vzrokov za neučinkovitost, nedoslednost... ker bodo naredili največji krik in vik predvsem profesionalni funkcionarji v družbenopolitičnem življenju, ker bomo morali reči, da je osnovni vzrok v temu, ker subjektivni faktor v občini ni odigral, oziroma uresničil svojih nalog, nekateri funkcionarji pa se s svojimi organi namreč kaj radi personificirajo z organizacijo kot celoto in kaj radi zameglijo svojo odgovornost s prikazovanjem krivde drugih, ali poudarjanjem odgovornosti drugih, medtem ko menijo, da je njihova neopredeljena oziroma nedotakljiva.

Vzemimo kot primer ugotovitev v poročilu sindikata Železarne, v katerem je navedeno, da je sindikat v Železarni prisoten povsod, na drugi strani pa, da večina osnovnih organizacij sindikata slabo ali preveč enostransko deluje. Pri tem so namreč prezrli, da predsednik, izvršni odbor ali posamezne komisije niso sindikat, da je sindikat Železarne 23 osnovnih organizacij in 6.500 članov. Ali so vsi ti ali vsaj večina njih dejansko prisotni povsod, oziroma pri najbolj pomembnih razvojnih vprašanjih — nalogah, ki jih opredeljuje ustava, kongresni dokumenti... To je izhodišče za oceno delovanja sindikata. Čeprav ne moremo zanikati aktivnosti navedenih organov, s takimi ugotovitvami ne bi smeli zamgljevati dejanskega stanja.

Kdorkoli si upa to povedati ali napisati, čeprav je bilo že ali kasneje ugotovljeno kot objektivno stanje in resnica, si je predvsem pri plačanih funkcionarjih, ki imajo velik politični vpliv, po pravilu personalne uniije, pridobil »črno piko«, ki se sčasoma naberejo do popolne diskriminacije pisca.

S temi primeri smo hoteli le poudariti, da bomo v naše samoupravno komuniciranje in informiranje, posredno in neposredno, morali vgrajevati več kulturnosti, humanosti, strpnosti, poštenosti in objektivnosti in predvsem izključevati personalno uniijo, pavšalne napade in podobno ter se soočiti z dejanskimi vzroki in krivci za nastale probleme.

Objektivno bomo morali priznati, pa tudi prevzeti vsak svoj del krivde, da je zaradi premalo učinkovitega, nedoslednega in premalo odgovornega delovanja celotnega subjektivnega faktorja v občini — družbenopolitičnih organizacij, državnih organov, strokovnih služb, vzgojnoizobraževalne in znanstveno-kulturne sfere — prišlo do nasprotij in neskladja med povečanimi protizvajalnimi silami in samoupravljalno zavestjo. To je prav gotovo posledica prepočasne, neodgovorne in nedosledne uresničevanja ustavnih določil, zakona o združenem delu in drugih sistemskih zakonov, kakor tudi idej-nopolitičnih izhodišč. Ob tem moramo poudariti znano misel Edvarda Kardelja, da nam »zgodovina Komunistične partije Jugoslavije daje veliko dokazov, da je bila partija v svoji revolucionarni akciji uspešna samo takrat, kadar je s svojo politiko in s svojo aktivnostjo znala najti pot do najširših množic delovnega ljudstva in kadar se je znala povezovati s celotno progresivno in demokratično strukturo družbe.«

To smo v naši občini, kakor tudi mnogokje drugje, popolnoma zanemarljivo in se zadovoljevali s forumskim delovanjem, na katerega smo tudi opozorili v našem glasilu, vendar s »črno piko«. Pa vendarle je nekdo za to odgovoren, nedvomno eden bolj, drugi manj, sorazmerno s pravicami, dolžnostmi in pooblastili nosilcev družbenopolitičnih, samoupravnih in drugih javnih funkcij. In namesto da bi v tej smeri iskali odgovornost po gornjem razmerju, smo se izgubljali z iskanjem in »odkrivanjem« parcialnih odgovornosti, z iskanjem »grešnih kozlov« in podobno, ob dejstvu, da imamo v občini nekaj desetnih plačanih ljudi, ki so na celu omenjenih subjektivnih dejavnikov. Teh običajno nihče ne vpraša za konkretno odgovornost, čeprav so sedanje razmere tudi posledica njihove neodgovornosti ali neodgovornosti njihovih prednikov, oziroma njihove nedoslednosti, oportunističnosti, uveljavljanja personalne uniije in podobno.

Čeprav je to razmišljanje ponovno kandidat za »veliko črno piko«, bo morda le spodbudilo, da bomo bolj pogumno začeli iskati prave vzroke in krivce za to, da v preteklosti nismo naredili dovolj in da vsebina in duh zadnjih kongresov zveze komunistov, predvsem pa tretje seje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, še niso dovolj vpleti v naš vsakdan, da je frontno delovanje v občini povsem razglašeno... Da bomo začeli bolj pošteno in objektivno presojevati, kdo dela večjo politično škodo ali, na primer, »slab članek« v Železarni ali neaktivnost ali vsaj premajhna aktivnost subjektivnega faktorja.

Odgovornost in doslednost, ki ju od slehernega zahteva sedanjí čas, bomo morali uresničevati vsak pri sebi, v svojem delovnem okolju, v svojem organu... ne pa ju proklamirati drugim, sami pa delati po starem. Isto velja za napake in slabosti — najprej vsak pred svojim pragom. Če bomo delali tako, bo hitro minilo malodušje in ljudje bodo ponovno dobili zaupanje, da »smo mož besede«. Morali bomo med ljudi z živo besedo, s lastnim zgledom.

Da se vrnemo še enkrat k »črnim pikam«, ki jih dobivajo taki in podobni kritični članki oziroma njihovi avtorji. Ker v zvezi s tem izrečene misli predsednika republiške konference SZDL Slovenije Franca Setinca na nedavnem posvetu aktivistov SZDL veljajo tudi za naše območje, jih v celoti tudi navajamo:

»Nekaj bi rad rekel še o sredstvih javnega obveščanja. Ne bi jih rad razglašal za dejurne krivce za vse težave. Ne bi rad ponovil napake tistih, ki dostikrat pavšalno napadajo sredstva javnega obveščanja in s tem prikrivajo dejanske vzroke, dejanske krivce za probleme. Marsikje je samo veliko kritike, tako da se dostikrat novinarji sprašujejo, kaj sploh se smejo, nič ni dobro, kar napišejo; za forume so preveč kritični, za ljudi preveč olepšujejo, prikrivajo probleme in krivce itn. Več mora biti kontaktov z novinarji. Novinarji so na isti fronti z vsemi naprednimi silami. V kritiki moramo biti diferencirani: dosti je slabega v pisanju, dosti slabega, dostikrat pa pisanje samo odseva hibe našega političnega dela...«

Ob tem bi morali najbrž vedno izhajati iz predpostavke, da vsakdo, ki si upa javno na sestanku ali v glasilu izreči svoje mnenje, želi nekaj prispevati k reševanju sedanjih problemov ali težav. Čeprav morda to ni vedno najbolje, je nedvomno del našega samoupravnega in demokratičnega pluralizma, na katerega se ne odzivamo vedno tako, kot bi morali. Namesto da bi šli v demokratični dialog, obsodimo.

Osnovni namen tega razmišljanja je bil, da moramo začeti stvari spreminjati in delovati bolj ustvarjalno, za kar pa bo potrebno več iskrenosti, poštenosti, poguma, kritičnosti in samokritičnosti.

Joža Varl

Izberi in odloči!

V julijski številki Železarja je bil objavljen poseben list s šestimi osnutki za izbiro tovarniškega za-

Na seji delavskega sveta so ob pregledu delovnih uspehov v prvem polletju 1952. pregledali tudi potek gradnje nekaterih pomembnejših obratov in naprav v Železarni:

Gradnja predelovalnih obratov dobro napreduje in bodo vsa dela kompletno izvršena do konca leta. Vsi potrebni načrti so izdelani, razen toplovodne in kurjavne instalacij zaradi spremembe, ker je bila prvotna zamisel dovajanja pare zamenjana kasneje s posebnim sistemom tople vode direktno iz centrale. Vse obveze so izpolnjene do rokov. Lužilnica in žarilnica bosta dokončani že do 1. septembra tega leta. Nabava opreme za prvo fazo predelovalnih obratov je zaključena, delno iz domačih delavnic, delno pa od inozemskih tverd. 75 % celotnega uvoza je namenjenega za predelovalne obrate, to je za novo lužilnico, napravo za FeS, novo pocinkovalnico in stroje v obratih. Nova električna napeljava bo položena v treh mesecih. Kritični problem pa predstavljajo žerjavi za nove predelovalne obrate, ker jih je zaradi dolgih dobavnih rokov tovarna Rade Končar obljubila šele marca 1953. Zato bomo morali žerjave za lužilnico in žarilnico opremiti sami.

Montažo strojev bomo prevzeli sami, razsvetljavo podjetji Trafo-elektro in Elektro-signal, instalacijo pa Toplovod. Vsi termini so določeni in izvedljivi.

Gradbena dela **prazilnih peči** in montaža so izvršeni v celoti. Dozida na je že ena peč, zidava druge pa se je začela po naknadni določbi, da se zidata obe peči. Oprema je za obe peči zagotovljena in deloma že v izdelavi. Elektro montažo izvršujemo sami, tako da bo prva peč s prvim oktobrom že pričela obratovati.

Gradis, ki je prevzel gradnjo **kav-
perjev**, se vseh terminov drži. Opre-
ma je zagotovljena in so turbine že
nabavljene. Elektromontažo bomo
izvedli sami. Prevzeli smo tudi
gradnjo **kamina**, in sicer v prostem
času.

Najtežji objekt predstavlja gradnja **šeste Siemens – Martinove peči**. Delo v dvorani je izredno težavno zaradi plinov in dela v martinarni. Gradnjo je prevzelo še neizkušeno podjetje Primorje, zato delo počasi napreduje. Ker temu objektu posvečamo vsi največjo skrb, so bile organizacijske hibe hitro odpravljene. Na gradbišču je sedaj poseben inženir, dodatni delovodje in tehniki.

ščitnega znaka. Takrat smo se izmed številnih možnosti odločili za znak, ki predstavlja našo tovarno še danes: to je lik delavca — martinarja s kladivom pred zobatim kolesom.

Izkopa za peč in dimnik sta se zavlekla, vendar bodo zamudo nadoknadjili pri montaži in izdavi peči, saj je oprema že zagotovljena, enako opeka za peč in dimnik. Upamo, da bomo na vsak način uspeli peč izročiti v obratovanje na naš državni praznik — 29. novembra.

Zelo težek objekt, ki pa uspešno napreduje, je **podzemni kanal** za napeljavo hladilne vode, zraka, pitne in tlačne vode in ostalega. Cevi izde-

lujemo sami, montažo pa je delno prevzel D. Đaković, delno pa Toplovod.

Nov **parni kotel** v kotlarni je delno v delu in delno v nabavi.

Modernizacija žične valjarne je v celoti izvedena. Za valjarno 2400 je trafa in usmerjevalna postaja zgrajena, oprema montirana, čakamo samo na uvoz elektro materiala do konca julija. Drugo leto bo v valjarni 2400 zgrajena tudi nova potisna peč, še letos pa bodo odstranjeni stari generatorji, premešeni tiri in rekonstruirana nova hala. Od sedmih novih generatorjev bodo še štirje postavljeni ta mesec. Nova naprava za kisik na Javorniku je bila dokončana s petnajstdneno zamudo. Za modernizacijo težke proge so vse priprave v teku, v tem mesecu pa bodo izdelani tudi vsi načrti.

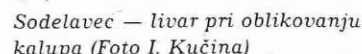
Gospodarski odbor, ki je bil ustanovljen v lanskem septembru pri sindikalni podružnici na Javorniku, je s podvojnimi močmi dosegel prve pomembne uspehe. Odobrili so jim lokacijo zemljišča na nekdanjem Štefančevem vrtu, ki je splošna ljudska last. Dom naj bi gradilo

gradbeno podjetje Projekt iz Kranja. Če bodo pripravljalna dela gotova, bodo začeli z izkopom in betoniranjem že letos. Dom, kakršnega si zamišljajo člani gospodarskega odbora na Javorniku, bo med najlepšimi te vrste v Sloveniji.

Kakor vsepovsod so tudi na Javorniku pričeli s pripravami za ustanovitev delavsko kulturnoprosvetnega

društva Svoboda. O ustanovitvi novega društva so doslej razpravljali že na sestankih posameznih odborov sedanjega SKUD, vedno večje zanimanje pa vlada tudi v valjevskem delovnem kolektivu. To ni nič čudnega, saj so na Javorniku imeli že v prvodnjih letih močno podružnico »Svobode«, ki ji je po njenem razpustu v letu 1935 sledilo DKD »Enakost«. Prvotinja »Svoboda« na Javorniku je bila splošno znana kot najbolj napredno delavsko kulturno-prosvetno društvo.

Potrebno je, da bo novoustanovljeno delavsko kulturnoprosvedno društvo Svoboda nadaljevalo to delo s prav tako vneto in doslednostjo. Da bi doseglo svoj namen in da bi najprej več skrbi in pozornosti posvečalo idejno-vsebinskemu delu in vzgoji članstva, bo pod vodstvom Svobode delovala tudi Ljudska univerza, ki bo delovnim ljudem omogočala s poučnimi in znanstvenimi predavanji s področja znanosti, kulture itd. krepiti in večati njihovo znanje.

Raziskovalna in razvojna dejavnost se je v preteklem desetletju zelo intenzivno ukvarjala tudi z raznimi sistemi akumulatorjev za pogon avtomobilov. Tudi to je bilo povezano z naftno krizo in z iskanjem drugačnih virov energije za pogon avtomobilov. Med raznimi danes znanimi akumulatorji je še vedno najbolj pripraven izboljšani svinčev akumulator, vendar obetajo tudi drugi sistemi pri uspešnem nadaljnjem razvijanju precejšnje prednosti. Kljub temu je široka uporaba električnih avtomobilov v tem stoletju še zelo vprašljiva.

Avtomobili s pogonom na akumulatorje so obstajali že v zgodnji dobi tega prevoznega sredstva. To je razvidno tudi s slike na ameriški poštni znamki iz leta 1917 z upodobljenim avtomobilom na električni pogon. Vendar se ti avtomobili niso uveljavili, saj je bil bencin v vsakem pogledu bolj primerno pogonsko sredstvo.

Naftna kriza je v preteklem desetletju ponovno pospešila razvijanje akumulatorjev za pogon avtomobilov. Če bi morali v daljni bodočnosti uporabiti za pogon avtomobilov sintetična goriva, potem bi bilo mogoče pri električnem avtomobilu izkoristiti električno energijo neposredno kot primarno energijo.

Zato so pričeli v ZDA ob finančni podpori vlade na široki osnovi razvijati nove in izpopolnjevati obstoječe akumulatorje in to z namenom, da bi jih lahko uporabili za pogon avtomobilov. Danes je ta za vnaprejšnje popustila, posebno še, ker je bila tudi državna podpora precej zmanjšana. Zato so tudi komercialni izgledi za električni avtomobil postali spet bolj pesimiistični.

Danes ni avtomobilov na električni pogon predvsem zato, ker so akumulatorji pretežki. Energetska gostota, izražena v kWh na težo ali prostornino, bistveno omejuje akcijski radij avtomobilov. Če je energetska gostota, to je akumulirana in uporabna električna energija premajhna, postane teža akumulatorja prevelika in zato je treba ustrezno omejiti obdobje vožnje med dvema polnitvama. Gostota moči, izražena v kW na enoto teže ali prostornine, pa določa vozne sposobnosti avtomobila, kot sta največja hitrost in zmožnost za pospeševanje. Na to vpliva sposobnost hitrega praznjenja akumulatorja brez prevelikih izgub energije.

Stroški nabave in življenjska doba akumulatorja sta bistveni glede gospodarnosti. Pomembno je, kolikokrat je mogoče akumulator izprazniti in napolniti, preden odločilno izgubi svojo sposobnost za uporabo.

Za ponovno polnjenje akumulatorja je pomembno, da ga je mogoče izvesti v primernem roku in s sprejemljivim energetskim izkoristkom. Enostavno vzdrževanje, zagon in obratovanje pri vseh možnih temperaturah, kakor tudi obratovalna zanesljivost, so še nadaljnji pogoji, ki imajo svoj vpliv na omejitve uporabe. Glede tega je bencin nevarno pogonsko sredstvo. Pri sodobnih akumulatorskih sistemih, pri katerih uporabljajo, na primer, alkalne kovine ali klor, se tudi pojavljajo težki varnostni problemi.

Akumulatorski sistemi, ki jih je mogoče uporabljati za pogon avtomobilov, so navedeni po vrstnem redu njihove razvojne zrelosti.

Svinčev akumulator. Do danes so uporabljali za vozila na električni pogon skoraj izključno stari in preizkušeni svinčev akumulator. To je tudi edini akumulator, ki je danes v te namene komercialno uporaben.

Kemija celice tega akumulatorja obstaja v tem, da pri prazenju nastane na obeh polih isti proizvod reakcije, in sicer težko topljivi svinčev sulfat (PbSO_4). Na negativnem polu nastane zaradi oksidacije svinca in na pozitivnem polu z redukcijo svinčevega oksida (PbO_2). Kot elektrolit služi žveplena kislina.

Na žalost so svinčevi akumulatorji težki in zavzemajo veliko prostora. Možno je zmanjšanje teže pri elektrodnih ploščah in pri tokovni povezavi med posameznimi celicami. Nadaljnja izboljšanja so možna s povečanjem koncentracije kisline in z bolj aktivnimi elektrodnimi materiali.

Srednjeročno lahko računamo na akumulatorje s 40 do 45 Wh/kg in 500 in 800 spraznitvami. To bi lahko zadostovalo za vozila z majhnim akcijskim radijem in s številnimi prekinitvami vožnje. Daljši razvoj predvideva povečanje na 60 Wh/kg in 1000 spraznitev.

Nikelj/železo. Akumulator na osnovi nikelj/železo je razvil leta 1901 Thomas Edison in je bil močno razširjen do leta 1920. Potem ga je izpodrinil svinečev akumulator.

Pri tem akumulatorju sta elektroaktivna materiala na pozitivni elektrodi dobro razpršeni hidratizirani nikljev peroksid (NiOOH) in na negativni elektrodi dobro razpršeno železo. Na železni elektrodi poteka praznjenje v dveh stopnjah. Pri polnjenju nastane poleg železa tudi vodik.

„Železarna“ Jesenice je razpisala nagradni natečaj za izdelavo tovarniškega zaščitnega znaka. Natečaja so se udeležili avtorji iz vseh republik in je v četrti prispelo preko 240 osnutkov. Od teh je komisija izbrala zgornjih 6 najboljših osnutkov in jih s tem daje v izbiro in oceno vsem članom našega delovnega kolektiva.

Ježeri in odloči tudi Ti!

K znaku, ki se Ti zdi najboljši in najprimernejši vpiši v krog ob njem številko 1, ostalim osnučkom pa s števkami od 2 do 6 izberi in določi drugo do šesto mesto.

Tako izpolnjen list zanesljivo oddaj svojemu obratovodstvu

naikasneje do 6. avgusta 1952!

S tem boi tudi Ti pomagal izbrati našemu delovnemu kolektivu zaščitni znak

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Kokan se med drugim ukvarja tudi s prodajo naprav za zmanjšanje porabe energije v železarski industriji. Tako je razvila napravo za predgrevanje jeklenega odpadka pred zakladanjem v obločno električno peč, ki omogoča med taljenjem okoli deset odstotkov zmanjšanje porabe električne energije. V ta program spadajo še: naprava za uporabo premogovega prahu namesto mazuta na apnenicah, hladilni sistem za obločne električne peči in sobna naprava za kontinuirno vlivanje, imenovana »Horicaste«.

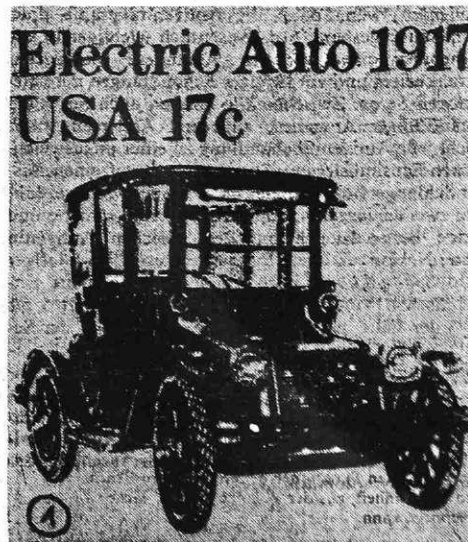
ZDA

V tej državi že čutijo, da naftna industrija zmanjšuje nabavo cevi. Zaradi izrednega povečanja vrtnale aktivnosti na naftnih poljih v zadnjih letih, saj je število vrtin naraslo z 2000 v letu 1979 na 4500 v letu 1981, ameriške železarnice, ki izdelujejo te cevi, niso moge izpolniti vseh naročil, posebno še, ker so zaradi bojazni, da bo teh cevi premalo, naftne družbe naročale večje količine, kot so jih dejansko potrebovale. Toda letos se je vrtnala aktivnost precej zmanjšala in število vrtin se je v prvih mesecih tega leta zmanjšalo na 3640 in v prihodnjih mesecih predvidevajo še nadaljnje zmanjšanje. Naftni strokovnjaki predvidevajo, da bo rekordna števila vrtin iz leta 1981. ponovno dosežena šele leta 1985.

Glavne prednosti tega akumulatorja so robustnost, visoko število polnitev in praznitev ter zanesljivost. Preizkušeni so že akumulatorji s 50 do 55 Wh/kg, medtem ko bo brez večjih težav možno doseči tudi 60 Wh/h. Nekoliko slabše so njegove lastnosti pri nižjih temperaturah in poleg tega kaže tudi nagnjenje k samopraznitvi. Nadaljnji problem so visoki nabavni stroški, na katere pomembno vpliva cena niklja. Pri tem je vprašljivo, če bi pri zelo razširjeni uporabi sploh zadostovala proizvodnja niklja, potrebena za njihovo izdelavo.

Nikelj/cink. Pri tem akumulatorju nadomešča cinkova elektroda železo. Z uporabo cinkove elektrode je napetost v celici čisto večja, vendar do danes še niso uspeli razviti takšne elektrode, ki bi omogočila več kot 200 do 300 polnitev. Cinkov oksid je namreč delno topen v elektrolitu, ki ga sestavlja 30 do 45 % raztopina kalijevega luga.

Sistem nikelj/cink bi bilo mogoče uporabiti v primeru, če bi bili akumulatorji le redko močno izpraznjeni. Z danes že doseženimi 70 Wh/kg in do leta 2000 že možnim povečanjem za nadaljnjih 25 % in z zelo veliko trenutno obremenitvijo, bi lahko bil tudi ta akumulator zanimiv. Brez dvoma je nikljeva elektroda drag element akumulatorja.

PROBLEMSKA KONFERENCA O IZPOLNJEVANJU PLANSKIH OBVEZNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

veliko investicijo — jeklaro 2 in ponovno zahtevamo, da se izgradnja prične.

V nadaljevanju je Božo Bartelj, član poslovnega odbora, strnjeno prikazal poslovne rezultate v preteklih devetih mesecih, probleme, ki se niso rešili in ukrepe za nemoten potek proizvodnje.

V devetih mesecih smo v skupni proizvodnji za planom zaostali za približno šest odstotkov, kar v skupni količini predstavlja 67.000 ton. V gotovi proizvodnji je zaostanek za planom 16.000 ton. Vzrok za to je, ker se je zaradi pomanjkanja vložka proizvodnja v TOZD Jeklarne zelo poslabšala tako po kvaliteti kot po asortimentu, redukcije električne energije, ki so v septembru povzročile za 145 ur zastojev, pa so vplivale na manjšo proizvodnjo v elektrojeklarni. Zaradi manjše proizvodnje jekla so se pojavile motnje v vseh fazah predelave. Dodatno so na manjšo proizvodnjo vplivale tudi omejitve uvoza, saj nismo dobili toliko surovin, kot bi jih potrebovali. Na področju oskrbe nam manjka 46.000 ton reprofornega jekla.

Do konca leta bo treba povečati proizvodnjo v TOZD Jeklarne tako količinsko kot po asortimentu. Glede na oskrbo so na tem področju že doseženi dobri rezultati, saj sta se povečala kvaliteten asortiment in cena izdelkov.

V sedanjih devizni situaciji nam za nemoteno delo manjkajo trije milijoni dolarjev, vzrok za to pa je slabo združevanje dela in sredstev. Kljub temu dosegamo dobre izvozne rezultate in če bomo tudi nadaljevali tako, bomo do konca leta izpolnili planske obveznosti. Problemi se pojavljajo pri klirinskem izvozu, ker kupci ne izpolnjujejo dogovorov, to pa povzroča težave v naši preskrbi. Na klirinskem področju namreč izvajamo metalurško zamenjavo, kar pomeni, da za izvoženo blago uvozimo metalurške izdelke in surovine, ki jih potrebujemo. Kljub omenjenim težavam bomo do konca leta izpolnili svoje obveznosti na tem področju, pa tudi dobave reprofornega jekla bodo izvršene.

Problematična je tudi oskrba s koksom in energijo. Koks poskušamo dobiti v okviru skupne akcije v SOZD Slovenske železarne in v povezovanju z Gorenjem, nekaj pa ga bomo uvozili s Poljske. Oskrba z električno energijo in mazutom pa je bolj problematična, saj pričakujemo, da bo do konca leta še slabša in bodo še prisotne motnje v proizvodnji. Težave bodo v prihodnje nekoliko manjše, saj zopet obratuje zadnja SM peč, ki je bila med remontom predelana na zemeljski plin.

Izhodišča za delo v letu 1983 so vse usmeritve, ki so veljale že za

letos. To pomeni, zagotoviti in držati čim višjo lastno proizvodnjo jekla, zagotoviti asortiment, ki je planiran in čimbolj izkoristiti razpoložljive kapacitete predelave.

Finančne rezultate poslovanja je predstavila Jelka Vidali, članica poslovnega odbora. Poleg ocene poslovanja je navedla tudi vzroke za tak položaj in ukrepe za boljše poslovanje.

V avgustu smo dosegli dobre poslovne rezultate, saj smo izgubo zmanjšali in jo bomo tudi v septembru. Rezultati so posledica dejstva, da se je asortiment v avgustu izboljšal, ker smo dobili boljše surovine. Vendar pa se rezultati pokažejo šele po enem ali dveh mesecih, ker je narava proizvodnje taka, da se rezultati pojavijo šele kasneje. V septembru smo prodali 134.000 ton naših izdelkov in dosegli tudi boljši asortiment. Tako smo izgubo zmanjšali in je sedaj manjša kot v polletju. Naš cilj pa je odpraviti izgubo in ustvariti vsaj tiste sklade, ki nam bodo omogočili minimalno splošno in skupno porabo, ki nam za naš standard tudi pripada.

Za boljše poslovanje je treba doseči finalizacijo proizvodov. To pa pomeni, da moramo vložek tako usmerjati, da bomo dobili najbolj kakovosten proizvod. Torej moramo čim več jekla pripeljati do jeklovleka in žičarne, saj samo s takim vložkom, ki je v zadnji fazi najbolj kakovosten, pokrijemo vse stroške izdelave. Da bi to dosegli, mora vsak na svojem delovnem mestu paziti, da bo tisto jeklo, ki pride iz proizvodnje, resnično tako, kot je treba, ne pa, da se vrača v jeklaro. Samo to, kar naredimo, lahko tudi prodamo in samo od tega imamo dohodek.

Kljub trdemu delu bo ob koncu leta nekaj temeljnih organizacij imelo večjo izgubo kot sedaj, ker je ob takem asortimentu in proizvodnji nemogoče pokriti izgubo, saj so kapacitete tako izrabljene, da so stroški ogromni.

V razpravi je najprej predsednik sindikata TOZD Žičarna povedal, s kakšnimi problemi se srečujejo pri svojem delu in kako jih rešujejo.

V zadnjih dveh letih je upadla proizvodnja patentirane žice, vzrok za to pa je nesolidna dobava in slaba kvaliteta vložka. Uvedli so nekaj ukrepov za izboljšanje, vendar rezultati niso zadovoljivi, saj še vedno ne dobivajo dovolj kvalitetnega vložka. Zato so se povečali stroški predelave, ker so porabili več surovin za predelavo, predvsem fosfata. Zaradi navedenega so sklenili, da vso nekalitno žico zavrnejo. Pri tem pa je nastal problem, ker nimajo dovolj kvalitetne žice in jim primanjkuje dela. Zato so že ustavili nekatere predelovalne naprave, posledica tega pa je izpad dohodka.

Probleme imajo tudi z dobavo, saj so v devetih mesecih pokrili potrebe po kvalitetni žici le petinšestdeset odstotno. Od naročenih količin za avtomatsko in legirano jeklo so jih dobili le polovico, oskrbljenost z VAC in EPP žico pa je še slabša. Pri izdelavi EPP žice potrebujejo varilne praške, le-teh pa ni, niti ni naročil zanje.

Žičarji sprašujejo, kakšni so obeti glede patentirane žice, saj imajo dela samo še za en teden. Prav tako jih zanima, kaj je z novo lužnico, saj v stari ne morejo več delati.

Svoje probleme so predstavili tudi vzdrževalci, pri tem pa je predsednik sindikata TOZD Vzdrževanje posegel tudi na področje delegatskega sistema.

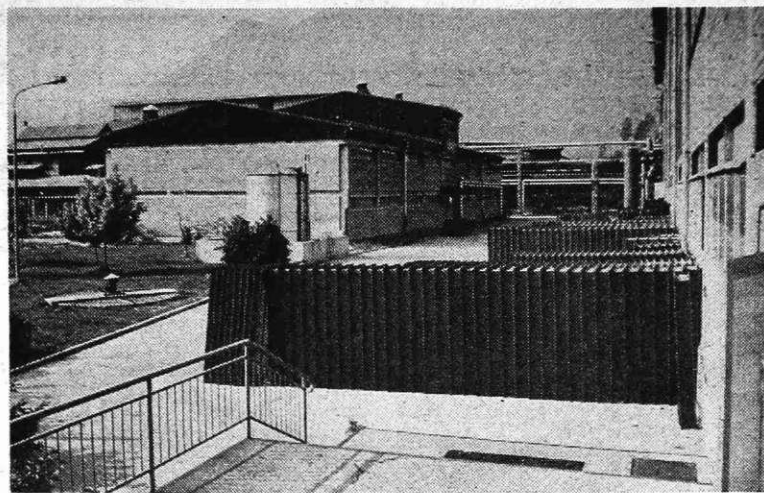
Omenil je, da je vzdrževanje tako izrabljenih naprav, kot so v Železarji, izredno težko. Pri tem pa malo razume, da je take naprave težje vzdrževati kot tiste, ki krajši čas delujejo. Tudi organizacija vzdrževanja ni v redu in meni, da bi bilo bolje, če bi bili vsi vzdrževalci TOZD Vzdrževanje, TOZD Remontne delavnice in TOZD Strojne delavnice združeni v eni temeljni organizaciji.

Pri delu delegatov je povedal, da delegati nimajo prave vloge, saj zavzamejo neka stališča, potem pa pride nova zakonska določila in so prisiljeni svoja stališča spremeniti. Poleg tega stalno sprejemamo razne samoupravne sporazume, za proizvodno problematiko pa ni več časa. Tudi politično vzdušje je slabo in ne spodbuja dela delegatov.

Predsednik sindikata delovne skupnosti za energetiko, tehnične raziskave in kontrolo ter novogradnje je poudaril, da je treba zaostri odgovornost in disciplino. Nakazal pa je tudi razvoj dogodkov, ki so pripeljali do sedanjih težav.

Politika vodilnih delavcev je bila v zadnjih letih takšna, da nismo dovolj vlagali v vzdrževanje strojev. Po drugi strani pa nam forsirana proizvodnja prinese to, da končni izdelek ni tako kakovosten, kot zahtevamo. Odgovorni za to pa niso samo martinari. Vprašati se namreč moramo, ali je res za vse, kar je narobe, kriv samo neposredni delavec. Delavci so siti praznih besed, treba jim je ponuditi akcijo, ukrepe, rešitve in vzor. Le tako bodo vodstveni delavci zopet pridobili njihovo zaupanje.

Če želimo napredovati, se moramo nehati obnašati kot tovarna v tovarni. V posameznih temeljnih organizacijah naročajo stvari, ki niso nujno potrebne, za skupno proizvodnjo pa ni sredstev. Vsi smo ena delovna organizacija, zato se ne bi smeli obnašati tako tozdrovsko. Najprej pa moramo narediti red pri nas samih, da se ne bo še naprej dogajalo, da eno govorimo na sejah samoupravnih organov in drugih se-

Vratni podboji, pripravljeni za kupce (Foto I. Kučina)

stankih, drugo pa delamo v proizvodnji.

Božo Bartelj je odgovoril na vprašanja žičarjev in predstavil nekaj problemov v zvezi z gradnjo nove elektrojeklarne.

Problemi žičarne so nastali zaradi Jeklarne, ker ni dosegla dovolj kvalitetnega asortimenta. Pri patentirani žici so poleg tehnoloških problemov še problemi z oskrbo, saj nam manjka belega surovega železa, ki je osnova za proizvodnjo te žice. S tehnologi smo se pogovarjali o ukrepih za čistejši vložek in bomo problem patentirane žice do konca leta opravili.

Elektrojeklarne je zelo zahtevna investicija, saj bo nova jeklarne vredna toliko kot vsa Železarja. Za gradnjo moramo zagotoviti eno tretjino lastnih sredstev iz amortizacije. Le-ta pa lahko zbiramo le tako, da zmanjšujemo vse druge investicije. Kljub temu ne bomo zbrali dovolj lastnih sredstev, zato bomo jeklarne gradili iz tekočih prilivov v času gradnje. To pa je zelo težka naloga, zato moramo vztrajati na tem, da se z gradnjo prične v začetku leta 1983, saj je zaradi inflacije potrebno vedno več sredstev.

Poseben problem je devizno pokrivanje investicije, vendar smo se z dobaviteljem opreme dogovorili, da bomo del sredstev pokrili z lastnim izvozom, del z izvozom blaga široke potrošnje, en del pa z izvozom industrijske opreme na to področje.

Ob koncu je Jelka Vidali navzoče seznanila s tem, kaj smo v šestih mesecih storili na področju prihranka energije. Pri tem je omenila, da smo pri porabi zelo skromni in da ukrepamo še naprej tako, da bo poraba še manjša.

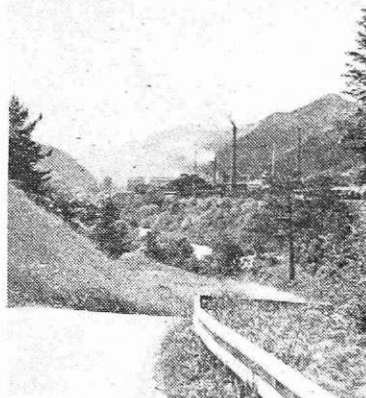
Smo ena redkih delovnih organizacij, ki so pristopile k samoupravnemu sporazumu o sovlaganju v plinovod. Sredstva, ki smo jih vložili v plinovod, nam bodo sedaj manjkala pri gradnji jeklarne. Poraba mazuta smo od 120.000 ton zmanjšali na 50.000 ton, porabo butana (z vsemi predelavami, ki jih sami financiramo) pa smo od 12.000 ton zmanjšali na 1.500 ton. Prav tako smo eni od prvih, ki smo z mazuta prešli na

plin. Tudi pri prehodu na pretočne hidroelektrarne smo eni izmed prvih. Zmanjšali smo jalovo energijo na minimum s tem, ko smo v transformatorske postaje vgradili nove agregate. Tako bomo železarji republiškim organom težko dokazovali, kaj naj še naredimo na tem področju, če smo že v času, ko nihče ni mislil na energijo, železarji mislili na to. Enako velja tudi za izvoz.

Pri investicijah nas tudi neupravičeno kritizirajo, saj železarji ne gremo v neko investicijo z enprocentno lastno udeležbo, tako kot nekateri, ampak z veliko več. Tudi na gradnjo jeklarne smo dobro pripravljani in jo bomo tehnično in strokovno dobro izpeljali, tako kot smo od leta 1945 dalje že dovolj investicij. Samo, da se je včasih o železarju slišalo kaj dobrega, danes pa žal ne.

S problemske konference so udeleženci poslali pozdravno pismo 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, v katerem jeseniški železarji obljublajo, da bodo tudi v bodoče vestno izpolnjevali vse naloge, katere bodo pred njih postavljene v skupnih akcijah za uresničitev ekonomske stabilizacije.

Lilijana Kos

Jeseniška razglednica (Foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

Zaradi visokih stroškov izdelave v tem sestavku ni obravnavan v manjši meri že uveljavljen **nikelj/kadmijev** akumulator, ki uporablja poleg drage nikljeve elektrode še drago kadmijevo.

Nikelj/vodik. Pri tem akumulatorju odgovarja pozitivna elektroda celicam z nikelj/železom, nikelj/cinkom ali nikelj/kadmijem. Na negativnem polu, ki je sestavljen iz platino vsebujoče plinasto difuzijske elektrode, se pri prazenju oksidira vodik.

Pri polnjenju nastane vodik, ki se shrani pod pritiskom. Ta pritisk je tudi merilo za stanje energetske praznitve akumulatorja, ki jo je mogoče s kovinskimi hidrati tudi zmanjšati. Celica je lahko hermetično zaprta in ta robustni, vendar dragi akumulator se je dobro izkazal pri komunikacijskih satelitih in na drugih področjih uporabe v vesolju.

Železo/zrak. Negativna elektroda je v bistvu ista kot pri akumulatorju nikelj/železo. Na pozitivnem polu je kisik, reducirani iz zraka in pri polnjenju nastane kisik.

Ta akumulator je sorazmerno poceni in predvidevajo, da bo dosegel moč 110 Wh/kg. Njegova življenjska doba je okoli 500 praznitvev in polnitvev, vendar je s 30 do 40 % energetski izkoristek za praznitev in polnitev sorazmerno skromen.

Litij/železov sulfid. Pri tem akumulatorju se litij v obliki zlitine litij/aluminij pri prazenju oksidira, medtem ko se železov sulfid reducira. Elektrolit je taljena litij/klorova in kalij/klorova sol in zato se temperatura ne sme nikoli znižati pod 352 stopinj Celzija. Njegova moč bi naj bila 120 do 150 Wh/kg, vendar pri daljši obremenitvi takšne vrednosti še niso bile dosežene.

Natrij/žveplo. Že nekaj let v Zvezni republiki Nemčiji in v ZDA zelo intenzivno razvijajo akumulator s keramičnim elektrolitom in trdnem stanju (beta-aluminijev oksid), ki bi naj obratoval pri temperaturah med 300 in 375 stopinj Celzija. Aktivna materiala, natrij in žveplo, sta v tekočem stanju. V keramičnih cevah je kovina, medtem ko je na zunanji strani grafitni filc prepojen z mešanico žvepla in polisulfida.

Predvidevajo, da bodo dosegli energetsko gostoto 130 Wh/kg, vendar so ti akumulatorji prostorninsko zelo obsejni. Izdelava keramičnih elektrolitov z odgovarjajočimi lastnostmi in zadostno trajnostjo ob primernih stroških je zelo težavna. Poleg tega lahko pri nezgadah natrij zelo eksplozivno reagira z vodo. Zato uporablja ameriško podjetje Dow Chemical Co. namesto keramičnega elektrolita v trdnem stanju tanko stekleno membrano. Tisoče steklenih kapilar, ki imajo v svoji notranjosti natrij, se potaplja pri temperaturi do okoli 300 stop. C v mešanico žveplo/sulfid. Ameriška družba predvi-

deva, da bo dosegla energetsko gostoto 145 Wh/kg in da bodo tudi varnostni problemi zadovoljivo rešeni.

Cink/klor. Čeprav je pri tem akumulatorju že dolgo znana visoka energetska gostota in nizka cena, je razvoj prišel v polni tek šele takrat, ko so pričeli uporabljati namesto klora v plinastem stanju klor v obliki ledu podobnega klorovega hidrata.

Pri polnjenju se izloči cink kot grafitni substrat in klor pride v stik z ohlajenim elektrolitom in pri tem nastane klorov hidrat. Ta se odfiltrira in shrani kot rezerva v posebnem rezervoarju. Pri prazenju se hidrat s pomočjo toplega elektrolita razkroji in klor preide h katodi. Zato sta potrebna hladilna naprava in kroženje elektrolita. Pri tem akumulatorju je mogoče doseči energetsko gostoto 75 do 85 Wh/kg (brez upoštevanja hladilne naprave) in cinkove elektrode s 1000 praznitvami in polnitvami v dveh letih. Sam sistem je zaradi pomožnih naprav precej obsežen in ima zato dobre izgledne predvse za industrijsko, stacionarno akumulacijo električne energije.

Cink/brom. Kemično je ta sistem podoben sistemu cink/klor. Vendar je mogoče brom v organski fazi dovajati brez hlajenja. Zato obstaja možnost za ugodno ceno in visoko življenjsko dobo. Strokovnjaki ameriške družbe Exxon menijo, da bi bil dokončno razvit akumulator te vrste s 100 Wh/kg primeren za pogon avtomobilov.

Poliacetilen. Pri tem popolnoma na novo razvitem akumulatorju so izdelane elektrode iz umetne mase poliacetilena in v celicah niso niti kovine niti kovinski ioni. Predvidevajo, da bo mogoče doseči na ta način enkrat večjo moč na enoto teže kot pri svinčevem akumulatorju.

POGLED NAPREJ

V ZDA prevladuje danes mnenje, da pod normalnimi pogoji do leta 2000 električni avtomobil še ne bo uporaben. Le če bodo ponovne naftne krize ali zakonske odredbe, ki bi naj pospeševale uporabo električnih avtomobilov zaradi manjšega onesnaževanja ozračja, se bo lahko pričetak njihove uporabe premaknil naprej.

Gledano s stališča stroškov je položaj električnega avtomobila zanka za slab. Stroški za vožnjo so danes v primerjavi z avtomobilom na motorni pogon še vedno višji, razen pri določenih posebnih vozilih, če je na razpolago cenena električna energija. Vsekakor je nabavna cena električnega avtomobila na splošno večja kot bencinskega. Če bi bili doseženi enaki stroški na prevožen kilometer, bi bili nabavni stroški brez dvoma odločilni za nabavo.

Pri uporabi električnega avtomobila je treba misliti tudi na njegove slabe strani, ki bi bile komaj enake njegovim predno-

stim. Tako sta omejena hitrost vožnje in akcijski radij. Obratovna zanesljivost je sicer večja, vendar praviloma ni mogoče vnaprej napovedati, kdaj bo akumulator prazen.

Kljub temu so razna podjetja v ZDA konstruirala in razvila prototipe teh avtomobilov. Na drugi sliki je primer električnega avtomobila Endura, ki ga je razvil podjetje Johnsons Control v zvezni državi Wisconsin. Karoserija je iz lahkega materiala, vozilo tehta 1500 kg, vključno s 600 kg težkim akumulatorjem. Njegov akcijski radij je v predmetni vožnji in pri hitrosti 55 km/h 150 km.

V ZDA poskuša danes več manjših podjetij pripraviti tržišče za električne avtomobile. Velike avtomobilске družbe so pri tem močno zadržane. General Motors je odložil načrte, da bi do leta 1985 spravil v promet vozilo z omejenim akcijskim radijem. Ford nudi v prodaji konvencionalne avtomobile brez vgrajenega motorja in pogona, ki jih je mogoče preurediti na električni pogon.

Vse kaže, da bo za prodor električnega avtomobila potrebno še daljše obdobje razvojnih naporov, hkrati pa ne bo večjih razvojnih spodbud.

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Šoferja obeh vozil sta naglo odpeljala s prizorišča, zaradi česar ni bilo mogoče zapleniti nobenega orožja.

Naslednja akcija 2. bataljona je bila spet sabotažne narave. Njegova minerska skupina se je namreč 6. septembra približala železniški progi Ljubljana-Kamnik. Med Trzinom in Domžalami je minirala železniški most; akcija je za več dni pretrgala promet.

Naslednji dve akciji sta spet veljali Trzinu in to z namenom, da bi čimbolj škodovali okupatorjevi proizvodnji. Minerska skupina 2. bataljona je 11. septembra zvečer najprej minirala električno centralo III v Podlublju, last turške »Glanzmann in Gassner«, zdaj »Bombažne predilnice in tkalnice«. Uničena sta bila oba generatorja in plošča z merilnimi aparati. Obratovanje predilnice je bilo s tem zelo okrnjeno. Ta večer so partizani oboroženemu dežurnemu uradniku zaplenili pištolo.

Se večja škoda pa je bila predilnici povzročena naslednji večer, ko so borci 2. bataljona KO v spodnji električni centrali razstrelili še dva generatorja. Ker so minirali že poprej, 31. julija in 4. avgusta, razstrelili in uničili pogonsko aparatur v centralah I in II, je bil dotok električne energije v tovarno zmanjšan za 74 %.

Okupatorjevi upravi ni uspelo obnoviti elektrarne vse do konca vojne.

Minirali so tako spretno minirali, da na drugih napravah in stavbah ni bilo nobene večje škode. Borci so že tedaj mislili na čas po vojni. Sabotaže so bile načrtne, brez samovolje, usklajene z drugimi in na ustrezni strokovni ravni.

Po miniranju se je med borci 2. bataljona in med nemškimi orožniki v Trzinu uveljavilo medsebojno obstrlejevanje; zaradi teme pa na nobeni strani ni bilo žrtev, partizani so po oborožju Trzinca razstrelili propagandne letake.

Naslednja akcija je bila prehranjevalnega značaja. Udeležil se je pretežno del 2. bataljona. Tokrat so se borci skupno s političnimi delavci oddolžili za malce oddaljenejšo vas Suho, kjer so živeli trdni kmetje, velika večina moških pa je bila pri domobrancih v bližnjih Predosljah. Od tam so običajno vsak večer prihajali domov. Zaradi tega je bila akcija uspešna in dejansko vojaška.

Bataljonu so se pridružili tudi člani okrajnega in okrožnega odbora OF oziroma gospodarske komisije, ki so poprej, kotlikor so pač mogli, poskrbeli za podatke. Vsem skupaj je kazal pot domačin puškar Janez Škofic-Jože, eden redkih partizanov iz te vasi. Njegov brat Jože je premilil v uničevalnem taborišču Mauthausen.

V tem gospodarsko močnem in izrazito domobranskem kraju se je bataljon kljub tveganju nameraval oskrbeti z živečem in z raznimi potrebščinami.

Dne 11. septembra se je bataljon s praznimi nahrbtniki že pred nočjo

spustil do obrankov storžških gozdov, da bi se skrivaj približal tej ravninski vasi. Treba je bilo misliti tako na izvidnico kot na zaščitniški oddelek. Ko je brez strela prišel v vas in postavil stražo, je po poprej določenih hišah začel nabirati hrano in obleko. Nikjer ni bilo čuti nobenega moškega in tudi sicer je bila vas kot izumrla. Ljudje so se poskrili. Medtem so iz nekega hleva vzeli tudi konja in ga upregli v voz, na katerega so naložili več vreč pšenice in koruze, ki naj bi jo pozneje pod Storžicem dali mlet v kak mlin. Kmetje so bili tu tudi z žitom presenetljivo dobro založeni, a partizani so se nameravali založiti tudi z mesom. Bil je šele september, pa so v suvinskih hlevih že krulili izjemno veliki in debeli prašiči. Hlevi so bili polni živine, in to po več kot tih letih vojne! Kakšno nasprotje v primerjavi s hribovskimi kmeti, ki so hranili partizane!

Ko so v južnem delu vasi že začeli s pripravami, da bi zaklali dva izredno težka prašiča — očitvidci so povedali, da takih prašičev še niso videli — je nenkrat začelo pokati. Tudi rakete so se že vzpenjale proti nočnemu nebu. Z nabranim blagom in vozom se je bilo treba takoj umakniti, kajti zagotoviti je bilo treba povratek pod Storžič. Poleg tega ni bilo mogoče ugotoviti, kolikšne sile so se približale Suhi in odkod.

Kako in kdo je tedaj presenetil partizane?

Na Suho so iz komaj četr ure oddaljene domobranske postojanke v Predosljah prihiteli domobranci-domačini, ko so bili partizani sredi dela. Tudi njihov poveljnik Franc Jenko (rojen 1912) je bil doma s Suhe. Kot je bilo pozneje ugotovljeno, so imeli v vasi dobre obveščevalce, zato so lahko naglo in neopazno prihiteli tja in dokaj spretno udarili po partizanih. Tako je pobuda prešla na njihovo stran in presečeni partizani so se le stežka, sicer pa brez žrtev umaknili. Pri tem so raje žrtvovali večino zaplenjenega blaga, ki so ga naslednje jutro domobranci, ki so zasledovali partizane, odkrili in odpeljali nazaj. V Bašlju so domobranci dobili tudi voz z žitom in konja.

Tako je bataljon daleč s severnega pobočja Storžiča, kjer je tedaj taboril, skoraj zastojno opravil dolgo, naporno in še nevarno pot v ravnino. Živeča iz bogate vasi je ostalo le malo. Zato so morali ponj višje, v siromašnejše in partizanom bolj naklonjene kraje. Že med umikom in potem v Storžiču je poveljstvo bataljona za neuspeh krivilo politične delavce, ti pa so valili krivdo na bataljon. Vzrok je bil v tem, ker borci v septembru 1944 še niso mogli verjeti, da so domobranci v povezavi z Nemci tod že tako organizirani in nagli. Domobranska postojanka v Predosljah, ki so jo organizirali in vodili zagrizeni sovražniki partizanstva, je nastala med prvimi na Gorenjskem.

Dne 15. septembra se je Trzinu približala skupina 2. bataljona, ki je tu naletela na orožniško patruljo.

Vnelo se je obojestransko obstrlejevanje, vendar brez žrtev.

Medtem ko se je bataljon pripravil, da bi eno četo spet poslal pod Kravac, so borci skupno z odrednimi obveščevalci predvideli napad na vlak med Kranjem in Trzinom.

Pri napadu naj bi na vlak potokli Nemce, potem pa mobilizirali tiste delavce, ki bi se vračali z dela. Z obveščevalcem Francem Mravljeto — Silvom je bilo dogovorjeno, da bo v Križah civilno oblečen stopil na vlak, na dogovorjenem kraju potegnil zasilno zavoro in ustrelil policista, ki bo spremljal vlak.

Del bataljona — 40 borcev — se je spustil v dolino 17. septembra popoldne in temo pričakal v Udinem borštu. Z mrakom se je približal Strahinju, se zavaroval in zasedel primerne položaje. Bilo je še zadosti zgodaj in ker so bili borci lačni, so se domenili, da so jim v treh hišah skuhalo okusno večerjo.

V zasedah je bilo medtem 16 mladih borcev, ki so varovali dohod v vas. Pri tem načrtu pa je prišlo do dveh neuspešnosti. Najprej se je zapletlo z vlakom in s sodelovanjem med obveščevalcem ter bataljonom; še huje pa je bilo, da je neki vaščan neopazno smuknil v Naklo po Nemce. Tam so bili prav tedaj tudi domobranci. In še preden je po bližnji progi pripeljal vlak, je pri zasedah že začelo pokati. Akcija je šla po zlu in sledil je umik, ki pa med gostim streljanjem ni bil lahek. Pri varovanju umika se je najbolj izkazal mitraljezec Tone Mohorič.

Bataljon se je iz Strahinja umaknil v treh skupinah in se vrnil pod Storžič. Med partizani ni bilo ranjenih ali mrtvih, na nasprotni strani pa je bil ranjen vodja domobranskega oddelka.

Ena izmed skupin, ki jo je proti sedežu odrednega štaba v Dragi vodil poročnik Jože Rebolj — Planinc, je iz Strahinja krenila skozi Duplje. Tam je iz neposredne bližine začela obstrlejevati orožniško postajo, da bi vznemirila tudi to posadko. Po nekajminutnem molku so orožniki iz dobro razsvetljene postaje začeli odgovarjati z redkimi strelci in z raketami. Tako so alarmirali tudi nemško posadko na Golniku, ki je takoj zatem, sicer kar na slepo začela streljati in spuščati rakete.

Naslednji dan (to omenjamo zaradi istega kraja in časa), 18. septembra 1944, je partizanka — prvoborka Minka Košir-Peračeva v največji tajnosti rodila sinčka-partizanca. Skrta je bila v Letencah pri Klemenčku-Zaplotniku, pomagala pa je babica Mana Markun iz Gorici. Ta drobni dogodek je toliko zanimivejši zato, ker so Nemci Minko Košir-Perač septembra 1942 v Udinem borštu ujeli in odpeljali v Begunje, od koder pa je skupaj z Vero Mrharjevo 26. julija 1943 drzno ušla.

Se preden je del bataljona drugič odšel na negotovo območje Kravca, so obveščevalci Kokrškega oddela prek svojih sodelavcev hoteli sredi Kranja izvesti drzno sabotažno akcijo. Nameravali so minirati sedež gestapa. Ta akcija naj bi bila opomin gestapovcem, ki so v zadnjih mesecih s pomočjo domobrancer v Kranju, v Trzinu in po okolici spet aratirali, mučili in ubijali.

V teh pripravah je bil spet zelo prizadeven vodja obveščevalne točke »Poljana« Franc Mravljeto — Silvo. Za pomoč je izbral zidarja Janeza Dolfarja z Okroglega; ta je bil med tistimi delavci, ki so prav tedaj prezidavali prostore kranjskega gestapa in popravljali peč.

(Se nadaljuje)

Moške postavle drsajo mimo okenca, oblečene kaj nevsakdanje: klobuki z gamsovimi čopi, jugoslovanske in nemške vojaške kape in še drugačna pokrivala. Prvič gleda partizane ...

Ko se je umirilo, je smuknil zopet k bratu v postelj. Bil je vznemirljen. Ali ta vznemirljenost je bila drugačna kot v Kranju. Pomešana je bila z nezadržno radovednostjo.

S kaj čudnimi fantastičnimi predstavami je ponovno zadržal v zha-jajoči avgustovski dan, ki se je obetal tako zdrav in lep in miren in srečen izza Pece.

Ko je oče poklical kosce, za trenutek dijak ni vedel, kaj je bilo poprej. Ali se mu je sanjalo? Ali je bilo res?

Venomer je opazoval očeta. Ničesar spremenjenega ni bilo videti na njem. Vse je poteklo v običajnosti. Gospodinja in Katrica še nista vstali. Le kosci so bili pokonci. Niso šli v izbo ali kuhinjo. Zavili so čez gorico daleč dol na Spodnje njive.

V daljavi na zapadu je zagorel Obir v prvih sončnih rdečinah in zlatin-nah. Kot mirujoče predpotopno bitje je videti gora velikanka. Levo od Obirja pa se šilijo Košutini robovi. Kakor razbeljene železne ostrine so vi-deti v jutranjem sončnem blišču. Od Košute levo spet pa se kopiči Kranjski Storžič. Kranjski Storžič!

Levo spodaj pod njim v ravnini Gorenjske je Kranj. Oče je pred dnevi sinu vse to razložil. Tudi Kranjske peči, kakor imenujejo tu-kajšnji hribovci Kamniške Alpe levo in desno od Kamniškega sedla, ki se vidi kot široka zareza v goratem ostenju.

Brez zajtrka so šli kosci na delo. Kot vsak dan. Tega je šele Katri-ca prinesla med šesto in sedmo uro. Do tedaj je kar trdo krulil žled-ček.

Košnja je prve počitniške dneve kajpak močno prizadejala dijako-vim zmešanem dlanem in prstkom. Vsi bratje so imeli utrjene roke. Kako tudi drugače, ko so pa vsak dan kot odrasli delali.

V solo niso hodili. Ni je bilo več v Sosednju. Pa je mladina ostala kar tako. Oblast se ni brigala za to, ampak je imela v načrtu, da na je-

VALENTIN POLANŠEK

46

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

sen itak pospravijo vse obrobne kmetije in ljudi izselijo. »Banditenge-bitu« je treba odvzeti teren, se pravi, nevarne elemente pozapreti in otroke poslati v raj, da se prevzgojijo v koristno nemško mladino.

O teh peklenjskih nacističnih načrtih se je vedelo v takozvanem »vaškem trikotniku«, kakor so imenovali nacisti svojo oblastveno mre-žo: orgupenljajtar, ki je imel glavno besedo, saj je bil nacistični veljak, župan, ki je bil zgolj odgovoren za administracijo komunalnega zna-čaja in krajevni kmečki vodja, ki je s svojim vplivom nadzoroval vse okolje.

Tudi dijakov oče je dobil namige iz sosedovega kroga, ki je imel kaj nepregledne, a vendar zaupne stike nekam na višja mesta. Druga-če je bil sosed pravi sosed. V redu človek. Tega se je oče zavedal. Pre-dobro je vedel tudi, da sosed ne javlja ničesar takega oblastem, kar bi Podgorca težilo. Vprašanje je le, kako dolgo bo mogel sosed igrati svojo dvojno vlogo ... To se je oče marsikdaj spraševal.

Za malico so izbrali senčen kraj za prijaznimi leskovimi grmi. Kljub vojnemu času je bila malica kaj dobrega. Kmetje so za najtežje delo še vedno prihranili kak priboljšek. Košnja in žetev pa sta glavni opravili čez poletje.

K malici se je zbrala vsa otročad in sredi razposajenega živčava je pomignil oče dijaku, da stopita malce v stran.

— Kako si spal nočjo?

— Kot ponavadi. Tukaj se čisto drugače spi kot v mestu. Mislim je na že navajeni zatonli buč tovarne za gumi v bližini dijaškega doma, na lokomotivne žvižge in sopihanje s kranjskega kolodvora, kar je po-leg nenadnih streljanj in silnih pokov bila nočna vsebina.

— Si ponoči kaj slišal?

Dijak je odprto gledal očeta:

— Seveda sem slišal in videl tudi!

Hitreje kot običajno je dejal oče:

— To itak veš, da je treba molčati. Molčati pod vsakim pogojem. Dandanes se ne ve, v kakšne težave na vsem lepem zaradi ene nepre-mišljene besede lahko zagaziš!

— Vem.

Oče si je zavil novo cigareto. Potem je zavil še eno. Sinu jo je dal, ki pa se je skoraj ustrašil:

Mar sem že res večji kot otrok, da mi jo sam da?!

Tako sta prvič kadila oče in sin.

Nista pa vedela, da je prvič ... in zadnjič!

7.

Zdravkovno drugo šolsko leto se je začelo točno 24. avgusta 1943. Mladi človek pa je imel v svoji duhovni, duševni in telesni rasti obcu-tek, da je tisti čas prvega leta v davni minulosti. Zlasti se zaradi te-ga, ker je bilo z novim šolskim letom toliko sprememb v domu in šoli. Pa tudi med dijaki samimi. Vsi so bili večji in bolj tovariški, razen red-kih izjem okoli Ziljana Drumlja. Prve dneve v drugem letniku je oči-vidno še vsak podoživljal svoje počitnice. Posebno z ozirom na mirno vsakdanjost za tiste, ki so prebivali na podeželju, v prvi vrsti pa glede prehrane.

sala vsepovsod vidno voljo slovenskih, italijanskih in furlans-kih revolucionarnih množic do priključitve celotne cone A k Jugoslaviji. Zato se je s civilno policijo — s čerini zapodila v slavo-loke, v slovenske in italijanske napise HOČEMO JUGO-SLAVIJO in TUKAJ JE JUGOSLAVIJA ter v zastave vseh treh narodnosti z rdečo zvezdo, ki so vihrale vsepovsod, razen na palačah bogate tržaške in goriške gospode.

Ko sem zvedel za prve požige slavolokov s strani civilne policije, sem z roko, očmi in srcem primorskega ljudstva poka-zal na pravo bit čerinskih požigalcev v pesmi POŽIGALCI SLAVOLOKOV:

Požigalci slavolokov
hlapci, plačanci, prodanci,
danes — včeraj požigalci,
vse do duše še od včeraj
zaučarjate po dimu
pogorišč, ki nad Sesljanom
onstran nabrežinske proge
so še danes ruševine.

Takrat je bilo poletje,
v zgodnje jutro sred avgusta
s tanki v vas so prihrumeli
v Vižulje so prihrumeli,
prihrumeli so v Cerovlje,
v Medjo vas so prihrumeli,
prihrumeli so v Mavhinje.

Takrat je bilo poletje,
v vsaki vasi črna groza,
črna groza v vsaki hiši,
in iz črne groze plamen
planil je iz vsake hiše;
Vižulje je zagorelo,
zagorelo je Cerovlje,
Medja vas je zagorela,
zagorele so Mavhinje.

MIHA KLINAR

12

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNICA)

Tam so ga poznali tudi po tem, da je vsakokrat, kadar je prišel, najprej rekel, da že tri dni ni nič jedel. Zato se ga je prijel tudi ime Tridnilačen.

Toda iz »Čerinov« razen zamisli ni nastalo nič. Tonijev »čerinski« samogovor sem predeležal v otroško Nagajvko:

Si čerin s čelado belo,
o prav kmalu te bo vzelo:
duče, Adolf sta v peklu
in v peklu bo ZVU!

Biti policist je križ,
to ve staro, to ve mlado
če podrsneš kam s čelado,
kot čerineček zagoriš
in se v baklo spremeniš.

Potlej, policist nesrečni,
te pogoltno ogenj večni
in te spravi med rogate
zvoje stare črne brate.

Duče, Adolf sta v peklu
in v peklu bo ZVU!

Si pomislil kdaj, nesnaga:
ljudska vaga — božja vaga!
Z bogom si preveč se ustil,
bog te je zato zapustil,
kot bo vse, ki so na poti,
ki jo kaže škof Margotti,
kot jo kaže škof Santin,
volkulje rimske zvesti sin.

Duče, Adolf sta v peklu
in v peklu bo ZVU!

Take pavilhovsko urezane pesmi o čerinih, ki so vzbujale smeh in dobro voljo na mitingih, pa so v meni po 10. marcu 1946 utihnile, ko so se ti medvojni fašistični in nacistični, po vojni pa anglo-ameriški hlapci zavezniške vojne uprave (ZVU) v coni A spravili nad slavoloke, ki so jih postavljali primorski ljudje in z njimi pozdravljali medzavezniško komisijo, od kate-re so pričakovali mednarodno potrditev svojih zahtev po priključitvi k Jugoslaviji.

Kljub zagotovilu ZVU, da ljudje lahko svobodno izražajo svojo voljo in zahteve, se je ZVU te svobodno izražene volje zbal, saj je vsa cona A s Trstom in Gorico vred, pa tudi s Fur-lanijo pokazala svoj pravi, že med vojno s partizanskim bojem izklesani obraz.

V morju ljudske volje, ki je terjala priključitev k državi socialistične revolucije — k Federativni demokratični republi-ki Jugoslaviji, je tonila peščica bogate gospode, poraženih fašis-tov, poražene kolaboracionistične emigrantske jugoslovans-ke reakcije, višje duhovščine okrog tržaškega škofa Santina in goriškega škofa Margottija — brodolomci tako imenovane-ga CLN (italijanskega nacionalističnega komiteja nacionalne osvoboditve) in njegovih Juljskih sindikatov, s katerimi so ita-lijanske reakcionarne sile hotele razbiti enotne sindikate ita-lijanskega in slovenskega proletariata v Trstu, Trzinu in dru-gih industrijskih krajih cone A.

Ker vsi ti brodolomci niso mogli ustvariti videza samo ita-lijanskega Trsta, samo italijanske Gorice, samo italijanskega Trziča in drugih narodno mešanih krajev, bi ZVU rada zabri-

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 20. seji 5. oktobra obravnaval družbeni plan občine Radovljica (kot osnutek) za obdobje 1981-1985, ki bo poslan v javno razpravo. Z več pripombami in predlogi za širše spremembe je bil sprejet osnutek odloka o spremembah in dopolnitvah odloka o javnem redu in miru in osnutek odloka o določitvi gradbenih del, ki se lahko izvajajo na podlagi prigrasitve ter osnutek odloka o določitvi pomožnih in drugih objektov, ki se lahko postavljajo oz. gradijo na podlagi pridobljenega urbanističnega potrdila. Oba zadnja osnutka bosta za javno razpravo objavljena v prilogi Glas »Dogovorimo se«. Izvršni svet je izrekel soglasje k predlogu odloka o zazidalnem načrtu za individualno stanovanjsko gradnjo Zaloše. Sprejel je še osnutek enotnih določil o usklajevanju skupnih zadev v samoupravnih sporazumih občinskih SIS za ceste, predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o samoprispevku in predlog za izdajo zakona o varstvu kmetijskih zemljišč. Zaradi zaostrenih razmer pri prekrbi je energijo je sprejel nujne ukrepe za varčevanje s toplotno energijo in naložil komiteju za družbeno planiranje in gospodarstvo, da takoj pripravi ustrezen odlok, ki ga bo sprejela občinska skupščina po hitrem postopku.

Po dogovoru na predsedstvu skupščine občine Radovljica bodo pristojni skupni organi vseh SIS v občini do 15. oktobra izoblikovali predlog programa dela skupščin vsake interesne skupnosti za leto 1983. Program SIS mora biti vsklajen s programom dela zborov občinske skupščine predvsem za tista vprašanja, ki jih bo skupščina SIS obravnavala kot četrti zbor občinske skupščine. Praksa skupnega obravnavanja dnevnega reda občinske skupščine in skupščin posameznih SIS je bila doslej močno zapostavljena, zato so se na predsedstvu občinske skupščine zavzeli za doslednejše izvajanje tega zakonskega določila.

Na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije v Ljubljani od 11. do 13. oktobra so člani sindikata občine Radovljica predstavljali delegati: Miro Albinini iz Iskre Otoče, Jože Hozjan iz Verige Lesce, Marica Dvoržak iz Sukna Zapuže, Vlasta Bergelj iz Almire Radovljica, Anton Kristan iz LIP Bled, Metka Rutar-Piber iz SGP Gorenje Radovljica, Franci Stare iz Ljubljanskih mlekar - DE Savica Bohinjska Bistrica, Reza Alič iz Alpetour TOZD Hoteli Bohinj, Slavka Mlakar iz HTP - TOZD hotel Jelovica Bled in Zdravko Štalc iz UKO Kropa.

Na občinski konferenci SZDL Radovljica pospešeno zbira kadrovske predloge v vseh DPO in drugih frontnih delov SZDL za sestavo koordinacijskih odborov, komisij, svetov in drugih delovnih teles, ki bodo delovala na delegatskih osnovah. Vsa ta telesa bodo na predsedstvu verificirali in dokončno konstituirali v oktobru.

Raziskovalna skupnost občine Radovljica je konec septembra razpisala natečaj za dosežke na področju inovatorstva. Natečaj velja za dosežke, ki jim je bila za leto 1981 priznana pravica do nadomestila in še niso bili prijavljeni. Kandidate za nagrade in priznanja se lahko prijavijo z ustreznimi dokumentacijo, s katero se dokaže, da je inovacija priznala pristojna komisija, delavski svet, službe, posamezniki in družbenopolitične organizacije v OZD, do 29. oktobra 1982.

V pripravih na aktivnosti sindikatov za spremljanje in razčlenjevanje poslovanja in obravnavanja devetmesečnega gospodarjenja v vseh osnovnih organizacijah sindikata v ra-

dovljski občini je občinski svet ZSS že oblikoval navodila in rokovnik s fazami odločanja, ki so zapisana v knjižici Sindikati št. 31. Knjižico so že leta 1980 prejele vse osnovne organizacije. Zaradi teh aktivnosti bo še ta mesec posvetovanje vseh predsednikov osnovnih organizacij v Radovljici.

Na seminarju za vodstva osnovnih organizacij ZSMS občine Radovljica, ki je bil v soboto, 9. in nedeljo, 10. oktobra, v prostorih Šport hotela na Pokljuki, so najprej v treh skupinah presojali delo, vlogo in položaj ZSMS v TOZD, v KS ter v šolah. Po skupnem zasedanju, kjer so posredovali zaključke svojih skupin, je bil na programu razgovor s predsednikom občinske skupščine o aktualnih vprašanjih gospodarskega in družbenega razvoja občine in uveljavljanja delegatskega skupščinskega sistema. V nedeljo je bil na programu pogovor o dokumentih za XI. kongres ZSMS in o vsebini pripravljenih razprav delegatov na kongresu. Spregovorili so tudi o tekočih nalogah, popoldne pa so opravili še volilno-programsko sejo OK ZSMS Radovljica.

Delegati radovljske občine na 11. kongresu ZSMS, teh bo pet, so se po dogovoru med gorenjskimi občinami domenili, da bodo v kongresni razpravi pripravili teme: ZSMS v TOZD, samoupravljanje na šolah s posebnim ozirom na osnovnih šolah, ZSMS in stabilizacija in Statut SMS.

Na septembrski seji komisije za idejnopolično delo in obrambno samozaščitno usposabljanje pri predsedstvu OK ZRVS Radovljica so sprejeli sklep, da bodo letošnji taktično - orientacijski pohodi za vse rezervne vojaške starešine predvidoma v soboto, 23. in nedeljo, 24. oktobra. Pohodi bodo zajeli rezervne starešine za določena območja, in sicer v Bohinjski Bistrici, na Bledu, v Gorjah, v Lescah, v Begunjah in v Kropi. Udeleženci okoli 8 km dolgega pohoda bodo reševali taktične in topografske naloge, streljali bodo z vojaško puško in sklenili pohod s preverjanjem teoretičnega znanja.

Z novim odlokom o prenehanju lastninskih pravic na zemljiščih, namenjenih za stanovanjsko gradnjo na območju zazidalnega načrta Zasip, ki ga je sprejela skupščina občine Radovljica na septembrskem zasedanju, bo zemljišče odvzeto 17 lastnikom. Vsi prizadeti bodo lahko uveljavili prednostne pravice uporabe tolikšne površine zemljišča, kolikor ga potrebujejo za zgraditev lastne stanovanjske hiše.

Pred kratkim so v okviru sveta za družbene organizacije in društva pri OK SZDL Radovljica predstavniki občinske skupščine, OK SZDL ter Hokejsko drsalnega kluba Bled razpravljali o nadaljnjih možnostih in obstoju tega kluba na Bledu. Gre za neurejen status kluba pa tudi za nejasnosti glede upravljanja nove dvorane umetnega drsalništva, ki še vedno nima uporabnega dovoljenja, kar je za tako velik objekt, vreden 70 milijonov din, pravzaprav neobičajno. Sklenili so, da bo potrebno najprej urediti vse podrobnosti okoli pridobitve požarnovarnostnega in sanitarnega dovoljenja, uporabnega dovoljenja in nenazadnje tudi, kdo bo upravitelj objekta, ki je za zdaj še vedno v lasti interesne skupnosti za turistično športne objekte na Bledu.

Z novim šolskim letom 1982/83 so za izobraževanje odraslih pri Delavski univerzi Radovljica poskrbeli za tehnično novost, ki bo velika pridobitev za vse vrste izobraževanja. V svoji učilnici v radovljski graščini so namreč namestili zvočni laboratorij z 18 mesti za slušatelje tujih jezikov. To je v radovljski občini prva takšna tehnična naprava, ki jo je Delavska univerza iz Radovljice kupila iz namenskih sredstev usmerjenega izobraževanja pri dobavitelju Elektromehanika Sežana. Vse aparature so pretežno domače izdelave, razen slušalk, ki so Japonske.

V nedeljo, 26. septembra, dopoldne je bilo na športnem igrišču TVD Partizan na Bledu letos že drugo občinsko tekmovalje splošnih enot civilne zaštite iz TOZD in KS radovljske občine. Nastopilo je 40 oddelkov z okoli 280 tekmovalci, ki so se pomerili v gasilskih raznoterostih in v nudenju prve pomoči. Najuspešnejši so bili oddelki iz Elmonta Bled, Zdravstvene doma Radovljica in Knjigovoznice Radovljica.

Konec julija 1982 je bilo v Obrtnem združenju Radovljica vključeno 532 obrtnikov različnih strok in poklicev. S proizvodno in storitveno dejavnostjo se ukvarja v radovljski občini 369 obrtnikov, avtoprevoznikov je 87, gostincev pa 76. Pri samostojnih obrtnikih je zaposleno povprečno 500 delavcev, kot postranski poklic pa opravlja obrt še 350 občanov.

Na območju Triglavskega narodnega parka, ki sodi v meje radovljske občine, je po nepopolnih podatkih še najmanj 40 na črno zgrajenih objektov, večidel vikendice, ki bi morali biti po sklepu občinske skupščine Radovljica iz leta 1980 odstranjeni. Osem črnih gradenj je bilo postavljenih še po sprejetju sklepov, od teh dve po sprejetju zakona o Triglavskem narodnem parku, ki povsem prepoveduje kakršnokoli gradnjo počitniških in drugih podobnih objektov na tem območju.

Turistično društvo Bohinjska Bistrica je v sodelovanju s TTG Jesenice ob izdatni pomoči bohinjskih delovnih organizacij in krajanov v avgustu začelo obnavljati januarja v požaru uničeno gostišče Danica. Gostišče bo tudi odslej služilo za okrepčevalnico in prireditve v zimski in letni turistični sezoni. V obnovljeni stavbi bo dobilo svoje prostore domače turistično društvo.

V Lipovi temeljni organizaciji Tomaž Godec v Bohinjski Bistrici so delavci Gradbenega podjetja Bohinj poleti zgradili novo črpalko za tekoče gorivo, namenjeno za oskrbo vilicarjev. V rezervuar so napolnili 14 ton nafte, ki bo zadostovala za približno štiri mesece. Redno je črpalka začela delovati s 1. septembrom.

Letos je minilo 60 let od ustanovitve gasilskega društva Nemški rovt v Bohinju. Čeprav razmeroma odmaknjeni od večjih središč, so gasilci tega društva izredno prizadejni tako pri usposabljanju kot v skrbi za prostore in opremo, s čimer so dosegli vso potrebno operativno pripravljenost. Zda so se lotili obnovitvenih del na gasilskem domu, pri čemer pomagajo člani in drugi krajanji s prostovoljnimi deli. Pomemben delež pomoči v denarju in materialu pa gasilec na Nemškem rovtu prispevajo bohinjske delovne organizacije.

Po predvidevanjih sadjarjev je znašala letošnja letina v sadovnjaku Resje pri Podvinu, ki je last KŽK - TOZD Koope-racija Radovljica, okoli osemsto ton jabolk. Za potrošnike so jih prodajali na drobno od 5 do 15 din za kilogram, na debelo pa od 4 do 14 din za kilogram. Obirali, od teh je bilo največ upokojencev, so dobili za nabran zaboječ 12 din.

Delavska univerza Radovljica bo od 15. oktobra naprej organizirala plesne tečaje svetovnega programa, standardnih latinsko ameriških in disko plesov. Tečaj bo dvakrat tedensko v graščinski dvorani in bo trajal dva meseca. Cena tečaja je 500 din.

Za konec veslaške sezone je bilo v soboto, 25. in v nedeljo, 26. septembra, v lepem sončnem vremenu na Blejskem jezeru slovensko prvenstvo v veslanju, ki so ga zelo dobro organizirali blejski veslaški delavci. Sočasno je bilo tudi zaključno tekmovalje v slovensko-zagrebski veslaški ligi. Med sto tekmovalci v slovenskem prvenstvu so imeli največ uspeha veslači mariborskega Branika in člani veslaškega kluba Bled.

ODKRILI SMO PLOŠČO KURISKI POSTAJI G-17 NA VALVASORJEVEM DOMU

Že smo se veselili, da bomo v petek, 1. oktobra, v okviru športnega dne krenili k Valvasorjevemu domu na odkritje plošče v spomin na kurisko postajo G-17, a prav tako hitro smo tudi pokopali svoje upe o pohodu, kajti navsezgodaj jutraj nas je presenetil dež. Potri smo bili, ko so nam povedali, da bo reden pouk. Na pot je odšla samo delegacija učencev višje stopnje, nekaj recitatorjev in praporščaka. Razdelili smo se v dve skupini: ena se je odpeljala s šolskim kombijem, druga, na čelu katere sta praporščaka nosila zastavo našega pionirskega odreda, pa je krenila peš.

Seveda smo prvi prispeli na cilj ti, ki smo se peljali s kombijem. Zelo nas je, zato smo posedli po klopih v topli sobi Valvasorjevega doma in pili čaj. Nestrpnost smo pričakovali ostale. Zapeli smo nekaj pesmic, nakar so se odprla vrata. Skoznje so mokri in premaženi do kosti vstopili naši šolski »peš-korenjaki«. Od mraza so drhteli po vsem telesu, ker so bili slabo oblečeni, saj niso pričakovali tako močne plohe. Samo nekaj jih je imelo v nahrbtnikih suhe obleke. Hitro smo se sporazumeli: učenci, ki smo imeli suhe jopice ali puloverje, smo jih posodili njim - do kože premočenim. Tovarišstvo, ki smo ga v tistem hipu začutili, nas je povezovalo z nevidnimi vezmi. Spet smo naročili čaja in sedli na klopi zraven peči.

Kmalu nas je pozdravil Franc Pesjak, nekdanji kurir postojanke G-17 in nam po nekaj uvodnih besedah predstavil vse navzoče bivše kurirje, ki so na našem območju opravljali svoje kurirske dolžnosti. Sledil je kratek kulturni program, ki smo ga izvedli pionirji.

Nekdanjega kurirja, Cirila Dolarja-Cira, smo zaprosili, naj nam pove kaj več o delu kurirjev. Z veseljem je obujal spomine na vojne dni in mi mladi, ki vojne nismo doživeli, smo ga z zanimanjem poslušali.

Predvsem je poudaril, da kurir ne sme zaupati svojih skrivnih nalog ljudem, ki jih ne pozna, ali za katere ve, da niso zanesljivi. Povedal je, da so na žirovniškem območju delovali trije kurirji in da je bila glavna kurirska postaja v Valvasorjevi koči pod Stolum. S takratnimi oskrbnicami koč so bili dogovorjeni, da so jih opozorile podnevi na nevarnost z belo rjuho, ki se je sušila na vidnem mestu, ponoči pa je na nemškem pristožnost opozarjala luč, ki je svetila skozi določeno okno.

Neke noči se je zdel kurirjem tišina okoli koč sumljiva. Previdno so se ji približali, kajti slutili so, da je nekaj narobe. Kmalu so zagledali majhen plamenček. Nekdo je kadil cigareto. Ugotovili so, da jih Nemci čakajo v zasedi. Zato so se po najkrajši poti vrnili na varnejše mesto. Naslednjega dne so od oskrbnice izvedeli, da so jih sovražniki zaprli v eno izmed sob in jim niso dovolili iz nje. Nemci so torej čakali na kurirje, ker jih je nekdo izdal.

Na nevarnost so kurirje opozarjali tudi vaščani, toda največkrat jim je rešila življenje lastna iznajdljivost in previdnost.

Po odkritju spominske plošče nam je predsednik aktivna gorenjskih kurirjev Franc Fojkar pripel na naš pionirski prapor spominsko značko

in nam s tem slovesno izročil v oskrbo to spominsko obeležje, vzdano v steno Valvasorjevega doma. Bili smo ponosni, da so kurirji zaupali to nalogo nam, pionirjem osnovne šole iz Žirovnice, ki nosi ime Gorenjskega odreda. Ta, za nas veliki dogodek, smo tudi zabeležili s foto-grafskim aparatom.

Ob tej priložnosti smo prebrali protestno pismo proti izraelskim pokolu v Libanonu, uničenju nedolžnega prebivalstva in trpljenju vsega palestinskega ljudstva. Bivši kurirji so poudarili, da so se leta in leta borili proti Hitlerjevemu nacizmu. A danes? Danes se je na bejrutskih ulicah kolo zgodovine zavrtelo za štiri-deset let nazaj. Mar ne umirajo za iste stvari? Ali je mogoče, da se kaj takega v sodobnem svetu lahko še dogaja?

Ker ni prenehalo deževati, smo se po kratkem klepetu z borci odpeljali s kombijem v dolino. Razšli smo se polni vtisov in z željo, da bi se še kdaj srečali na tem lepem koščku naše domovine pod Stolum.

Helena Zalokar,
novinarski krožek,
COŠ Gorenjskega odreda
Žirovnica

Ob predaji poročila po uspešni vaji (Foto B. Blenkus)

KAKO SEM KUHAL OGLJE V TIHIIH GOZDOVIH RADOVNE

Oglar je zavber fant...
ima ves črn gvan...

Tudi z Matjažem sva bila v dneh kuhanja kope presneto črna in umazana. Lepših počitnic si res ne bi mogel misliti! Živeti 12 dni v tihih gozdovih na Kališčih pri Radovni prav tako, kot so živeli moji dedi pred sto in še več leti!

Kaj ni to lepo in zanimivo?

Z devetletnim prijateljem Matjažem sva navdušeno sprejela predlog strica Franceta, da sami skuhamo kopo in oživimo staro gozdarsko delo, ki že dolgo izumira in velja le še kot turistična zanimivost.

Dečki mojih let komajda vedo, kaj je to KOPA in najbrž se jim niti ne sanja, kako se skuha.

Tudi z Matjažem o kuhanju kope nisva prav veliko vedela, zato je stric France želel, da se tega naučiva, če-

prav sva še majhna. Priprave na kuhanje so se začele že mesec, dva prej. Z Matjažem sva morala prebrati precej zapisov o kuhanju kope in o tehničnih postopkih. Domenili smo se o pisanju dnevnika in urniku dela. Obljubila sva mu, da se bova obnašala po moško, da se ne bova umivala in da bova zadovoljiva z žganci in s pravo »kmečko hrano«.

Na livadi, kjer stoji kozarica, sva si postavila šotor in trata, obdana s temnim bukovjem, je postala najin dom.

Trato so na obronkih krasili grmički jagod in borovnic. Kopešče smo pripravili že prej, bukovca drva smo zložili v kopo in jih prekrili s smrekovimi vejicami in prstjo.

Kopo smo nekega popoldneva slovesno prižgali in zdaj so se začela razburljiva doživetja. Nekega dne se nam je del kope skoraj sesul, vendar smo ga lepo zakrpali in skrbno smo varovali luknje, skozi katere se je kadil dim. Nadzorovati je bilo treba tudi ponoči - France naju je budil tako, da je z žlico udarjal ob ponev, toda velikokrat sva spala kot ubita. Najlepsi so se mi zdeli večeri, ko smo jedli žgance z domačim »radnškim« sirom, skuhan v kotličku. Po večerji smo s Francetom večkrat zapeli lepe stare, že skoraj pozabljene narodne pesmi ali pa nama je pripovedoval o težkih vojnih časih. Poslušal nas je tudi polh v kozarici, dokler ga nismo prepadli, saj nam je ogrizel ves sir. Tako so minevali koparski dnevi. Kq je bilo oglje kuhano, smo ga ohladili v ograbkih, stehali s funtarico in spravili v papirnate vreče. Z Matjažem zdaj pridno prodajava črno oglje.

Jure Košir, 5. r.,
literarni krožek,
OŠ 16. december
strana

PRIPOMBE KONFERENC DELEGACIJ V SEPTEMBRU

V dveh tednih od 14. do 29. septembra, so se v Železarni sestali delegati kar na sedmih sejah konferenc del. za samoupravne interesne skupnosti.

14. septembra so se sestali delegati na konferenci delegacij skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, 15. septembra za otroško varstvo, 20. septembra delegati za telesnokulturno skupnost, 22. septembra za vzgojo in izobraževanje, 24. septembra za zdravstvo, 27. septembra za zaposlovanje in 29. septembra za kulturo. Na vseh sedmih sejah konferenc delegacij je bilo prisotnih 87 delegatov, kar pomeni povprečno 50 % udeležbo na eni seji, to je enajst do dvanajst delegatov od 23 možnih. Ugotovitev ni prav nič pohvalna, saj so to delegati novega mandatnega obdobja, ki so do sedaj imeli le po dve seji konference delegacij. Iz analize (objavljena je bila tudi v Železarni) je razvidno, da se seji konferenc delegacij udeležujejo le delegati iz nekaterih TOZD in delovnih skupnosti, čeprav je vseh 23 delegacij vabljenih na enak način in istočasno. Ni znano, zakaj rezultat ni zadovoljiv pri vseh delegacijah.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SKUPNOST POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Osrednja točka dnevnega reda je bila predlog za izdajo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju s tezami za osnutek zakona in stališča komisije za sistem in organizacijo skupnosti ob predlogu za izdajo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju s tezami za osnutek zakona. Vodja oddelka za socialno zavarovanje (na seji je bila prisotna kot predstavnica strokovne službe) je delegate opozorila na spremembe in novosti tega zakona. Delegati (prisotnih je bilo 13 delegatov od 23 možnih) so sprejeli stališče, da je obravnavati zakona v taki fazi, ko je mogoče upoštevati pripombe, predloge in stališča. Zato bodo lahko v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih Železarn še po seji konference delegacij oblikovali pripombe, predloge in stališča v zvezi z osnutkom zakona. Zaradi pomanjkanja informacij o posledicah odločitev glede variant v posameznih členih, je konferenca delegacij sprejela stališča le do nekaterih zadev.

Konferenca delegacij je ugotovila, da v zakonu manjka opredelitev oziroma področje invalidskih pokojnin.

Stališča za posamezne člene zakona so naslednja:

26. člen – možnost predčasne upokojitve naj ostane v zakonu, 37. člen – ni sprejemljivo tako urejanje pravic delovnih invalidov, 95. člen – sprejme se ta člen z varianto, da se v zavarovalno dobo šteje tudi čas služenja vojaškega roka v JLA nad 15 mesecev (za obdobje od 15. maja 1945 dalje).

Konferenca delegacij je tudi predlagala, da se preuči oziroma ugotovi možnost upoštevanja v pokojninsko dobo tudi delo, daljše od 7-urnega delavnika.

Konferenca delegacij je obravnavala tudi učinke uskladitve pokojnin med letom in oceno gmojnega položaja upokojencev v letu 1982. Sprejela je stališče, da v okviru materialnih možnosti zagotovimo ustrezen gmojni položaj upokojencev v letošnjem letu, kar je seveda plod večletnega prizadevanja. Konferenca delegacij je tudi predlagala, da strokovna služba skupnosti preuči možnost uskladitve starih in novih pokojnin tudi za železarje. Na koncu seje je konferenca delegacij delegirala na sejo skupščine šest delegatov od deset možnih.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA OTROŠKO VARSTVO

Tudi delegati za SIS za otroško varstvo so se na seji konference delegacij osredotočili na dve točki dnevnega reda. 11 prisotnih delegatov je obravnavalo osnutek sprememb in dopolnitev družbenega plana razvoja občine Jesenice za obdobje 1981 do 1985 in ugotovilo, da je v procesu sočasnega družbenega planiranja potrebno večkrat usklajevati planске dokumente med nosilci planiranja. Na osnovi informacije strokovne službe v Železarni je konferenca delegacij ugotovila, da v osnutku sprememb in dopolnitev družbenega plana občine še niso upoštevane naknadne usmeritve Železarn, ki pa bodo znane šele po ponovnem preverjanju realnosti začetka iz-

gradnje jeklarne 2. Druga aktualna točka je bila valoriziranje cen oddelkov in VVE. Konferenca delegacij je ugotovila, da je iz dodatnega gradiva k tej točki razvidno, da bo treba valorizirati cene vzgojnoizobraževalnih organizacij in vzgojnoizobraževalnih enot v občini ter da republiška skupnost za otroško varstvo priporoča, da se prispevek staršev zaradi tega ne bi povečal. Zato konferenca delegacij priporoča izobraževalni skupnosti, da svojih bremen ne prelaga na druge in se potrudijo, da v sedanji situaciji poišče svoje notranje rezerve, ki so pa mnenju delegacij v sledečem:

– manj ambiciozno širjenje oziroma zmanjševanje oddelkov celodnevne šole (po podatkih izobraževalne skupnosti je cena oddelka OS 612.555 dinarjev, cena oddelka COS pa 968.693 dinarjev za drugo polletje 1982). Namesto da izobraževalna skupnost povečuje število oddelkov celodnevne šole z 71 na 75, bi jih lahko zmanjšala samo za en oddelk in bi pokrila skoraj v celoti svoj primanjkljaj; vprašanje je tudi, kako ta celodnevna ločenost otrok od staršev vpliva na družinske odnose in razvoj otrok; obstajajo o tem kakšne strokovne analize; ali kvaliteta celodnevne šole opravičuje stroške, ki jih imajo z njo starši in družba?

– Ali je šola v naravi, ki bremeni tako starše kot družbo, v tem stabilizacijskem času, ko pada osebni in družbeni standard, smotrna; kaj jo upravičuje?

– Glede smotrnosti VIZ je bilo lani v Železarni in tudi po samoupravnih delovnih skupinah izrečenih veliko pripomb; delavski svet TOZD Žebljarna je na seji dne 11. sept. 1981 menil, da so pripombe, da se ukine VIZ umestne in naj se to tudi v najkrajšem času izvede, kaj je bilo v zvezi s temi pripombami storjenega?

– Po podatkih izvršnega sveta občine so štiri osnovne šole prekoračile rast osebnega dohodka od 0,36 do 7,8 %, štiri šole pa tudi dovoljeno rast skupne porabe – tudi v tem so notranje rezerve,

– Zakaj izobraževalna skupnost še vedno regresira hrano tudi za šolsko osebje in celo za njihove družinske člane v isti vrednosti kot za otroke in zakaj je članek o tem vprašanju, ki ga je lani napisala v Glas novinarke Darinka Sedej, ostal brez odgovora – tudi tu so notranje rezerve,

– Zakaj se ob vsem tem govori o iskanju notranjih rezerv?

– Zakaj je v gradivu »Obrazložitev predloga rebalansa sredstev izobraževalne skupnosti Jesenice in valorizacije vzgojnoizobraževalnih storitev« z dne 7. septembra 1982 rečeno za omenjeni znesek, da »je bilo doseženo soglasje s skupnostjo otroškega varstva, da nameni del svojih sredstev, ki so bila razporejena za investicije v vzgojnoizobraževalne objekte, kot nepovratna sredstva izobraževalni skupnosti Jesenice za izvedbo programa v letu 1982« – če pa o tem odločamo delegati v skupščini skupnosti otroškega varstva.

Konferenca delegacij je zato proti navedenemu predlogu in zahteva da se to vprašanje obravnava in da ustrezen javen odgovor.

Po končani razpravi je konferenca delegacij delegirala deset delegatov na sejo skupščine skupnosti otroškega varstva Jesenice.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA TELESNO KULTURO

Trinajst prisotnih delegatov na seji konference delegacij je že drugič obravnavalo iste točke dnevnega reda (seja skupščine telesnokulturne skupnosti je bila namreč dvakrat ne-sklepčna). Najprej so obravnavali ustanovne akte o skupnih službah samoupravnih interesnih skupnosti, za katere so bile pripombe delegacij objavljene v Železarni junija meseca.

Pri pregledu prihodkov in odhodkov za prvo polletje 1982 je konferenca delegacij ugotovila, da prenos iz leta 1981 ni enak prenesenim sredstvom v letošnjem letu. Konferenca delegacij tudi sprašuje, koliko procentov sredstev se bo sedaj odvajalo za osebne dohodke (do sedaj je bilo odvajanih 40 % sredstev). Drugih pripomb ni bilo, delegatska vprašanja so bila ista kot na junijski seji konference delegacij.

Konferenca delegacij je delegirala sedem delegatov na drugo sejo skupščine telesnokulturne skupnosti, za katero še ne vemo, ali je bila tokrat sklepčna ali ne.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA VZGOJO IN IZOBAŽEVANJE

Konferenca delegacij te samoupravne interesne skupnosti je imela pripombo le k eni točki dnevnega reda, to je k rebalansu sredstev izobraževalne skupnosti Jesenice in valorizaciji vzgojnoizobraževalnih storitev. Konferenca delegacij je predlagala, da vse vzgojnoizobraževalne organizacije in ostali porabniki izdelajo predlog ukrepov, ki jih bodo izvajali, če ne bodo dosežene predvidene stopnje rasti dohodka. Naredi naj se tudi primerjava višine osebnega dohodka profesorja, ki je zaposlen v šoli in inženirja, ki je zaposlen v Železarni. Od enajst prisotnih delegatov na seji konference delegacij se je seje skupščine izobraževalne skupnosti udeležilo osem delegatov.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA ZDRAVSTVO

Seje konferenc delegacij za SIS za zdravstvo so bile vedno ene najvrednejših sej konferenc delegacij na ravni Železarn. Zato tudi tokrat ni bilo izjeme. Skoraj vseh trinajst delegatov je sodelovalo v razpravi pri posameznih točkah dnevnega reda. Pregled prihodkov in odhodkov občinske zdravstvene skupnosti Jesenice v prvem polletju 1982 in oceno pogojev za izvajanje programa zdravstvenega varstva je konferenca delegacij sprejela v informacijo s pripombo, da je potrebno izvajati ukrepe za racionalnejšo porabo razpoložljivih sredstev skozi vse leto, ne pa šele zadnje mesece v letu. Konferenca delegacij se ne strinja z znižanjem nadomestila osebnega dohodka za bolezensko odsotnost nad 30 dni s 85 % na 80 %, ker meni, da to ni ukrep za zmanjšanje odhodkov, ker bi bili s tem oškodovani že tako prizadeti bolniki. Posveča naj se večja pozornost obolenim, s čimer bi se skrajšal čas bolezenske odsotnosti.

Konferenca delegacij tudi meni, da povečanje participacije za 25 % ni najbolj primeren način za povečanje prihodkov za financiranje programa. Zakaj so po skupnem financiranju Kliničnega centra zdravstvene usluge sedaj tako omejene? Konferenca delegacij tudi sprašuje, zakaj kljub dodatni tretji zobozdravstveni ambulanti čakalna doba za zobozdravstvene usluge traja še vedno prek vseh razumnih meja. Če se te zadeve drugače ne da urediti, naj se spremeni način obračunavanja.

V obravnavo so delegati dobili tudi predlog sklepa o valorizaciji osnov za nadomestilo osebnega dohodka od 1. avgusta do 31. decembra letos, ki pravi, da se delavcem in drugim upravičencem, pri katerih je nastala časna zadržanost od dela v obdobju od 1. januarja do 30. junija 1982 in traja neprekinjeno dalj kot šest mesecev, poveča nadomestilo osebnega dohodka za 17,4 %. Konferenca delegacij je postavila vprašanje, zakaj je postavljen kriterij ravno šest mesecev?

Konferenca delegacij je poleg navedenih točk dnevnega reda obravnavala tudi problematiko zobozdravstva v obratni ambulanti Železarn. Delegacija je predlagala, da bi delavci Železarn pri nujnih zobozdravstvenih primerih med delovnim časom imeli prioriteto (tudi v delovni obleki) pri zobozdravniku. Konferenca delegacij je tudi predlagala, da se izvede računalniška obdelava podatkov, da se končno ugotovi realno število čakajočih za zobozdravnik.

Po burni razpravi so delegirali deset delegatov na sejo skupščine zdravstvene skupnosti. Izvedeli pa smo, da so nas štirje delegati presenetili in se niso udeležili seje skupščine.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA ZAPOSOLOVANJE

Vse delegacije iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so pred sejo konference delegacij dobile povzetek gradiva za tretjo sejo skupščine skupnosti za zaposlovanje. Povzetek je pripravila strokovna služba kadrovskega sektorja – oddelk za kadre, da bi delegate opozorila na bistvene točke v gradivu. Petnajst delegacij iz delovnih skupnosti in temeljnih organizacij je delegiralo svoje delegate na sejo konference delegacij.

Konferenca delegacij je že pri prvi točki dnevnega reda ugotovila, da še ni izpolnjena druga točka zapisnika s seje skupščine. Delegacija je namreč na prejšnji seji zahtevala pregled, iz katerega bodo razvidne spremembe med prvotnim in predlaganim osnutkom samoupravnega sporazuma o temeljnih plana za ob-

dobje 1981–1985, predvsem na področju stroškov, ki naj bi bil osnova za javno razpravo. Konferenca delegacij je imela pripombo tudi na poročilo o sklepih in stališčih glede štipendiranja, in sicer, da sta bili iz Titovega sklada podeljeni dve štipendiji za proizvodne poklice in dve štipendiji za neproizvodne poklice, kar ni v skladu z dosedanjimi prizadevanji, da bi čim več mladih usmerjali k proizvodnim poklicem. Zato je konferenca delegacij tudi vprašala, ali štipendista, ki se bosta izobraževala za neproizvodne poklice, izpolnjujeta vse pogoje, ki so potrebni za odobritev štipendije Titovega sklada.

Po končani razpravi je konferenca delegacij delegirala deset delegatov (ravno toliko, kolikor je delegatskih mest na seji skupščine) za tretjo sejo skupščine skupnosti za zaposlovanje.

PRIPOMBE S SEJE KONFERENCE DELEGACIJ ZA SIS ZA KULTURO

Dvanajst prisotnih delegatov na seji konference delegacij za kulturo se je osredotočilo na peto točko dnevnega reda.

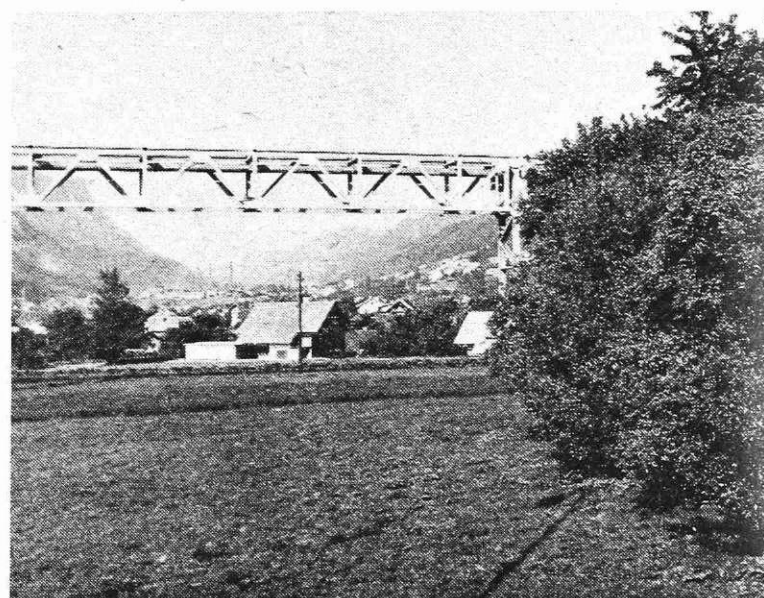
V zvezi z osnutkom sprememb in dopolnitev družbenega plana občine

Jesenice za obdobje 1981–1985 s podarkom na družbene dejavnosti je konferenca delegacij sprejela pripombo, da podpira predlog odbora za načrtovanje pri kulturni skupnosti, da bi morala biti realna rast za kulturo načrtovana vsaj z ničlo, nikakor pa ne z negativno rastjo. Pri zadetih si moramo, da bi bili do konca tega srednjeročnega obdobja izdelani vsaj načrti za gradnjo kulturnega doma. Za gostovanje gledaliških skupin iz drugih republik bi se morali povezati z občinami iz vse Slovenije, kar bi bilo verjetno ceneje. Potrebno je zagotoviti sredstva za adaptacijo Tehničnega muzeja in sicer za zgornjo in spodnjo vežo v muzeju, potrebno je urediti dostop v muzej, ki za posameznika predstavlja problem.

Konferenca delegacij je postavila tudi vprašanje, s kakšnim odstotkom abonmajev smo Jeseničani udeležni pri predstavah Cankarjevega doma v Ljubljani in predlagala, naj bi se izpraznjeni prostori »Državne založbe« uporabili za prostore stalnih razstav društva »Doliki«.

Za tretjo sejo skupščine kulturne skupnosti Jesenice je bilo delegiranih osem delegatov.

D. H.

Naša dolina (Foto S. Kokalj)

PRIPOMBE DELEGACIJ ZA SIS ZA STANOVANJSKO GOSPODARSTVO

V torek, 5. oktobra, je bila druga seja konference delegacij za SIS za stanovanjsko gospodarstvo. Na seji konference delegacij je bilo prisotnih trinajst delegatov (od trindvajset možnih) iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Delegati so pred omenjeno sejo dobili v obravnavo gradivo za drugo sejo zbora uporabnikov skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti in gradivo za drugo skupno sejo zbora uporabnikov in zbora izvajalcev skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti. Na seji konference delegacij so delegati uskladili stališča svojih delegacij, ki jih v nadaljevanju navajamo.

Konferenca delegacij je pri pregledu zapisnika (iz gradiva za drugo sejo zbora uporabnikov in zbora izvajalcev) ugotovila, da ni bilo odgovorjeno na delegatsko vprašanje o krajevne skupnosti Plavž.

Pri pregledu realizacije finančnega načrta za prvo polletje 1982 in rebalansa plana za leto 1982 je konferenca delegacij ugotovila, da podatki med seboj niso primerljivi. Prenos iz predhodnega leta predstavljajo v vseh primerih že 100 % realizacijo, medtem ko ostale postavke oblikovanja prihodkov in odhodkov težijo k 50 % izvršitvi, zato med seboj niso primerljivi. Iz takšnega prikaza zato izhaja neupravičena pripomba o nenormalno visokih presežkih. Zakaj postavka plana ni fleksibilna, da bi plan dejansko prikazoval pričakovano stanje za polletje? Potrebno bi bilo prikazati poslovanje delovne skupnosti samoupravne stanovanjske skupnosti kvartalno in ne samo ob koncu leta.

Konferenca delegacij je postavila tudi vprašanje, ali se dela na programu, da bi zaživele skupnosti stanovalcev ter kaj je s sredstvi invalidskega in pokojninskega zavarovanja?

Zaradi popravka programa del prenove in modernizacije stanovanj konferenca delegacij vprašuje, ali bo možen priklop ostalih stolpčev na vročevodno omrežje na C. talcev 7a.

Konferenca delegacij je bila seznanjena, da bo na seji skupščine verjetno predlagana dopolnitev finančnega načrta. Konferenca delegacij je zato oblikovala naslednje stališče: če bo gradivo na seji skupščine temeljito in razumljivo razloženo, naj se delegati sami odločijo za ali proti sprejemu dopolnila; v nasprotnem primeru naj predlagajo odločitev o tem na

naslednji seji skupščine. Zahtevati je treba, da mora biti za vsako odločitev gradivo pravočasno posredovano delegacijam.

Izvolilo so tudi odbor samoupravne delavske kontrole. Strinjali so se s predlaganimi člani odbora in hkrati predlagali, da bi odbor delavske kontrole na ustrezen način zagotavljal kontrolo nad kvaliteto in roki pri popravilih (starih) stanovanj in stanovanjskih objektov. Odbor naj bi tudi obravnaval poročila gradbenih odborov pri posameznih stanovanjskih gradnjah.

Konferenca delegacij se je strinjala z ugotovitvenim sklepom o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice in s predlaganimi delegati za organe samoupravljanja.

Delegati so obravnavali tudi predlog delitve stroškov za hišnike. Konferenca delegacij meni, da je odločitev o tem v pristojnosti zbora uporabnikov, zato je predlagala prenos te točke na dnevni red tega zbora.

Konferenca delegacij je obravnavala tudi informacijo Službe družbenega knjigovodstva Kranj o pregledu zaključnega računa za leto 1981. Postavljeno je bilo vprašanje, če so pripombe Službe družbenega knjigovodstva upoštevane pri prikazu poslovanja. Delovanje samoupravne delavske kontrole mora biti bolj učinkovito, da ne bodo potrebni posegi Službe družbenega knjigovodstva.

V nadaljevanju seje konference delegacij so delegati obravnavali še gradivo za drugo sejo zbora uporabnikov in niso imeli bistvenih pripomb.

Po končani razpravi je konferenca delegacij delegirala na sejo skupščine devet delegatov od desetih možnih.

D. H.

GLEDAJO, PA NOČEJO VIDETI, BEREJO, PA NOČEJO RAZUMETI...

»Alica v deveti deželi« se je potegnila za srčnega fanta, kajti zdelo se ji je le malce prehudu, ko je kraljica zaukazala: »Obglavite ga!«, le zato, ker je vrtnice malal z barvo, ki ji ni bila ravno pri srcu. Dobila je kratko pojasnilo: »Najprej sodba — potem razsodba!«. Na tak recept spominjata oba polemika članka v zadnjem Železaruju. Vendar pa cilj dobronamerne polemike ne bi smel biti v tem, kdo bo koga pohodil. Cilj naše polemike bi torej moral biti v tem, da tudi na duhoviti ali ironični način (take so pač stare polemike navade) razkrijemo zmote in ustvarimo enotno idejno osnovo za boj proti izkrivljanju ali mistifikaciji teorije in prakse samoupravljanja.

Že na začetku tega sestavka je treba omeniti, da tovarišica Vognutjeva v obeh svojih člankih, prav tako pa tudi tovariš Treven v članku »O odgovornem pisanju«, slikata stanje na področju samoupravljanja v samih črnih barvah. Pri tem ostajata. Ne nakazujeta nobene pozitivne alternative. Ne razmišljata o tem, kako to stanje preseči. Ustvarjata torej malodušje. Ustvarjata torej prazen teoretičen prostor tudi za razno razne spekulacije in mahinacije.

Komu pravzaprav s takim ponašanjem prepuščata prostor za razmišljanje in za mahinacije? Polkvificiranim in nekvalificiranim delavcem prav gotovo ne, kajti »po znanstveni metodi« so prišli do zaključka, da imajo samoupravne delovne skupine, ki opravljajo delo na tako imenovanem hierarhičnem dnu, dejansko manj možnosti samoupravljanja, so tudi manj informirane, so bolj odtujene itd. In dalje: Prav tako je na razpolago nešteto podatkov, ki kažejo, da so NK in PK delavci kot najštevilnejša skupina, kot osnovni nosilci samoupravnih pravic, dejansko skupina z najnižjim vplivom.

S tako defetistično (malodušno, črnogledno, obupano) pozicijo prepustata torej prostor za razmišljanje o teh vprašanjih in za razne mahinacije vsem tistim kategorijam delavcev, ki so v manjšini, vendar pa kotirajo više po lestvici hierarhične delitve dela. Tu se torej lahko pojavijo različni poslovodni, politični, lokalni centri moči, ki se bodo sklicevali na zgoraj omenjen »znanstven dokaz«, da ti najštevilnejši delavci, ki so osnovni nosilci samoupravnih pravic, že tako ali tako nimajo pravega vpliva (sploh jim ne bodo vzeli tega, cesar nimajo; o tem, kako bi vpliv omogočili, se jim ne bo zdelo potrebno razmišljati), da tako ali tako niso niti informirani in niti preveč sprejemljivi za informacije in je zatorej pravzaprav dobro, z ekonomskoga vidika pa tudi pametno (kaj bi zgubljali čas z razpravljanjem), da vzamejo stvari v svoje roke, saj je

svojega prejšnjega stavka označil takole: »... da bi na koncu odkril, da se je samoupravna delovna skupina spremenila v »glasovalni aparat in forum informiranja« in da ji ni moglo, »razen v manj logičnih miselnih eksperimentih, pripisovati odgovornosti za dobro ali slabo delo«. S tem se njeno pisanje namreč zaključuje. S tako kapitalistično pozicijo, ki prepušča prostor za razmišljanje in mahinacije tistemu, ki ga bo pač znal izkoristiti, kot smo že pokazali, pa se seveda ne morem strinjati. Zato proti koncu svojega pisanja vzkliknem v smislu pozitivne alternative, kot je opazil celo tovariš Treven, sledeče: »Nobene besede o tem, da bi zatorej kazalo nameniti več pozornosti prav informacijam za delavce, ki opravljajo enostavnejša dela, nobenega predloga, kako to doseči.«

Pustimo pri miru skrpucalo raznoraznih podtikanj (tudi tisto »idealistično politično varianto, ki je značilnost sovjetske psihotehnike za časa Stalina«) in nalepk (na primer: »Božidar Lakota se pojavlja kot mesija spekulativne ideološke variante samoupravljanja«, »lakotništvo, posebna sterilna veja nekega mesijanstva«). Res je, da sem pisal o pravici do samoupravljanja kot o veliki pravici delavcev, da sem pisal o velikih možnostih, ki jih imajo skupine glede samoupravljanja, pri čemer sem se skliceval na normativno ureditev kot je opredeljena, na primer, v naših statutih, pa tudi, da sem pobijal njeno tezo, da »o podrejenosti delovne funkcije delovnih skupin v odnosu do njene samoupravne — informacijske vloge priča tudi normativna opredelitev njenega delovanja«, itd. Zakaj, zbolelo me je pačenje teorije, mešanje pojma samoupravljanja s pojmom tehnološke odtujitve (tako pride do teze o dveh načinih samoupravljanja), pristajanje na neko stanje, ki so ga pokazale neke raziskave, kajti tak pristop, če povzamem Kardeljev izraz, zamegljuje »smeri razvoja političnega sistema in akcije in omogoča ribarjenje v kalnem. Konkretno: postavljanje problema »samoupravljanja ob delu« (pravilno: tehnološke odtujitve dela) kot osrednjega vprašanja samoupravljanja in odtujenosti delavca, o katerem naj bi bilo predvsem vredno razmišljati in pisariti, zamegljuje dejstvo, s kako resnimi vprašanji se moramo v sedanjih situacijah spoprijeti na področju delitve vrednosti, poslovanja, investiranja, skupne in splošne porabe, standarda itd. Prav ta vprašanja so sedaj pred nas postavljena v vsej svoji resnosti. Razen tega pa, kot kaže, nimamo ne sredstev ne pravih idej (prisiljeni smo gledati tudi na ceno, stroške re-

alizacije neke ideje), da bi kmalu zmogli kaj spreminjati v zvezi s tehnološko odtujenostjo dela, zaradi česar pa se seveda razmišljanju o tem še ni treba odpovedati.

Svojo teorijo o dveh vrstah samoupravljanja (Treven to skrpucalo še vedno uporablja: »Lakota... izboljša izpred oči to, da delavec lahko najbolj samoupravlja na svojem področju dela... in da šele potem pridejo »na vrsto« širši družbeni interesi«) navsezadnje potolče celo sama, ko citira Andreja Kirna: »Tehnološke oblike odtujitve dela ne moremo odpravljati zgolj z razvijanjem samoupravljanja, kolikor ta ne vključuje tudi težnjo in potrebo po radikalni spremembi v samem obstoječem zgodovinskem tipu tehnologije, delovnih metod in postopkov«. Kirn tukaj namreč povsem jasno govori le o eni vrsti samoupravljanja, znotraj katerega mora teči tudi akcija za radikalno spremembo obstoječega tipa tehnologije.

V obeh člankih je še cel kup neresnosti, popačenj, napačnega razumevanja, s katerim pa nima smisla izgubljati časa. Nekaj teže je le v očitu, da na CPSI nismo organizirali akcije za pravilno sprejemanje premijskih pravilnikov, ob čemer pa je spet res, da nikjer ni bilo dogovorjeno, da naj bi ta akcija potekala preko nas, po drugi strani pa se ti pravilniki očitno ne morejo sprejemati mimo ustrezne strokovne službe (oddelek za študij dela in časa ter nagajevanje) in mimo vodij TOZD, ki so dolžni skrbeti za zakonitost. Po tretji strani pa CPSI ni pooblaščen za nikakršno usklajevanje (tudi pravilnikov ne dobimo v roke, samo sklepe, ob katerih pa dostikrat ne veš, ali gre zgolj za mnenje določene organe ali za sklep, ki pomeni preseganje pooblastil) in tudi ni pravi naslov za razna opozorila (pravi naslovi za opozorila v zvezi s kršitvami so sindikat, delavska kontrola, delavski svet). Priznam pa, da sam osebno v tej zadevi vseeno nisem bil dovolj pozoren.

Tudi na take zadeve moramo postati na CPSI bolj pozorni. Prav tako pa moramo delavci CPSI biti pozorni do vseh drugih oblik deformacij samoupravljanja, ne glede na to, v kateri sredini se pojavljajo in moramo nanje reagirati. Reagirati moramo, ker zaradi ekonomske situacije, kot opazamo, nastaja čas najrazličnejših trenj, ker vidimo vse pogostejše kršitve zakonitosti in pravic delavcev, ko odkrivamo zlorabe položaja. Reagirati moramo, če je javno objavljeno ali na določenem organu sprejeto stališče, ki ne odpira prave perspektive samoupravljanju. In v takem primeru moramo pokazati na

tiste logične ali interesne vzvode, ki so do tega privedli ter na možne posledice, ki iz nekega stališča izhajajo. To sem poskušal storiti v primeru polemike s tovarišico Vognutjevo.

To je seveda le ena vrsta našega dela, ki pa je potrebna zato, da se teorija ne bi deformirala in odprla perspektivo za uveljavljanje tehnokratskih in birokratskih sil. Za tendence vemo, da obstajajo.

Druga vrsta dela (kolikor se ne potrudimo vselej, da bi ga opravili zadovoljivo) pa nas, med drugim, čaka na področju, ki ga prav Vognutjeva in Treven slikata v temnih barvah, brez prave perspektive. Toda ne gre, da bi zaradi tega postali malodušni. Konec koncev tudi NK in PK delavec, kmet, gospodinja, vsaj kar se doma tiče, vedo, kakó je treba gospodariti, koliko dolgovi si lahko privoščijo, ali lahko planirajo gradnjo hiše, nakup avtomobila, počitnice na morju, na mizi pa vsak dan meso ter pol litra vina in če bo treba zato, da bi imeli kaj več, dodatno delati. Zakaj torej ne bi znali gospodariti v tovarni, saj je tu doma njihov kruh? Mogoče pretiravam, toda meni se zdi stvar preprosta. Ne glede na to, kaj so pokazale raziskave. Mogoče je treba priti tudi pred te PK in NK delavce predvsem s preprosto, kmečko jasno, celovito informacijo, kako stoji stvar? Predvsem pa s pošteno informacijo, ki stvari ne zakriva. Toda, ali smo na to pripravljeni, ali nekaterih stvari raje ne skrivamo pod pultom, da »ne bi vznemirjali delavcev« oziroma zato, ker smo prepričani, da smo mi sami edini poklicani, da o tem najbolje in najhitreje odločimo, ker se bojimo, da bi prav resnica res koga vznemirila, ker nismo in nikoli nismo bili pripravljeni poslušati mnenja drugega. Toda le tako, z odkritostjo, poštenostjo, pravičnim odnosom do drugega, tudi s priznavanjem lastnih napak, bomo ustvarili vzdušje medsebojnega zaupanja, v katerem bo vsakemu od nas lažje delati.

To so prastare resnice, čeprav bi to mogoče kdo v jezi spet označil kot mesijanstvo. Ni važno, važno je, da so resnice. Pravzaprav polemika mora duhoviti, ironizirati napake, pri čemer nam sam Marx nudi sijajen zgled (prav zato ga navajam, ne zato, ker bi se želel skrivati za nekakšen marksizem): »Plitka, širokousta, govedaška, thrasonsko (tip širokoustneža, bahača iz neke komedije) pretenciozno robata v napadih, sama pa za tujo robatost histerično občutljiva.« Pa ni treba nič govoriti o zlobnosti ali neotesanosti zaradi tega. Kajti pri stvari gre za to, da zadane. Božidar Lakota

K INTEGRACIJI RAZKOSANEGA DELA PREMEŠČANJA IN ROTACIJE

Ta metoda je med najbolj razširjenimi in najstarejšimi. Ne-napisano pravilo rotacije oziroma premeščanja zahteva v vseh industrijskih organizacijah od njihovih začetkov, da mora neko število delavcev obvladati tudi specializirane naloge sodelavcev, ker bi sicer odsotnost enega specializiranega delavca povzročila zastoj v proizvodnji.

Kot primer rotacije navaja Friedmann delo na tekočem traku v konfekciji najvišje kategorije delavk, ki obvladujejo vse delovne operacije — tudi po šestdeset in več za izdelavo ene obleke, niso pa sposobne doma sešiti obleke. To je sicer primer, ki ga Friedmann navaja kot kritiko degradacije poklica, v bistvu pa je to kritika rotacije kot metode. Rotacija je dokaz za to, da je človeka mogoče zdresirati za delo veliko specializiranih ročnih funkcij, ne da bi dojel miselno funkcijo. To je edini odgovor na to, zakaj delavka, ki pozna vse delovne operacije v šivanju obleke, te doma ne more sešiti — zato ker je zdresirana, ker je vsak njen gib prešturirala skupina strokovnjakov in ji ga vsilila kot najboljše, ker je celovito delo razkosala v zamisel in izvajanje ter izvajanje zgolj v nešteti natančno določenih gibih.

S stališča specializiranega delavca, katerega delovna naloga v sodobni industriji traja tudi samo po nekaj sekund na enoto del, ki ga opravlja, pa predstavljajo metode premeščanja in rotacije napredek, ker dvigujejo zaupanje v njegove sposobnosti. S tem ko raste njegovo zadovoljstvo, se dviguje tudi njegova morala, odgovornost in produktivnost. Zmanjšana absen-tizem in fluktuacija, manj napačnih izdelkov, to so ekonomske prednosti metode rotacije in premeščanja.

Sintetično delo Proudhona (namesto ene dvanajstine igle naj delavec izdeluje po vrsti vseh dvanajst delov), ki je prenesen smisel rotacije in premeščanja, je v bistvu ovrغل tudi Marx s stališča revolucionarnih prednosti avtomatične tovarne.

RAZŠIRITEV DELOVNIH MEST, OBOGATITEV DELOVNIH NALOG

Literatura navaja začetek uvajanja »razširitve dela« leta 1943 v ZDA. Razširitev dela pomeni napad na znanstveno organizacijo dela. Njen osnovni cilj je bil dvigniti moralo zaposlenih delavcev v velikoserijskih specializiranih proizvodnji z naslednjimi, temu podrejenimi cilji: zmanjšati monotono delovnih nalog, zmanjšati stopnjo specializacije, na popolnejši način izkoristiti intelektualne in osebne sposobnosti vsakega posameznika.

EKSPERIMENTALNE AVTONOMNE DELOVNE SKUPINE

Namen uvajanja eksperimentalnih delovnih skupin v skandinavskih deželah je bil testirati uporabnost sodobnih teo-

rijskega upravljanja, obdržati sposobnost konkurence in preprečevati preveliko izraženo alienacijo delavcev v delovnem procesu. Pozitivni rezultati uvajanja delovnih skupin: povišana produktivnost, večje zadovoljstvo delavcev in zmanjšana absen-tizem ter fluktuacija, se skladajo s strukturiranim »welfare states« do mere, ko delovne grupe se podirajo tradicionalne organizacijske piramide, ko ne zadevajo ob lastniške odnose. Zato je pojem »avtonomnih« delovnih skupin zelo netočen. Da so v makro nivoju delovne skupine povsem nesamostojne, dokazuje to, da so specifičnosti okolja, v katerega se uvajajo, odločilni moment za njihov uspeh ali neuspeh. Eksperimentatorji v skandinavskih deželah se za poskuse odločajo samo v zelo stabilnih tržiščih, ki zagotavljajo čim manjša tveganja glede na poslovno uspešnost podjetij, v katerih formirajo delovne skupine.

Pojem »avtonomnih« delovnih skupin tudi ni natančen zato, ker v privatno lastniških in državnih podjetjih »avtonomne« delovne skupine niso sposobne samoreprodukcije, ampak so umetno, eksperimentalno vzdrževane.

V privatno lastniških in državnih podjetjih je lahko le povišana produktivnost tista spodbuda, ki izpove prehod od eksperimentalnih do poeksperimentalnih delovnih skupin, ki se celo lahko razširijo na celoten oddelek podjetja ali celo podjetje. To obenem tudi potrjuje uspešnost eksperimenta.

Kot potreba po »industrijski demokraciji« nastajajo delovne skupine v skandinavskih deželah v podjetjih z zelo stabilnimi tržišči in drugimi pogoji za uspešno uvajanje modernih načel upravljanja. Vprašanja, ki si jih raziskovalci zastavljajo, bi lahko stnilo nekako takole: kateri konkretni pogoji dela so ti, ki omogočajo, da bi delavci ne ostali zunaj ali bili le slabo vključeni v dejansko aktivnost podjetja, oziroma kako preprečiti ali zmanjšati alienacijo delavcev v modernem industrijskem življenju.

Projekt industrijske demokracije pa vključuje le raven socialnih pravic, ki so potrebne, da bi se proces sprememb, eksperiment splotno lahko začel.

Vidiki alienacije delavca od produkta njegovega dela seveda ostaja nedotaknjen. Razširitev dela je zajela ne samo neposredno proizvodnjo temveč tudi administrativne službe, v kolikor samo delovno mesto ne predstavlja objektivne ovire razširitvi. Prvi pogoj razširitve delovnih mest je izobrazba delavcev, ki je omogočila smiselno dojemanje delovnih nalog v odnosu do celotnega procesa proizvodnje. Razširitev delovnega mesta potem ne pomeni več samo neke vrste združitve specializiranih delovnih nalog (kot premeščanje in rotacija), ampak tudi smiselno sestavljanje in kontrolo posameznih izdelkov. Po tej novi organizaciji dela v proizvodnji niso več potrebni kontrolorji in sestavljalci kot vmesna stopnja med delavci in delovnjem. »Job enlargement« v prvi vrsti ni nek sociološki eksperiment oziroma sad kakšne sindikalne akcije za humanizacijo dela, temveč predvsem praktičen in uspešen odgovor industrialcev na vse večje stroške, ki jih je povzročala znanstvena organizacija dela s svojo pretirano specializacijo. Podjetja, ki so začela z razširitvijo delovnih mest, beležijo ekonomske prednosti z vidika organizacije — niso potrebni kontrolorji in sestavljalci, z vidika zaposlenega delavca — dvig njegove morale, odgovornosti in zadovoljstva ter z vidika boljše kvalitete izdelka.

Vključevanje socioloških in psiholoških razsežnosti v filozofijo »job enlargement« in »job enrichment« je v ekonomsko, tehničnih in socialnih pogledih premagalo načela znanstvene

organizacije dela in masovne proizvodnje. Pokazalo se je, da je element prisile v delu tem manj izrazit, čim bolj je povečan obseg delovne naloge; da so »nedokončane« delovne naloge izvor nezadovoljstva in da zadovoljstvo delavca raste z zahtevnostjo delovnih nalog. Rezultat upoštevanja delavčevega osebnega zadovoljstva pri delu so večja produktivnost, manj nesreč pri delu, kvaliteta izdelkov, manj absen-tizma in fluktuacije in to so konec koncev tudi ekonomske prednosti, ki jih kapitalist lahko spravi v svoj žep. Stopnička hierarhije, ki izgine v delavnici, med delavci in delovnjem je za celotno nadrejeno hierarhijo nebitvena.

Med raziskovanja o odnosu med tehnologijo in socialno organizacijo ter njihovih kvalitativnih spremembah spada tudi interakcijska teorija, ki ima predmet svojih proučevanj v delovnih grupah. Proučevanje kohezivnosti in produktivnosti delovnih grup in odvisnost povezave delovnih grup od vrste tehnologije (na splošno so manj povezane in uspešne na tekočih travkih) je nadaljevanje proučevanja vsebine delovnih mest. Delovne grupe so v tem smislu nadaljevanje ideje o »job enlargement« in »job enrichment«. Predmet opazovanja druge metode je individualno delovno mesto, predmet prve pa delovna naloga celotne grupe.

Tako zasnovana industrijska demokracija problem omejuje na vprašanje razdeljevanja in načrtovanja dela na način, ki bi lahko izboljšal pogoje za delavsko participacijo in sprostil človekove delovne sposobnosti.

Čeprav ustanavljanje delovnih skupin učinkuje na vse ravni organizacije podjetja, praviloma ne sproža sprememb v stari organizacijski hierarhiji.

Najbolj pogoste ugovore proti projektom industrijske demokracije dajejo lastniki na račun produktivnosti in sposobnosti ustvarjanja profita. Toda tudi te ugovore so uspešni eksperimenti zavrnili.

Eksperimentalne skupine so bile uspešne celo v podjetju (Scandinavian Airlines, Technical Division, Kastrup), v katerem sta bila maksimalni nadzor in kontrola nad delavci vedno bistvena organizacijska prvina zaradi izredno težkih posledic, ki bi jih toleranca nepazljivosti pri delu lahko povzročila. Tudi v tem podjetju so olajšali in premejili stroge hierarhične odnose med delavci in predpostavljajimi.

V eksperimentalnih delovnih skupinah raziskovalci opazajo večjo stopnjo zadovoljstva, izboljšan sistem komunikacij, atmosfero sodelovanja in porast skupinske zavesti o kvaliteti izdelkov.

Danska raziskava ugotavlja pogoje za uspešnost reorganizacije v sistem delovnih skupin ob predpostavki, da je moderne oblike participacije lahko prenašati v različne organizacije.

Pogoji, ki vplivajo na uspešnost planirane reorganizacije v sistem delovnih skupin, so:

- velikost podjetja,
- delovne metode in tehnologija,
- sestav delovne sile,
- izkušnje, informiranje in izobraževanje,
- iniciativa,
- izbor eksperimentalnega okolja,
- časovni faktor in
- stroški.

(se nadaljuje)

OBRAMBNO-ZAŠČITNO USPOSABLJANJE DELOVNIH LJUDI IN OBČANOV V LETU 1982/83

Protislovja sodobnega sveta, odprtost naše države, dinamična notranja gibanja, ki jih spremljajo tudi negativni pojavi, narekujejo še večjo prizadevnost za varstvo naše ustavne ureditve ter za varnost družbenega in osebnega premoženja.

Usposabljanje delovnih ljudi in občanov za samozasčitno delovanje v miru in za obrambnosamozaščitno delovanje v vojni mora biti sestavni del naših socialističnih samoupravnih odnosov. Obrambnosamozaščitno usposabljanje delovnih ljudi in občanov je namreč tisti odločujoči dejavnik, ki lahko in mora zagotoviti varovanje interesov in pridobitev delavskega razreda ter socialistične samoupravne demokracije.

Zato je v resoluciji 9. kongresa ZKS med drugim poudarjeno tudi tole: »Obrambno in samozasčitno pripravljenost bomo najboljše in najuspešnejše utrjevali z nadaljnjim gospodarskim in družbenim razvojem, z razvojem socialistične samoupravne demokracije, s krepitvijo samoupravne vloge delovnega človeka ter z usposabljanjem delovnih ljudi in občanov za opravljanje nalog splošne ljudske obrambe in družbene samozasčite, ki mora biti stalna skrb vseh nosilcev obrambnih priprav.«

Takšna družbenopolitična izhodišča je naša socialistična družba sprejela z ustavo, zakonom o splošni ljudski obrambi in tudi z drugimi družbenimi dokumenti, ki določajo pravice in dolžnosti delovnih ljudi in občanov ter pravice in dolžnosti vseh družbenopolitičnih in strokovno upravnih struktur, ki morajo uveljavljati obrambno in samozasčitno delovanje delovnih ljudi in občanov.

Da bi postalo obrambno in samozasčitno delovanje delovnih ljudi in občanov množično gibanje, je potrebno oblikovati in utrditi prožen in učinkovit sistem obrambnosamozaščitnega usposabljanja za varovanje naše socialistične samoupravne ureditve. V ta sistem se vključuje tudi obrambnosamozaščitno usposabljanje delovnih ljudi in občanov po programu, ki ga za vsako leto posebej predpiše oziroma določijo republiški sekretariat za ljudsko obrambo.

Tako bo tudi v šolskem letu 1982/83 potekalo obrambnosamozaščitno usposabljanje delovnih ljudi in organizacijah združenega dela in občanov v krajevnih skupnostih v naši občini po enotnem programu, ki ga je določil republiški sekretariat za ljudsko obrambo in zajema štiri teme:

- vojaško politični položaj v svetu ter varnostne in politične razmere v občini, KS in OZD;
- oblike neoboroženega odpora v pogojih sodobne zasedbe ozemlja - okupacije;

DAN PIONIRJEV 29. SEPTEMBER

Pionirska organizacija je bila ustanovljena na prvem kongresu VSAOJ, ki je potekal v osvobojenem Bihacu od 27. do 29. septembra leta 1942. Od tedaj je minilo že 40 let. Med tem časom smo si priborili svobodo, h kateri so s svojim delom pripomogli tudi pionirji. Med NOB so za partizane in ranjence zbirali hrano, obleko, zdravila in še druge stvari. Hodili so tudi v partizanske šole. Najpogumnejši pa so stopili celo med borce in se hrabro, s puško v roki, borili proti okupatorju. Vedeli so, da jih na vsakem koraku lahko doleti smrt, a se je niso bali.

Tudi na naši šoli smo praznovali visoko obletnico pionirske organizacije. Pripravili smo proslavo, na kateri so se s pesmimi in recitacijami predstavili predvsem pionirji iz nižjih razredov. Sledila je redna letna konferenca pionirskega odreda, na kateri smo pregledali, kaj vse smo postorili v preteklem šolskem letu in na kaj smo pozabili. Sestavili smo program dela za naslednje leto, kjer smo uvedli tudi nekaj novosti. Sklenili smo, da bomo tekmovali v nagradnem natečaju Pionirskega lista - to je v Jugoslovanskih pionirskih igrah pod geslom »PIONIRJI, VESELO NA DELO!« Ob koncu smo razrešili stari odbor in izvolili novega predsednika in praporščaka, ostale člane pa bomo izvolili na prvem sestanku.

Zaradi praznovanja našega praznika nismo imeli rednega pouka, ampak smo se po konferenci zbrali pred šolo, kjer smo tekmovali v različnih športnih disciplinah. Odprli smo tudi novo teniško igrišče.

Tanja Mekina, 8. b
COŠ Gorenjskega odreda,
Zirovnica

- protipožarna zaščita v miru, ob neposredni vojni nevarnosti in v vojni;
- oblikovanje blagovnih rezerv in preskrba v miru, ob naravnih in drugih hudih nesrečah in v splošni ljudski obrambi vojni.

Pridobljene izkušnje v obrambnosamozaščitnem usposabljanju delovnih ljudi in občanov v šolskem letu 1981/82 so pogojevale, da so dejavniki, ki se bodo vključili v organiziranje in izvajanje usposabljanja, načrtovali boljše priprave in organizacijske pristope, s katerimi bi lahko zagotovili boljše obrambnosamozaščitno usposabljanje in obveščanje delovnih ljudi in občanov.

Seveda je uspešnost obrambnosamozaščitnega usposabljanja delovnih ljudi v organizacijah združenega dela

in občanov v krajevnih skupnostih odvisna tudi od organiziranosti in prizadevnosti vseh, ki bodo pri tem sodelovali (poslovodni organi, odgovorni delavci in štabi civilne zaščite in drugi). To pomeni, da se odgovornost za obrambnosamozaščitno usposabljanje delovnih ljudi in občanov ne omejuje samo na neposrednega izvajalca tega usposabljanja (delavsko univerzo), marveč na vse, ki so nosilci obrambnosamozaščitnega delovanja v občini.

Zato je toliko bolj pomembno, da se ustrezni nosilci obrambnosamozaščitnih priprav v OZD in v krajevnih skupnostih pravočasno dogovorijo in povežejo z organizatorji obrambnosamozaščitnega usposabljanja, tako da bi lahko ta izobraževalna aktivnost potekala organizirano in nemoteno od konca meseca oktobra tega leta pa do aprila 1983. leta.

Srečko Krč

SAMOIZOBRAŽEVANJE KOMUNISTOV V OSNOVNIH ORGANIZACIJAH ZKS

V resoluciji IX. kongresa Zveze komunistov Slovenije je med drugim poudarjeno tudi naslednje: »Teoretično usposabljanje v zvezi članstva, za katero so odgovorni sleherni komunist, sleherni osnovna organizacija in predvsem vsi vodilni politični in idejnopolični organi ZKS.«

V celotnem sistemu teoretičnega in idejnopoličnega usposabljanja članov zveze komunistov se samoizobraževanje kot oblika in metoda dela izredno počasi uveljavlja. Tudi v organiziranih in pedagoško vodenih oblikah idejnopoličnega usposabljanja je premalo vplivanja in spodbujanja, da bi člani zveze komunistov dosegli tak nivo usposobljenosti, ki bi šteli skrb za samoizobraževanje kot eno svojih stalnih nalog.

To pomeni, da bo potrebno bolj kot doslej organizirati celoten potek idejnopoličnega usposabljanja članov ZKS, da se ne bodo usposabljal samo v organiziranih in pedagoško vodenih oblikah izobraževanja, marveč da bo imelo samoizobraževanje veliko večji delež pri njihovem idejnopoličnem usposabljanju. To je toliko bolj pomembno, ker ugotavljamo, da v organizirane in pedagoško vodene oblike idejnopoličnega usposabljanja vsako leto vključimo le od 10 do 15 % članov ZKS od celotnega števila članstva v zvezi komunistov v naši občini.

Potreba po idejnopoličnem usposabljanju članov ZKS, ki mora vključevati tudi samoizobraževanje, je utemeljena z zapisom v resoluciji 9. kongresa ZKS: »Avantgardna vloga zveze komunistov je v največji meri odvisna od poglobljenega znanja in sposobnosti članstva, organizacij in organov za marksistično analizo družbenih protislovij in za odpiranje perspektive in smeri nadaljnjega napredka socializma.«

Iz te ugotovitve izhaja zahteva, da morajo predvsem osnovne organizacije ZKS zagotoviti objektivne pogoje in spodbude za stalno in načrtno samoizobraževanje svojega članstva. To pomeni, da samoizobraževanje kot posebna oblika izobraževalne aktivnosti ne more in ne sme biti prepuščeno stihiji in neorganiziranim pristopom. Res je, da se posamezni člani ZKS nenehno sami izobražujejo in usposabljujejo, zato tudi običajno uživajo med ostalimi

člani ZKS, delavci in občani ugled in spoštovanje. To pa ne zmanjšuje pomena zahteve, da bo treba najprej v mnogih osnovnih organizacijah ZKS uveljaviti usmerjeno samoizobraževanje članov ZKS.

Zato morajo osnovne organizacije ZKS bogatiti priročno knjižnico, ki bo primerno založena z ustrezno marksistično in družboslovno literaturo, za kar si že dlje časa prizadeva tudi OK ZKS. Knjižnica bo lahko (objektivni pogoj) stalni vir za samostojno in usmerjeno samoizobraževanje članov ZKS. Naloga organizatorjev in usmerjevalcev idejnopoličnega usposabljanja v osnovnih organizacijah ZKS pa je, da oblikujejo napotila za individualni študij (samoizobraževanje), organizirajo občasne konsultacije in nastope, s čimer bi se lahko zagotovila izmenjava in poglobljanje stalšč, prepričanj in znanja sploh. Pri organiziranju usmerjenega samoizobraževanja članov ZKS se ne sme pozabiti na glasilo ZKS, list Komunist in tudi druge študijske vire (sobotna priloga Dela, revija Teorija in praksa itd.).

Komisija za ideološko delo pri OK ZKS meni, da mora sleherni osnovna organizacija ZKS poiskati ustrezne organizacijske pristope za uveljavljanje usmerjenega samoizobraževanja članov ZKS. Poleg tega naj tudi vsaka osnovna organizacija ZKS preverja in ocenjuje izobraževalno delo slehernega člana ZKS.

Le tako bo mogoče zagotoviti, da se bolj kot doslej uveljavljajo v zvezi komunistov, kakor tudi izven nje, avtoriteta dela, znanja in sposobnosti člana ZKS ne samo zato, da spoznava in razumeva družbene procese, temveč da se bori za spreminjanje in usmerjanje družbenopolitičnih procesov in odnosov v naši socialistični samoupravni družbi. K temu lahko v največji meri prispeva prav idejnopolično usposabljanje, ki vključuje tudi samoizobraževanje.

Srečko Krč

OBSODBA DOGODKOV V LIBANONU

Nekje v nekem času je svet, na katerem je na milijone ljudi. Vsi so združeni v skupnost. Vsak posameznik dela, kar zmore in kar hoče in vsi delajo. Vsi se trudijo, da bi dobili ves svet dovolj hrane, da bi vsi udobno živeli. Vsi se imajo lepo in so srečni. Živijo v miru in prijateljstvu, vsi se veselijo in imajo koristi od uspehov, vsi se žalostijo in si pomagajo v nesrečah. Ne poznajo sovraštva, vojn in strahu. Probleme rešujejo skupno in učinkovito. Problem prenaseljenosti rešujejo tako, da zemljo, ki je dobra, čim bolj obdelajo in izkoristijo in hrano razdelijo enako med vse prebivalce.

Nekje drugje je drug svet, ki se deli na zatirane in zatiralce, na miroljubne in agresivne, na revne in bogate...

Vprašanje je, ali se lahko drugi svet spremeni v prvega. Je nemogoče? Mar niso tudi nemogoče stvari postale mogoče? Se mar ni večina sveta zgrozila ob pokolu v Libanonu, se mar ni večina sveta zgrozila ob fašističnem pokolu Židov v zadnji svetovni vojni? Se ni ob pokolu uprla mladina, mar niso mladi protestirali? Njihovi protestni klici so pomenili: »Mi hočemo živeti, mi nečemo umreti!« Obstaja upanje kakor majhna lučka, ki hoče narediti prihodnost svetlo, mirno in srečno. Vsi smo siti vojn, pa vendar divjajo in nastajajo nove, vsi smo siti orožja, pa se vendar oborožujemo in to z orožjem, ki je pogubno za svet. Bo morda po tretji svetovni vojni - jedrski vojni - na svetu zavladal mir? Bo ostala le tišina, ki je ne bo pretrgal niti otrokov jok in klic: »Mama!« Kdo vendar želi to? Človek? Človeštvo? Ljudje? Ljudstva?

Alenka Mertelj, 8. r
COŠ Jeseniško-bohinjski odred
Kranjska gora

ZAKAJ TAKO?

Na televiziji sem videla, kako so pobijali otroke, žene in starce v taboriščih v Bejrutu. Kakor strašne sanje, vendar resnične. Mar se je ponovil nacizem? Kaj, če se je rodil novi Hitler? Ali se bo začela jedrska vojna? Nešteto vprašanj se poraja ob tragičnih dogodkih v Bejrutu. Ponavljajo se slike iz druge svetovne vojne: taborišča, na stotine mrtvih mater z otroki, ruševine in vojaki. Kaj če v ta boj posežejo države, oborožene z jedrskim orožjem? Človek bo uničil samega sebe.

Ali ne moremo živeti v miru, ali ne moremo imeti niti kosčka miru v srcu? Nekateri ljudje upajo v boljše bodočnost. Skozi črne oblake se kaže sonce. Vendar le v premišljevanju. V resnici pa se črni oblaki zbirajo in postajajo vse bolj grozeči. Tudi v mirne dežele, kjer ne divja vojna, lahko poseže črna roka ubijalcev. Išče mo rešitve. Ali ne bo to prepozno? Nešteta trupla nedolžno pobitih, morilska sla pobijalcev in hrepenenje po svobodni domovini - vsega tega ne morem razumeti. Jočem, ker pripadam današnjemu človeštvu, jočem, ker se mi smilijo palestinski otroci, jočem, ker ne razumem napadalcev. Sonce upanja suši moje solze.

Otroci naše domovine so z vami.

Maja Kunstelj
OŠ Jeseniško-bohinjskega odreda
Kranjska gora

S proslave v počastitev 10. kongresa ZSS, na kateri je govoril sekretar republiškega sveta ZSS Zdravko Krvina (Foto J. Rabič)

PRIREDITVE V POČASTITEV X. KONGRESA ZSS

Na Jesenicah so prejšnji petek, 8. oktobra, pripravili več prireditev v počastitev 10. kongresa Zveze sindikatov Slovenije in 9. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije. Najprej so odprli razstavo o velikih jeseniških stavkah v letih 1891 - 1941 in o delavski, likovni in tehnični ustvarjalnosti delavcev jeseniške občine.

Ob otvoritvi razstave je zbranim spregovoril Franci Pogačnik iz temeljne organizacije Remontne delavnice Železarne, sledil je tudi kraši kulturni program, zatem pa so si številni obiskovalci z zanimanjem ogledali zelo bogato razstavo.

Poleg zgodovinske razstave, ki jo je pripravil tehnični muzej jeseniške Železarne, so razstavljena še številna likovna dela članov likovnega kluba DOLIK, ročna dela in kreacije delavk Gorenjskega oblačila TOZD Konfekcija Jesenice, skulpture Bonija Čeha in inovacije ter tehnični dosežki članov Društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jesenice. Razstavo so tokrat pripravili v prostorih novega Centra II na Jesenicah. Prostor je izredno primeren, saj se na Jesenicah že vrsto let srečujemo s problemom ustreznega razstavnega prostora za najrazličnejše razstave.

Zatem je bila v dvorani gledališča Tone Cufar na Jesenicah še proslava v počastitev kongresa. Zbranim sindikalnim aktivistom, predvojnim

revolucionarjem, delegatom za 10. kongres in drugim je spregovoril Zdravko Krvina, sekretar republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Obudil je spomine na revolucionarne dogodke na železarskih Jesenicah, govoril pa je tudi o nalogah na področju gospodarske stabilizacije, povečanju produktivnosti, prizadevanjih za večji izvoz ter izrabo lastnega znanja. Ob tem je poudaril, da si bo sindikat še odločneje prizadeval za spreminjanje obstoječega stanja.

Na večerajšnji proslavi so zatem razvili prapor občinske organizacije zveze sindikatov Jesenice, Marja Jalen iz Bolnice Jesenice pa je v imenu zbranih prebrala pozdravno pismo udeležencem 10. kongresa slovenskih sindikatov.

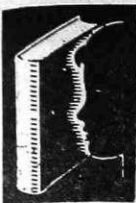
V kulturnem programu so sodelovali ženski pevski zbor Milko Skoberne, mešani pevski zbor Blaž Arnič in recitatorji amaterskega gledališča Tone Cufar.

J.R.

10. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Z razstav v počastitev 10. kongresa ZSS (Foto S. Kokalj)

Witi IHIMAERA: Družina. Roman. Pomurska založba 1981.

V začetku tega leta je Pomurska založba poslala na knjižni trg dva zelo različna romana, ki imata nekaj skupnega: vsak nam predstavlja doslej neznano književnost (in domala neznano ljudstvo). Avtor Pokola v vasi Virijamu je gvinejski pisatelj Williams Sassine; roman, katerega prikazu je namenjen pričujoči sestavek, pa je delo maorskega pisatelja. (No, če sem že omenil Pokol v vasi Virijamu: ta knjiga govori o boju (angolskih?) upornikov proti portugalskim kolonialistom. Izvirnik je napisan v francosčini, zelo modernem, razgibanem, takorekoč filmskem slogu in zahteva od bralca precej umskega napora).

Družina pa je v tem pogledu precej drugačna. Že iz prvih strani romana zaveje v nas vonj po nečem znanim: po dobrem starem realizmu. Mogoče po realizmu ruralnega, se pravi podeželskega tipa. Takih domačinskih romanov in povesti imamo že nešteto — izvirnih in prevodnih. Tudi najboljši med njimi so malce dolgočasni. Družina pa vendarle prinaša nekaj novega in svežega. To je seveda predvsem neznano okolje. In eksotika (ki se ne predstavlja kot eksotika). Zdi se, da je v avtorju in v osebah njegovega romana še precej spomina na rodovno tradicijo. »Družina« v naslovu namreč pomeni nekaj takega kot »zadruga« v starem (slovanskem) pomenu.

Iz spremenne besede zvemo, da je to ena prvih maorskih knjig. Izvirnik je napisan v angleščini, vendar je ves pretek in za maorski besedami in frazami.

Maori so prvotni prebivalci Nove Zelandije; danes jih živi menda okrog 250.000, — torej smo Slovenci v primerjavi z njimi kar velik narod. Torej, da preidemo k stvari: se ta roman sploh splača vzeti v roke — in komu bi ga priporočil? Morda samo tistim redkim radovednejšim, ki si želijo informacij o čemerkoli — pa čeprav o majhnem narodu, ki živi na nasprotni strani zemeljske oble?

Ze prej sem omenil realizem tega dela. Lahko bi rekel takole: Ihimaera bi bil nekakšen maorski Ingolitz, če bi mu šlo za zapletanje in razpletanje zgodbe. Zgodbe pa v pričujočem romanu skorajda ni. In vendar mislim, da bo knjigo marsikdo prebral z zanimanjem. In z užitkom, ki je užitek ob umetniškem delu — to pa ni isto, kot če bi bral potopis, etnološko ali sociološko študijo o neki vasi bogo za hrbtno. Tak roman je vsekakor več kot sociološka študija, čeprav je hkrati tudi to.

V njem je podan en dan življenja v neki maorski vasi. Tako je po svoje podoben epizodi iz filmske nadaljevanke a la Mestece Peyton ali Naše malo mesto. Sestavljen je iz posrečenih kratkih epizod, ki pa med sabo nikakor niso nepovezane; čim dlje beremo, tem bolj razločno čutimo, kako se življenjski utrip te vasi čuti v slednji bajti. Nekdo je to bila nekakšna zadruga, povezanost med ljudmi pa je v novejših časih oslabela. Danes je vas v marsičem od pike podobna katerikoli vasi na tem svetu — tudi naši. Tudi tu se ljudje vozijo v mesto na šit, tudi tu si krajšajo čas s popivanjem, z opravljanjem; tudi tu dekleta sanjarijo o tem, da bi odšla v veliko mesto in postala (velike?) gospe.

In seveda, otroci se igrajo in se skušajo izmakniti tiraniji odraslih.

Otroke je bilo treba posebej omeniti. Tu gre namreč za določeno odstopanje od konvencij zahodnjakega romana. Romani v našem krogu resda ne molčijo o tej zatirani (ob rob potisnjeni) »manjšini«. Otroci so v zahodnjakem romanu prisotni, vendar bolj kot okras. Čutimo (kar je samo po sebi jasno), da so izločeni iz resnega, zaresnega življenja odraslih. Njim je namenjena posebna, mladinska književnost. Ta pa je, celo po mnenju tako modernega pesnika kot je Niko Grafenauer, vedno pedagoška: torej namenjena vzgojstvu, ne zgolj prikazovanju.

No, v Ihimaerovem romanu je precej strani posvečenih otrokom. Precej jih je posvečenih tudi pijancem, enako starejšim ženskam in končno tudi uspešnim, spodobnim in uglednim vaščanom.

Ce je v romanu kakšna osrednja zgodba — pravzaprav: zarodek take zgodbe — potem bi jo lahko iskali predvsem v tem, kar se naplete okrog sedemletnega Peneja in njegovega dedka (pravzaprav: prapradedka) Paora. To, kar veže bistrega sedemletnika in starca (edino pričo »slavnih« in »zlatih« maorskih časov), je več kot sorodniško čustvo, tudi več kot prijateljstvo. To je

prava pravcata ljubezen: nekaj takega kot tisto čustvo, ki je osrednji motiv večine romanov. Dedek Paora je za Peneja alfa in omega vsega: predstavnik človeštva, tisti, po katerem ljubi vse druge. Enako morda velja v obratni smeri. Tega sicer ne vemo, saj Paora, odkar ga je zadela kap, bolj težko govori. Vidimo, s kakšnim veseljem skrbi Pene za svojega praroditelja, — ta pa mu v vsem ubogljivo sledi; razen tega pa očitno trpi, kadar njegov mali prijatelj joče, ker je bil tepen.

Zakaj sem se o tem tako razpisal? Zdi se mi, da od tod izvira svežina tega romana. Kako si razložiti to samo-po-sebi-umevnost, da so v romanu otroci obravnavani kot enakopomembni subjekti? Gre pri tem za vzhodnjaški odnos do otrok (saj vemo, da tudi Japonci »spoštujejo« otroke), — ali pa le za ostanek

prvotnega, plemerskega odnosa? Saj poznamo primerjavo med »divjastvom« in otroštvom?

Maori so se kajpak — bolj ali manj uspešno — vključili v planetarno civilizacijo. Med njimi pa je, če se lahko zanesem na vtis, ki ga daje ta roman, precej takih, ki so ostali po srcu divjaki (t. j. otroci). Njihove težave so podobne težavam vseh zapostavljenih manjšin. Nima občutka, da se je pisatelj trudil, da bi zbudil našo simpatijo zanje — in vendar se mu je to posrečilo. V romanu je precej tiste prisrčnosti in neposrednosti, ki jo najdemo v nekaterih naših zgodbah za otroke. In tako sem prišel na misel, da bi bilo treba ta plot — plot med otroštvom in odraslostjo — nekoč dokončno podreti?

Marko Hudnik

SREČANJE Z NAŠIMI ZBORI '82

Za letošnje »srečanje z našimi zbori«, ki bo v petek, 29. oktobra, se je doslej prijavilo osem odraslih zborov, in sicer: moški oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica (vodja Marjan Jemec), moški zbor Pevskega društva Vintgar Blejska Dobrava (zborovodja Alojz Vengar), ženski pevski zbor Društva upokojencev Javornik — Koroška Bela (zborovodkinja Breda Pašnikar), moški pevski zbor Marjan Vodopivec Kranjska gora (zborovodja prof. Dane Škerlj), moški zbor Društva upokojencev Jav. K.B. (zborovodja Jaka Veber), moški zbor Društva upokojencev Jesenice (zborovodja Jože Kelvišar), ženski pevski zbor Milko Škoberne Pevskega društva Jesenice (zborovodkinja Mira Mesarič) in mešani mladinski pevski zbor Blaž Arnič Pevskega društva Jesenice (zborovodja Roman Ravnič).

Vsak zbor bo zapel tri pesmi. V navedenih zborih prepeva okrog 170 pevk in pevcev, ki vsako leto na že tradicionalnih »srečanjih z našimi zbori« predstavijo svoj napredek. Naj ob tem omenimo, da je bilo letošnje srečanje z otroškimi in mladinskimi pevskimi zbori že 9. aprila letos.

Z KONTINUIRANO IN SISTEMATIČNO KULTURO IN ESTETSKO VZGOJO

Z ustavo opredeljena vloga kulture v naši socialistični samoupravni družbi, ki poleg vzgoje in izobraževanja ter znanosti predstavlja bistven dejavnik razvoja socialistične družbe, večje produktivnosti dela, razvoja ustvarjalnih sil ljudi in vsestranskega razvoja osebnosti, humaniziranja socialističnih samoupravnih odnosov in splošnega napredka družbe, zahteva tudi kontinuirano in sistematično kulturno in estetsko vzgojo, ki mora potekati v vseh obdobjih človekovega življenja, zlasti v vzgojnoizobraževalnem procesu na vseh stopnjah in oblikah.

Zaradi tega so elementi estetske in kulturne vzgoje vsebovani v programih predšolskih vzgojnovarstvenih organizacij, osnovnih šol in šol usmerjenega izobraževanja, še najmanj pa so opredeljeni v programih višjih in visokih šol. V temeljnih družbenih smotrih osnovne šole je med drugim poudarjeno, »da osnovna šola uresničuje temeljni družbeni smoter s celotnim življenjem in delom tako, da omogoča učenec ... spoznavanje, vrednotenje in doživljanje umetniških del in drugih kulturnih dosežkov, razvijanje sposobnosti za samostojno in ustvarjalno izražanje, doživljanje kulture kot trajne sestavine človekovega življenja in oblikovanje odnosa do nacionalne kulture in njene vloge v celotnem nacionalnem razvoju in odnosa do kulture narodov in narodnosti Jugoslavije ...«

Seveda pa se v ta prizadevanja morajo vključevati vsi dejavniki, ki sodelujejo pri vsestranskem razvoju osebnosti in se v teh prizadevanjih povezujejo z vzgojnoizobraževalnimi organizacijami in obratno. V jeseniški občini se v tem pogledu enkrat na leto na pobudo Zveze kulturnih organizacij srečajo predstavniki predvsem osnovnih šol, da se pogovorijo o medsebojnem sodelovanju, kar pa je mnogo premalo za bolj usklajeno in ustvarjalno delovanje na področju kulturne in estetske vzgoje. Za uspešno delovanje na tem področju bo potrebno mnogo več pobud tako s strani vzgojnoizobraževalnih organizacij, kakor tudi ljubiteljske kulture v občini in drugih subjektov, pri čemer mislimo predvsem na socialistično zvezo kot frontno organizacijo, društva prijateljev mladine, pionirsko organizacijo in zvezo socialistične mladine.

Šole so v teh dneh dobile ustrezne priročnike v pomoč za bolj ustvarjalno delovanje pri kulturni in estetski vzgoji, kar bi morala biti pobuda, da se v občini povežejo vsi dejavniki, ki jim je tudi naloga ta skrb in odgovornost, v skupna, organizirana in trajna prizadevanja. Vzgojnoizobraževalne organizacije bodo pri uresničevanju svojih nalog rabile pomoč zunanjih dejavnikov, predvsem ljubiteljskih kulturnih organizacij, več ustvarjalnega napora pa bodo morali vložiti tudi pedagogi sami, kajti nekateri med njimi kulturno in estetsko vzgojo jemljejo preveč formalistično, ne da bi tudi z lastnim zgledom stali za smotri, ki jih morajo uresničevati v šoli. Za to bo potreb-

na večja odprtost šol, to je delovne in samoupravne povezave z okoljem in obratno, z neposrednim povezovanjem zunanjih dejavnikov pri oblikovanju in uresničevanju načrtov dela in življenja šole.

V naši občini se je z ustanavljanjem šolskih kulturnih društev v osnovnih šolah predvsem sodelovanje z Zvezo kulturnih organizacij okrepilo, kar pa še daleč ne zadošča za organizirano, permanentno in skupno delovanje. Toda osnova je, na kateri bodo lahko dograjevali različne oblike medsebojnega delovanja in pomoči. V osnovnih šolah so tudi že razvite nekatere zelo pestre oblike kulturnega delovanja učencev v okviru prostovoljnih in interesnih dejavnosti, kot so pevski zbori, literarni krožki, recitacijske skupine, plesne skupine in podobno. Na šolah s kvalitetnimi koncerti uspešno sodeluje tudi Glasbena mladina, da posebej ne razčlenjujemo že dolgoletnega zelo masovnega tekmovanja za Finžgarjevo bralno značko.

Kulturni delavci v občini in tudi drugje pa v tem pogledu ugotavljajo velike praznine na šolah usmerjenega izobraževanja, čeprav je v učnih smotrih teh šol tudi vsebovana kulturno estetska vzgoja. Prostovoljnih interesnih kulturnih dejavnosti na teh šolah sploh ni, čeprav so mnogo let nazaj, na primer, na gimnaziju imeli pevski zbor, dramsko-recitatorski odsek, literarno skupino in na železarskem izobraževalnem centru prav tako celo dva pevstva zbora, dramski odsek in podobno. Prav na teh šolah bo potrebno tovrstno nezainteresiranost zamenjati za širše družbene smotre.

Za uresničevanje kontinuirane in sistematične kulturne estetske vzgoje v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, kakor tudi med delavsko mladino in odraslimi, se bodo morale bolj zavzeti ljubiteljske in ostale kulturne organizacije in društva, pa tudi društva prijateljev mladine bodo morala razširiti svojo dejavnost.

Vse te dejavnike bomo v občini morali povezati v skupnih, organiziranih in permanentnih prizadevanjih za ustvarjalnejše delovanje pri kulturni in estetski vzgoji od najmlajših do najstarejših članov. Pri tem pa se bomo predvsem na jeseniškem mestnem območju srečevali s pomanjkanjem kulturnega prostora, češar v prizadevanjih za uresničevanje teh družinskih smotrov ne bi smeli zanemariti.

Z vaje za prvo premiero v amaterskem gledališču Tone Čufar — Samorog. Na sliki Oto Gerdej in Rado Mužan (Foto J. Bedič)

DEJAVNOST LJUBITELJSKE LIKOVNE SKUPINE LIKOR

Začetki organizirane ljubiteljske likovne dejavnosti v občini Radovljica segajo v leto 1972, ko je izražena želja večine ljubiteljev likovne umetnosti, da se pri ZKO občine Radovljica združijo amaterski slikarji v likovno skupino, ki je dobila ime LIKOR (likovniki občine Radovljica). LIKOR je združenje do 45 članov različnih starosti in poklicev, največ delavcev iz neposredne proizvodnje.

V preteklih desetih letih se je skupina uveljavila v različnih oblikah delovanja. Osnovni namen združitve slikarjev je bila organizirana skrb za strokovno izpopolnjevanje pod vodstvom poklicnega likovnega pedagoga. Doslej sta bili organizirani dve slikarski šoli, ki pa se nista nadaljevali zaradi pomanjkanja pedagoškega kadra. K izpopolnjevanju članstva so sodili tudi poučni obiski galerij in muzejev in skupinski ogledi umetniških razstav v občini, v Kranju in v Ljubljani.

V tem obdobju je LIKOR pripravil več skupinskih razstav (8 do 10), ki so bile postavljene v vseh krajih občine, kjer so bili za to primerni razstavní prostori. Člani LIKOR so navezali stike tudi z drugimi likovnimi skupinami na Gorenjskem. Razstavljali so v Trzinu, na Jesenicah, v Domžalah in v Trbovljah. Pomembni so bili tradicionalni stiki z likovniki iz Varaždina v okviru kulturnega sodelovanja med ZKO Radovljica in RKUD Svoboda VIS Varaždin.

LIKOR vseskozi sodeluje tudi v programu kulturne akcije za delovne kolektive in v okviru tega programa pripravlja slikarske razstave v delovnih organizacijah. Doslej so bile takšne razstave postavljene v organizacijah združenega dela: Almir Radovljica, Veriga Lesce, Plamen Kropa, LIP Bled, Sukno Zapuže, Elan Begunje, Iskra Otoče, Kemična tovarna Podnart, Vezni-

na Bled in v vseh osnovnih šolah v občini. Zanimanje delavcev in občanov za te razstave je preseglo pričakovanja.

Programska usmeritev likovne skupine se ne omejuje zgolj na lastno ustvarjalnost in organiziranost, zato je priredila tudi nekaj razgovorov in razstav znanih slovenskih akademskih slikarjev. LIKOR je bil tudi dvakrat prireditelj srečanja likovnih skupin Gorenjske, ki ga v medobčinskem merilu prirejajo vsako drugo leto. Člani LIKOR so bili na vseh dosedanjih regijskih srečanjih dobro zastopani, nekatere njihove slike pa so se uvrstile na osrednje razstave, ki jih vsako drugo leto prireja Združenje likovnih skupin Slovenije.

Največja težava, s katero se skupina vseskozi ubada, je v preveliki razdrobljenosti članstva: od Stare Fužine do Podnarta, kar močno ovira kolektivno delo. Prav tako slabi enotnost skupine težnja nekaterih posameznikov po samostojnosti in odklanjanje dela v skupini. Se vedno tudi ni zadovoljivo rešeno vprašanje samostojnih sekcij ali skupin kot, na primer, Alpalik.

Nadzorni odbor ZKO Radovljica je zaradi neresenih vprašanj amaterske likovne dejavnosti načel vprašanje statusa LIKORJA in predlagal reorganizacijo. O tem naj bi razpravljali tudi delegati na skupščini Kulturne skupnosti Radovljica. JR

ANIMATORKA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Heda Jalen se je zapisala kulturnemu življenju, predvsem pa folklori že pred mnogimi leti. Bilo je leta 1968, ko so pri KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana v folklori sekciji pomlajevali kader, da bi folklorna tradicija ne zamrla. In tako je Heda začela plesati izvirne plesse Gornjesavske doline.

Vrstili so se nastopi po domovini, vmes pa se je udeleževala različnih seminarjev o kulturi. To jo je še bolj navdušilo in je v letih 1977-78 začela delati tudi v upravnem odboru društva kot vodja folklorne skupine. Udeležila se je tudi nadaljevalnega seminarja o folklori v Mariboru. Zaradi pomanjkanja sredstev pa seminarja ni mogla dokončati, vendarle ji je ta seminar le dal osnovo, določeno znanje, ki ga sedaj s pridom uporablja pri učenju izvirnih plesov.

Dve leti je minilo, odkar je začela z učenjem folklorne na osnovni šoli 16. december v Mojstrani. Uspeh je bil kmalu viden, skupina se je številčno v kratkem času povečala in delo je postalo bolj prijetno. Sedaj pristopi k folklorni skupini vsako leto nekaj novih plesalcev. Tudi starejši plesalci se še vedno radi vračajo v skupino, kajti ples jim je prišel k srcu. Skupina pleše res samo gorenjske plesse, narodne noše pa KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana

kupuje s prihranki od nastopov folkloristov in imajo tako sedaj oblačilni osem plesnih parov. Letos so imeli v načrtu deset nastopov, vendar so jih zaradi velikega interesa imeli že triindvajset. Veliko so plesali po Sloveniji, najbolj pa jim je ostal v spominu folklorni nastop na tretjem mednarodnem kulturnem srečanju treh dežel v vasi Ledence na avstrijskem Koroškem. Nadse prijeten je bil nastop na tromeji, kjer so brez poprejšnjih dogovorov s sosedi z veseljem večkrat nastopili in pokazali folklorno dedščino naših krajev. Tudi načrte za naprej imajo, in sicer, da bi ustanovili mlajšo otroško folklorno skupino, seveda če bodo dopuščala sredstva in čas.

Poleg folklorne ima Heda Jalen, ki je sicer po poklicu šivilja, še kup drugih obveznosti. Tako je član upravnega odbora KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana, delegat SIS za kulturo v krajevni skupnosti in v DO Gorenjska oblačila Kranj — TOZD Konfekcija Jesenice, kjer je zaposlena, je kulturni animator pri izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata v TOZD Konfekcija, član izvršnega odbora Zveze kulturnih organizacij Jesenice in član komisije za kulturo pri občinskem sindikalnem svetu Jesenice.

Za uresničevanje delavskih interesov z dolgoletnim in požrtvovalnim delom v sindikalni organizaciji in za pomembne uspehe v njenem uveljavljanju in razvoju je Heda Jalen letos aprila na Jesenicah pred dnevom OF prejela srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije.

Heda je v razgovoru povedala, da ji pri delu v folklorni skupini zelo veliko pomaga njen mož Andrej, ki folklorno skupino spremlja s harmoniko in skupaj z Ivanom Rabičem, ki igra na bas, skrbi za takt.

A. Kerštan

LETOŠNJI NABOR

Prejšnji teden je v Delavskem domu na Jesenicah potekal vsakoletni nabor mladih za Jugoslovansko ljudsko armado. Člani oddelka za ljudsko obrambo pri skupščini občine Jesenice so tudi letos poskrbeli, da je nabor potekal v slavnostnem vzdušju, tako da je vsak mladinec lahko občutil, da se pripravljajo na izvrševanje izredno pomembne in odgovorne naloge: čuvanje domovine, pridobitev naše revolucionarne preteklosti in našega samoupravnega socialističnega sistema.

Ko govorimo o podružbljanju ljudske obrambe, lahko opazimo vidne premike na tem področju tudi v jeseniški občini. V naborni komisiji so bili poleg predstavnikov Jugoslovanske ljudske armade in oddelka za ljudsko obrambo tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, zlasti mladine.

Za nabornike so letos pripravili zanimivo razstavo orožja in drugih sredstev, ki jih bodo tudi praktično uporabljali v enotah Jugoslovanske ljudske armade. Prav tako so imeli naborniki pred komisijo tudi možnost, da so povedali, kje želijo služiti vojaški rok in želje so v okviru možnosti upoštevali. Nabornike sta obiskala tudi Franc Brelih, predsednik Skupščine občine Jesenice in Albina Tušar, sekretarka občinske konference ZKS Jesenice.

Letošnji nabor je imel tudi novost, in sicer so mladince pozivali skupaj iz posameznih krajevnih skupnosti. Tako je bilo delo precej poenostavljeno, prihod pred komisijo pa je bil prijetnejši, ker se naborniki poznajo med seboj.

JR

USTANOVILI SMO PIONIRSKO GASILSKO DRUŠTVO »MLADI GASILEC«

V sredo, 6. oktobra, smo imeli v celodnevni osnovni šoli Tone Čufar ustanovni občni zbor pionirskega društva Mladi gasilec. Zbrali smo se v čitalnici, ki smo jo okrasili z risbami na temo preprečujemo požare.

Vloga pionirskega društva Mladi gasilec (PDMG) je, da vsem pionirjem in mladincem omogoči spoznanje vzrokov požarov in kako se jih obvarujemo. Nesreče, ki jih povzročajo požari, siromašijo ljudi in našo družbo. Biti seznanjen s požarno varnostjo in obvladati gasilske veščine, pomeni razvijati obrambne sposobnosti, ki je ena od pomembnih nalog našega društva.

Mentorica Nuša Kolman je na ustanovnem občnem zboru prisrčno pozdravila poveljnika občinske gasilske zveze Jesenice Karla Tramteta, mladinskega referenta pri tej zvezi Milana Kolmana, mentorja Gasilskega društva Jesenice — mesto Jožeta Potočnika, ravnateljico šole Mili Ilenič in vse navzoče učitelje in učence.

Na zboru je spregovoril učencem tudi poveljnik gasilske občinske

zveze in jim zaželel veliko uspešnega dela, znanja in obvladanja gasilskih veščin. Učenci smo z zanimanjem poslušali naloge, ki jih bomo opravljali v PDMG. Soglasno smo sprejeli pravilnik in program dela.

Za predsednika PDMG smo izvolili Edina Odošiča, za tajnika Suzano Korošič, za blagajnika Tonija Laharnarja.

Najbolj svečan trenutek je bil, ko so učencem razdelili članske izkaznice in jim čestitali.

Z ustanovitvenim PDGM se vključujemo v akcijo republiškega programa jugoslovanskih pionirskih iger na temo Rastemo pod Titovo zastavo na področju požarnega varstva in samozaščite.

Diana Drakulič in Inge Wolte, novinarski krožek COS Tone Čufar Jesenice

USPELO ZBIRNO TEKMOVANJE ZA KVIZ IN OCENJEVANJE TURISTIČNIH PODMLADKOV GORENJSKE

V okviru priprav za srečanje turističnih delavcev, ki bo v soboto, 16. septembra, popoldne v Kranjski gori in ocenitve delovanja ter znanja turističnih podmladkov je bilo v soboto, 9. septembra, v prostorih osnovne šole Tone Čufar na Jesenicah izbirno tekmovanje za udeležbo na kvizu, posebna komisija pa je na osnovi poslanih poročil in drugih podatkov ocenila celotno delo podmladkov.

Kviza se je udeležilo štirinajst tričlanskih ekip, od katerih so se v finalno tekmovanje uvrstile tri, in sicer ekipa osnovne šole 16. decembra Mojstrana, druga ekipa osnovne šole Karavanških kurirjev NOV Koroška Bela in ekipa osnovne šole France Prešeren Kranj.

Poročila o svojem letošnjem delu je Gorenjski turistični zvezi do 9. septembra poslalo deset turističnih podmladkov na šolah in podmladek Turističnega društva Naklo. Po pregledu poročil in opravljenem tekmovanju na osnovi sprejetega pravilnika za ocenjevanje dejavnosti je največ in to 50 točk prejel turistični podmladek osnovne šole 16. decembra Mojstrana. Na drugo mesto se je uvrstila ekipa osnovne šole 16. decembra Kranj, ki je bil ocenjen s 33 točkami. Iz jeseniške občine je bil najboljši delavci tudi podmladek osnovne šole Tone Čufar Jesenice, ki se je uvrstil na tretje mesto pa podmladek osnovne šole Simon Kranj, ki je bil ocenjen s 33 točkami. Iz jeseniške občine je bil najboljši delavci tudi podmladek osnovne šole Tone Čufar Jesenice, ki se je uvrstil na tretje mesto pa podmladek osnovne šole F.S. Finžgar Lesce, ki je dobil 14 točk in osvojil šesto mesto.

Rezultati izbirnega kviza, uvrstitve glede na celotno dejavnost in najboljši v pisanju nalog s turistično vsebino bodo objavljeni v soboto v Kranjski gori.

Vse sodelujoče ekipe v predtekmovanju so prejele diplome. Te bodo prejeli v soboto tudi najboljše uvrščene podmladke, zmagovalna ekipa v kvizu pa bo prevzela prehodni pokal. Udeleženci vseh tekmovanj bodo

odšli na enodnevni poučni izlet po turistično zanimivih krajih Slovenije. B.B.

KVIZ V OSNOVNI ŠOLI TONE ČUFAR

V soboto, 9. oktobra, je bilo v osnovni šoli Tone Čufar tekmovanje turističnih podmladkov osnovnih šol Gorenjske. Tema kviza je bila jeseniška občina, in sicer: geografske značilnosti, gospodarstvo, literatura, zgodovina železarstva, dogodki med NOB, šport.

Sodelovalo je 14 podmladkov iz osnovnih šol od Škofje Loke do Mojstrane. Tekmovanje je vodila komisija v sestavi: Tone Logar, Alojzija Pikon, magister Rado Kočvar, Branko Blenkuš in Marjan Trtnik.

Tekmovanje je potekalo po določenem redu. Vse ekipe so v prvem krogu odgovarjale na tri vprašanja. Izločeno je bilo osem ekip. Šest ekip se je pomerilo še v drugem krogu. Tu so bila vprašanja že težja. V finale kviza, ki bo v soboto, 16. oktobra, na srečanju turističnih delavcev Gorenjske v Kranjski gori, so se uvrstile ekipe osnovnih šol: France Prešeren Kranj, Karavanških kurirjev NOV Koroška Bela in 16. decembra Mojstrana.

Organizacijsko je tekmovanje pripravil turistični podmladek osnovne šole Tone Čufar.

Mojca Stih, turistični podmladek COS Tone Čufar Jesenice

LEPO JE UMITI SI ROKE, POISKATI KRIVCA IN NIČESAR STORITI, DA BI SE STANJE V TELESNI KULTURI NA JESENICAH SPREMENILO

In prav zato, ker se kot mlad družbenopolitični in športni delavec ne morem sprijazniti s stanjem, kakršno je v jeseniški telesni kulturi že desetletje (stagnacija in nazadovanje), sem že nekajkrat s članki opozoril na stanje v telesni kulturi na Jesenicah. Preden preidem na bistvo mojega današnjega sestavka, naj povem, da sem mlad le po letih, po delovanju v jeseniški telesni kulturi pa sodim že med tiste športne amaterske delavce, ki so aktivno prisotni že več kot deset let. To sem poudaril zato, da si ne bo kdo ustvaril mnenja, da se je nek »golobradec« lotil teme, ki je ne pozna. Sedaj pa k stvari.

Tovariš RS v 36. številki Železarija (16. september) odgovarja na moj članek »Ali res nismo dovolj močni za reševanje problemov v jeseniški telesni kulturi« (objavljen v 34. številki Železarija) in mi že v uvodu očita tendenciozno in neobjektivno pisanje. V drugem odstavku nato piše, da ima telesnokulturna skupnost svoj samoupravni sporazum o temeljni planu za srednjeročno obdobje, da ta sporazum vsako leto dopolnjujemo. V teh planih je načrtan razvoj in smerne naloge na področju telesne kulture v naši občini. Skratka pisec članka meni, da je s temi akti telesnokulturna skupnost, ki mora voditi politiko razvoja športa, storila vse. Po njegovem so za stagnacijo in nazadovanje krivi izvajalci!

Vendar se s takšnim stališčem ne morem strinjati preprosto zato, ker že sami ustanovni akti temeljne telesno-kulturne skupnosti govorijo drugače in natančno opredeljujejo področja dela, za katera skrbi TKS Jesenice. Da ne bi preveč dolgozvil, delno citiram 10. člen statuta TKS občine Jesenice (poglavje naloge skupnosti). Pod točko a) ta člen natančno navaja, kaj skupnost sprejema (to je že navedel RS v svojem odgovoru). Toda že v naslednji točki se pojavljajo naloge, ki jih TKS do sedaj zelo slabo izvaja: (citiram) — usklajuje: — planiranje telesnokulturne dejavnosti, — delo občinskih zvez, društev in drugih telesno kulturnih organizacij.

Ta člen vsebuje potem še štiri točke, ki podrobno opredeljujejo naloge delovanja skupnosti.

Da je TKS popolnoma zatajila na področju usklajevanja dela, lahko podkrepim s številnimi dejstvi. Na primer:

— Kako je skupnost lahko dovolila razpad zveze za telesno kulturo, ki nekaj let sploh ni delovala (vse do septembra 1979);

— Sedaj, ko se ZTKO končno postavlja na noge in že dve leti kontinuirano ponovno deluje, še vedno ni prišlo do usklajevanja dela. Še več! V teh dveh letih ZTKO ni dobila niti najmanjše pomoči pri svojem delu;

— Prav tako je celotna telesna kultura zelo nazadovala. Amaterski športni delavci ostajajo v svojih sredinah osamljeni. Dober primer je propad atletskega, odbojarskega in rokometnega kluba, v katerih ni bilo dovolj močnih zanesenjakov, ki bi bili sposobni prikazati problematiko tako, da bi jo rešila širša družbena skupnost. Vse to je slo mmo TKS.

Na področju rekreacije je bilo storišnega bore malo, čeprav bi morala TKS to dejavnost širše podpirati. Raje smo se izgovarjali na nedelavnost ZTKO (v preteklosti).

Skratka, še enkrat prej sem napisal, da v jeseniški telesni kulturi nimamo jasnih pojmov, kdo je za kaj odgovoren in pristojen!

Pri pisanju prejšnjih sestavkov me je vedno vodilo tudi upanje, da bomo končno sedli za mizo vsi, ki nam je kaj do telesne kulture v občini in končno prekinili s starim načinom dela, ki ne vodi nikamor! Toda očitno nekaterim ni do tega!

Kar se tiče dela ZTKO Jesenice, moram zaradi neobjektivnosti pisanja RS napisati nekaj pojasnil. Najprej bi rad poudaril, da so posamezni odgovorni amaterski delavci v izvršnem odboru ZTKO, kljub temu da so bili z neobjektivnim pisanjem RS prizadeti, odstopili od polemiziranja in odgovarjanja v Železariju, ker so menili, da bi takšna polemika samo še poslabšala že tako skrbne odnose. Vendar pa sem se sam odločil, da bom ta sestavek napisal, kajti tudi vse ostalo sem pisal iz lastnega prepričanja in svojih stališč do stanja, v katerem je telesna kultura.

Kot sem že večkrat omenil, ZTKO deluje ponovno dve leti. V teh dveh letih so bili na novo pripravljeni vsi akti za delovanje zveze, ozivilo smo delo posameznih komisij in si prizadevali pridobiti zaupanje članic zveze, predvsem pa delovnih ljudi in občanov Jesenice.

S svojimi akcijami smo poskušali telesno kulturo resnično približati najširšim množicam. Posebno komisija za šolska športna društva in komisija za množično rekreacijo sta z nekaterimi akcijami začeli novo obdobje v telesni kulturi občine. Naj naštejem samo nekaj najbolj uspešnih prireditev in akcij: jesenski in spomladanski kros, vsi na kolo za zdravo telo, na planjanje se dobimo, na tek se dobimo. Cooperjev test v lanskem in letošnjem letu, v dveh letih smo naučili plavati čez 150 občanov, smučati se je samo v lanskem letu naučilo čez 600 otrok, na dveh cecibanovih olimpiadah je bilo čez 500 otrok, organizirali smo tudi akcijo »v zdravju je moč« in baklado v neseču mladosti.

Nekoliko slabše nam je uspelo organizirati ligaško rekreacijska tekmovanja (v malem nogometu, košarki in odbojki).

Pri delu so se pojavljale tudi večje in manjše napake, katere smo vedno analizirali in jih poskušali odpravljati. Tako je bilo

tudi s tolikokrat očitanim letošnjim občinskim prvenstvom v planjanju. V teh dveh letih smo bili vedno pripravljeni sprejemati dobronamerne kritike. Tako smo sprejeli tudi kritiko KS ZSMS Železarnice in tudi ustrezno ukrepali in dosegli s tem precejšen napredek v sodelovanju Železarnice in ZTKO Jesenice.

V dveh letih delovanja je ZTKO Jesenice uspela navezati zelo dobre stike z vsemi, ki so si sodelovanja želeli (npr.: OK ZSMS Jesenice, KS ZSMS Železarnice Jesenice, vzgojnovarstvene organizacije, ŠSD, nekateri klubi ŠD Jesenice, ki so se obrnili na zvezo z različnimi prošnjami za pomoč.) Žal pa nam ni uspelo navezati tesnejših stikov prav s TKS Jesenice, čeprav smo večkrat poskušali. To velja za prejšnje mandatno obdobje, kajti sedanji organi skupščine so se dokončno formirali šele pred kratkim!

Pri vseh prizadevanjih za tesnejše sodelovanje s TKS smo člani izvršnega odbora ZTKO morali poslušati in še poslušamo različne očitke nekaterih posameznikov (tudi sekretarja TKS), ki bi radi kompromitirali delo ZTKO pred javnostjo. Po njihovem mnenju nismo v dveh letih storili ničesar za izboljšanje stanja v telesni kulturi na Jesenicah in nismo izpeljali nobene akcije dobro. Očitno je nekaterim v preteklosti ustrezalo, da ZTKO toliko časa ni delovala in si z

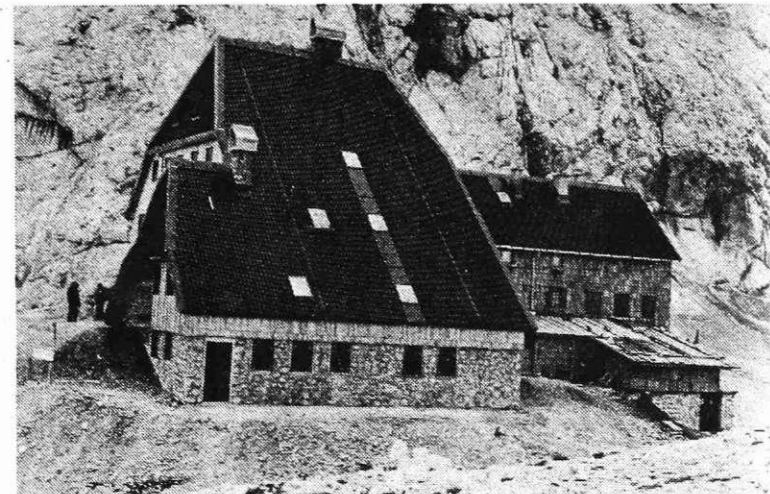
vsemi silami prizadevajo, da bi v ZTKO prišlo do ponovnega razsula.

Osebnost sem vedno cenil delo vsakega amaterskega in profesionalnega delavca na področju telesne kulture. Vsakega napredka sem zelo vesel, toda če nekdo namerno noče priznavati dela posameznika ali skupine zanesenjakov, samo zato, da bi obdržal nemožne stanje — menim, da je bila kritika dela in odnosa TKS do telesne kulture upravičena.

Zelo bi bilo lepo, če bi se RS tudi v praksi zavedal, da se da delati le tako, kot je napisal v zadnjem odstavku svojega sestavka. Citiram: »Če se bo dejavnost odvijala še naprej v omejenih okvirih brez sodelovanja vseh, ki delujejo na področju telesne kulture, bo telesna kultura še nadalje v slepi ulici. Na tak način ne bomo upravičili zaupanja in dobro opravili dela, telesna kultura pa zahteva še več angažiranosti vseh kadrov, ki skrbijo za razvoj in dvig športnih uspehov. Še najmanj bomo uspešni, če bomo telesno kulturo reševali za mizo in z nesmotrnim pisanjem.« Temu bi dodal samo še, da je čas, da se vsi, ki nam je telesna kultura pri srcu, združimo in skupaj začnemo vleči voz iz prepada, v katerega smo zdrsili zaradi napačnih vzrokov v preteklosti. Morda bi bilo učinkovito, da bi vsak od odgovornih prevzel dela, za katera je zadolžen, nato pa bi poskušali ločiti dobro od slabega. Predvsem je nujno, da ZTKO Jesenice in TKS Jesenice najdeta skupno pot za reševanje nakopičenih problemov, tudi za mizo.

Samo to sem z dosedanjimi sestavki poskušal doseči!

B. Jeršin

Prenovljen Triglavski dom na Kredarici (Foto J. Rabič)

DELOVNO ZMAGOSLAVJE POD TRIGLAVOM

V letošnjih poletnih mesecih so številni planinci ob vzponu na Triglav občudovali delavnost vno in zavzetost na najvišjem gradbišču v Jugoslaviji, na višini 2515 metrov, kjer so gradili prizidek k Triglavskemu domu, najvišji planinski postojanki pri nas. Vsi, ki so se prispevali denar, obveznice in nudili drugo pomoč za posodobitev tega doma, niso več dvomili. Na lastne oči so se lahko prepričali, da njihov denar ni šel v prazno, temveč se namensko in koristno troši pri gradnji, ki poteka v izredno težkih pogojih, na višini in včasih v nemogočih vremenskih razmerah.

Delavci Gradbinca, TOZD Visoke in nizke gradnje Jesenice, Termike Ljubljana, obrtniki in drugi so od nepogrešljivi pomoči pilotov helikopterjev RSNZ in JLA konec septembra zares dosegli pomembno delovno zmago, kajti novi prizidek je bil pod streho. Neutrudni vodja gradbenega odbora Gregor Klančnik, ki ima veliko zaslug za to delovno zmago, je delavce na Kredarici imenoval kar »jurišna naveza«. Vsakdo je občudoval delo in zavzetost vseh, od delovodja Vinka Lužovca naprej do ostale pisane družine delavcev, ki so predstavljali pravo Jugoslavijo v malem pod simbolom naše domovine, Triglavom. Marsikdo se je ob delu te jurišne naveze zamislil in se vprašal, zakaj tudi v dolini pri gradnji ni takšne zavzetosti, volje in elana.

Z gradbenimi deli na Kredarici so pravzaprav začeli že lani, ko so nad domom zgradili zbiralnik za vodo, ki ima prostornino 125 tisoč litrov vode. Letos v juniju se je Kredarica spremenila v veliko gradbišče. Najprej so podrl del postojanke in začeli graditi nov sodoben prizidek. Helikopterji RSNZ in JLA so od konca junija do konca septembra prenesli iz Mojstrane na Kredarico 450 ton najrazličnejšega materiala, strojev, orodja in tudi ljudi. Iz združbenega triglavskega kamna so vzidali 400 kubičnih metrov betona, zgradili so 600 kvadratnih metrov koristne površine in prekrili 850 kvadratnih metrov ostenja. Prizidek ima že vzidane vmesne stene, položeno električno in vodovodno napeljavo, izvršene grobe omete, vgrajena okna in vrata, pripriljene keramične ploščice, obloženo pročelje in pokrito streho. Pri tem je treba omeniti, da je na novo prekrita tudi že stropa na starem delu postojanke. Nov prizidek predstavlja drugo fazo posodobitve doma, prva faza pa je bila izvršena že lani z zgraditvijo zbiralnika za vodo.

Konec septembra so še zadnji delavci zapustili Kredarico in v postojanki je ostal le še meteorolog. Triglavski dom bo sedaj varno prezimil do poletja, ko se bodo na višino 2515 metrov spet vrnili delavci. Nadaljevali bodo z deli v notranjosti prizidka, čaka pa jih tudi še tretja faza obnove in sicer preureditev starega dela postojanke. Start za prihodnje leto je spodbuden, saj so doslej v okviru celotne obnove naredili že okrog 70 odstotkov vseh del.

Bojazni, da dom prihodnje leto ne bi bil dokončno zgrajen, pravzaprav ni. Nov sodoben objekt pod Triglavom bo že v septembru prihodnjega leta sprejela planinska kajiti otvoritev bo združena s slovesnostjo ob 90-letnici organiziranega planinstva pri nas, ki ga bodo slovenski planinci proslavili prav pod Triglavom, v sodobnem planinskem objektu, kjer bo 180 ležišč. Tako bo brez dvoma rešen problem prenočevanja, ki je bil doslej posebno pereč v avgustu in septembru, ko se največ planincev napoti na Triglav.

Prenovljeni dom bo odprt prav v času, ko bo minilo 90 let, ko je največji ljubitelj naših planin, predvsem Triglava, Jakob Aljaž, skupaj z zvestimi slovenskimi planinskimi prijatelji zgradil prvo kočjo na Kredarici. Medtem, ko je letos obrovljeni dom na Kredarici že prekril sneg in zametel okolico, člani gradbenega odbora ne bodo počivali. Nadaljevali bodo z akcijo zbiranja sredstev. Slovenska planinska javnost je doslej že pokazala veliko dobre volje in pripravljenosti, upati pa je, da bo tako tudi v naprej.

Predračunska vrednost celotne posodobitve v vseh treh fazah znaša 5,5 milijona dinarjev. Doslej je zagotovljenih že več kot pet milijonov sredstev, vendar je ob tem treba pripomniti, da bo del sredstev, med njimi tudi obveznice, plačljiv šele v prihodnjih letih. Tako morajo sedaj koristiti blagovne kredite in druge oblike začasnega financiranja.

Poleg organizacij združenega dela, ki so že prispevale denar in veliko gradbenega materiala, pa so se v zbiranje uspešno vključili tudi planinci in drugi ljubitelji gora po Sloveniji. Ponekod so zbrali več kot je predvideno, najbolj gledan primer je kranjska občina, kjer so nabrali petkrat več denarja, kot je bilo predvideno, po posebnem ključu, ki so ga pripravili za vse občine. Najbolj pohvalno ni, da so pravzaprav skorajda pri repu lestvice zbranih sredstev ljubljanske občine, čeprav vemo, da je Triglavski dom v upravljanju Planinskega društva Ljubljana-matica in tudi jeseniška občina, na kvizre ozemlju je pravzaprav Triglavski dom na Kredarici. Zakaj je tako, pravzaprav ni povsem jasno, žalostno pa je spoznanje, da za dom zbirajo vsi planinci v Sloveniji, le pri navedenih ni pravega odziva. V nadaljevanju akcije bodo tudi v omenjenih občinah morali pokazati več planinske zavesti.

Poleg že omenjenih akcij zbiranja sredstev za dokončno dograditev doma ob pomoči združenega dela in samih planincev, pa pripravljajo še več drugih akcij. Med drugim pripravljajo loterijo. Do 23. novembra bo v vseh kioskih in prek planinskih društev v prodaji 200.000 srečk po 50 dinarjev. 24. novembra pa bo v Škofji Loki zbranje in sicer na koncertu ansambla bratov Avenik.

Že od poletnih mesecev dalje uspešno poteka tudi prodaja serije barvnih razglednic s podobo Triglava in okoliških vrhov. Prav tako so pripravili prodajo nalepk, plakatov in spominskih znamk po 2 dinarja. Te znamke bodo do leta 1984 kupovali vsi člani planinskih društev v Jugoslaviji. S temi akcijami predvidevajo, da bodo zbrali vse potrebne denar in da bo nov sodoben planinski objekt prihodnje jesen slavnostno sprejel planince na proslavi ob 90-letnici organiziranega planinstva pri nas.

J. Rabič

Tri uvrščene ekipe za kviz v Kranjski gori (Foto B. Blenkuš)

PREBIVALCEM KS ŽIROVNICA

Odbor za varstvo okolja in narave v krajevni skupnosti Žirovnica in delovna organizacija Dinos Jesenice že drugi letos organizirata akcijo zbiranja odpadnih surovin: železo, bela tehnika. Zato bodo na določena mesta postavljeni kontejnerji, in sicer:

- za naselje Moste in Breg v ponedeljek, 18. oktobra — poleg kontejnerja na križišču ceste Moste-Breg;
- za naselje Žirovnica in Selo v torek, 19. oktobra — kontejner bo na prostoru bivšega korita v Žirovnici;
- za naselje Zatreznica v sredo, 20. oktobra — kontejner bo postavljen poleg kontejnerja ob regionalni cesti nasproti pekarni Furlan, Zatreznica 2;
- za naselje Breznica, Vrba in Doslovce v četrtek, 21. oktobra — na parkirnem prostoru ob cesti Breznica-Vrba;
- za naselje Smokuč in Rodine v petek, 22. oktobra — na zemljišču ob makadamski cesti, ki pelje v zgornji del naselja Rodine.

Razpored je razobešen tudi po vseh oglasnih deskah v krajevni skupnosti.

Občani, vključite se v akcijo zbiranja odpadnih surovin v čim večjem številu!

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA BOLNICE JESENICE

oglašja

na podlagi 9. člena pravilnika o delovnih razmerjih prosta dela in naloge

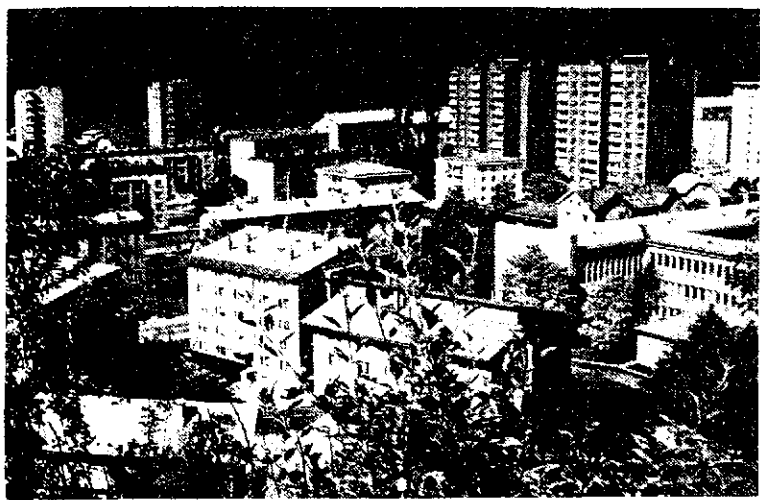
ZDRAVNIKA SPECIALIZANTA IZ INTERNE MEDICINE

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

1. da imajo dokončano medicinsko fakulteto, opravljen enoletni pripravniški staž ter strokovni izpit,
2. da so opravili najmanj dve leti dela na področju osnovne zdravstvene dejavnosti.

Pisne prijave je treba poslati v roku 15 dni po oglasu del in nalog na naslov: Odbor za delovna razmerja TOZD Bolnica Jesenice.

K prijavi je potrebno predložiti listine o izpolnjevanju navedenih pogojev.

Na Plavžu (Foto I. Kučina)

ZAHVALA

Ob smrti naše mame

FRANCKE ŽMITEK

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izkazano pozornost, izrečena sožalja ter darovano cvetje in vence.

Hvala vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za odobreno bivanje v domu upokojencev v Izoli.

Društvu želim uspešnega dela tudi v prihodnje.

Filip Žan

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za čestitko ob rojstnem dnevu in vse lepo pozdravljam.

Francka Švegelj

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za čestitko in pozornost ob mojem življenjskem jubileju.

Franc Ajster

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata delovne skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Franc Zupan

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 16. oktobra, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: Emona market, Prešernova 1/a in Rožca — samopostrežna trgovina na Javorniku, O. Novaka 8

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu oktobru je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 16. oktobra: ANTON PONGRAČIČ, Jesenice, Kidričeva 6.

REŠITEV KRIZANKE IZ 39. ŠTEVILKE ŽELEZARJA

svetilka, Makarios, teror, psi, baron, Per, Titovo Užice, AK, kamra, ciba, Partizan, ibis, Nen, alpinizem, Ivangrad, štrk, čin, Ca, CE, orglar, črka, kv, zrak, Rimini, EK, Remarque, nada, IG, tableta, turbina, Nino, Kleopatra, kurir, kol, aorta, inč, asana, osa.

UGANKARSKI SLOVARČEK

ADDA — levi pritok reke Pad v Italiji
ANAKREON — starogrški lirik iz 6. st. pr. n. št.
KIRASIR — srednjeveški konjenik z oklepom
KORIORAN — rimski plemič iz 5. st. pr. n. št., naslov znane Shakespeareve tragedije
SIRK — slovenski slikar (Albert, 1887—1947)

IZGUBLJENI UHAN

Na poti od doma (Čopova cesta) v Podmežakli do osnovne šole Prežihov Voranc sem izgubila uhan z rdečim kamenčkom. Ker mi je drag spomin, prosim najditelja, da ga vrne na tajništvo šole ali na uredništvo Železarja. Lepa hvala.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

16. in 17. oktobra amer. barvni znan. fant. film BUCK ROGERS — JUNAK VESOLJA; režija Daniel Haller, v gl. vlogi Gil Gerard, ob 17. 19. uri.

18. in 19. oktobra danski barvni erot. film SEKS V STO LEKCIJAH; režija Annelise Meinelche, v gl. vlogi Anne Grete, ob 17. in 19. uri.

20. oktobra amer. barvni krim. film DVOBOJ NA MISSOURIJU; režija Arthur Penn, v gl. vlogi Marlon Brando, ob 17. in 19. uri.

22. oktobra domači barvni zab. film UČNA LETA IZUMITELJA POLZA; režija Jane Kavčič, v gl. vlogi Miha Petrovčič, ob 17. in 19. uri.

23. in 24. oktobra nemški barvni erot. kom. film RESNICNE ZGODBE, 4. DEL; režija Walter Boos, v gl. vlogi mladi ljudje, njihovi starši in predavatelji, ob 17. in 19. uri.

KINO PLAVŽ

16. in 17. oktobra danski barvni erot. film SEKS V STO LEKCIJAH, ob 18. in 20. uri.

18. in 19. oktobra amer. barv. znan. fant. film BUCK ROGERS — JUNAK VESOLJA, ob 18. in 20. uri.

21. oktobra amer. barv. krim. film DVOBOJ NA MISSOURIJU, ob 18. in 20. uri.

22. oktobra ital. barvni erot. film DEKLICA ZA DOPUST, ob 18. in 20. uri.

23. in 24. oktobra hongk. kar. film BRUCE LEE SUPERZVEZDA; režija Cheng Leung On, v gl. vlogi Bruce Lee, ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

16. oktobra angl. barvni pust. film NAPAD NA PLOŠČAD JENIFER, ob 20. uri.

20. oktobra danski barv. erot. film SEKS V STO LEKCIJAH, ob 20. uri.

23. oktobra amer. barvni znan. fant. film BUCK ROGERS — JUNAK VESOLJA, ob 20. uri.

27. oktobra hongk. barv. kar. film BRUCE LEE SUPERZVEZDA, ob 20. uri.

KINO DOVJE

16. oktobra nem. barvni seks. kom. film KLINIKA ZA SEKS, ob 19. uri.

17. oktobra angl. barvni pust. film NAPAD NA PLOŠČAD JENIFER, ob 19. uri.

23. oktobra danski erot. film SEKS V STO LEKCIJAH, ob 19. uri.

24. oktobra amer. barvni znan. fant. film BUCK ROGERS — JUNAK VESOLJA, ob 19. uri.

GLEDALIŠČE

SOBOTA, 16. oktobra, ob 19,30 Gregor Strniša: SAMOROG — premiera —

režija: Miran Kenda, scena in kostumi: Jože Bedič, dramaturg: Taras Kermavnar, glasba: Jani Golob, koreograf: Andreja Gjud. Igrajo: Alenka Weithaus, Bernarda Gašperšič, Elizabeta Stefanciosa, Klemen Klemenc, Igor Škrli, Oto Gerdej, Franci Černe, Borut Verovšek, Rado Mužan in drugi.

NEDELJA, 17. oktobra, ob 19,30 Gregor Strniša: SAMOROG — drama v treh dejanjih — za izven.

PONEDELJEK, 18. oktobra, ob 19,30 Gregor Strniša: SAMOROG — drama v treh dejanjih — za abonma in za izven.

TOREK, 19. oktobra, ob 19,30 Gregor Strniša: SAMOROG — za abonma in za izven.

SREDA, 20. oktobra, ob 19,30 Gregor Strniša: SAMOROG — za abonma in za izven.

Z vaje za prvo premiero v amaterskem gledališču Tone Čufar — Samorog. Na sliki Bernarda Gašperšič in Franci Černe (Foto J. Bedič)

						SHAKE- SPEAROVA TRAGEDIJA		OPORN STEBER	OKRATŠ. AM. M. IME	ROŠTNI KRAJ K. MARXA	MAJHEN RILEC	DOLGORE- PA PAPA	BARJ	STARO- GRŠKI LIRIK	KRAJ V BELI KRAJINI	 CEMELNA KONTROLA		PRAZNI- NI OSENI	MINERAL- NI KRAJEC	IZVRŽEK IZLOČEK	
				GOROVJE V SAHARI (ASSEN)		DSEBA PO OPERACIJI		ŽEN ROBL ORISANI BAUSILNI PAPIR				VRSTA VIŠNJE				ATLET KOPITAR KRAJ PRI MARIBORU					
GOROVJE V SARABIJU STAROGR. DREVA						RAZLIČNI VRKI SLIKANTE IZ VODENIH BARVANJ				BIVŠI VRATAR JESENIC (JANEK)		SREČNJE- VEŠKI KONTENTNI RIPKO MIT. POBEGNJE						TOMAŽ TERČEK			
V ŽELEZAR		VRSTA POKRI- VALA	REKA YSE IN MONGOLIJI	PRILIT- JE IGRAVKA PASSARJ			ZAREBRANKA DON KINON KONJ						NIKALNICA HRABRO DEJANJE				GLAVNI ŠTEVNIK				
AVSTRAL. MEDVEDKI VREČAR						LOVEC NA RAKE POSUŠENA TRAVA				PENJACA ČEŠKI SH. SKAVALEC				NINO ROČI IGRAVKA NOVAK		ŽUPANČI OTON NEPRETR- GANA VISTA		URNA OBLAK BRANE			
DANSKI PRAVIL- ČAR (WANS C.)						IZOBRA- ŽEVALNA USTANOVA		OBREDNA ČERVENA OPRAVA		DOMAČE Ž. IME		SL. SLIKAR (ALBERT) POSLEDNJA DUSEVNA PREDOBRA				JORDAN- PRISTAN- ZBIRA- NJE				HAY. SLIKAR (VSEKO- GLAV)	
PEVKA ŠTEFOK				ANDREJ NOVAK		OKIS HABZARNO MESTO				IZVIR BEOGR. PEVSKI TRIO								NIKO KURET FR. FILM. IGRAVKA (MAGALI)			
				VRANČINI PRISAD								MEDNAROD. ORG. ZA BESPLATNE SREBRO				SKANDIN. DROBE TONE TONČIČ					
				IRE AM. FILM IG. BLACK						VARNOŠINA ZAPORA, OSANITEV											
SESTAVIL: RONNER				ZAKONČEN OČE						NEODANI TURŠKI VELIKAS				ZBIRKA ZENICE- VIDOV							

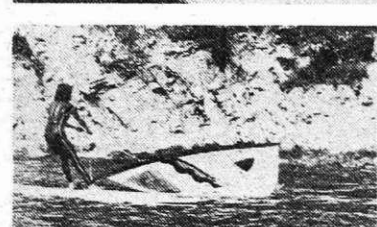
SPREMENLJIVA IGRA JESENIČANOV

JESENICE : ASIAGO 7:5
(4:1, 2:2, 1:2)

KRANJSKA GORA : ALLEGHE 6:10
(0:3, 3:2, 3:5)

Strelci za Kranjsko goro so bili: Markovič 2, Knežević, Kolbl in Terseglav.

9

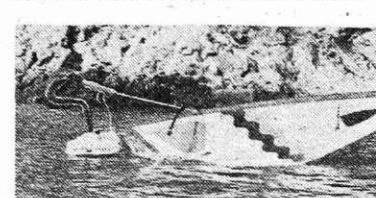
JESENICE : ALLEGHE 3:4
(0:1, 2:1, 1:3)

Strelci za Jesenice so bili: M. Pajić, Košir in M. Horvat.

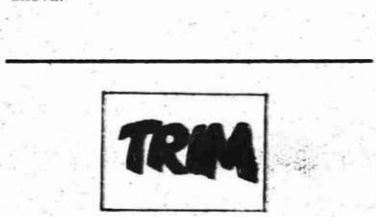
V prvem kolu državnega prvenstva so bili Jeseničani prosti, v drugem kolu, ki bo na sporedu v soboto, 16. oktobra, pa se bodo ob 18,30 pomerili v dvorani v Podmežakli z moštvom Rvene zvezde.

PRVI POIZKUSI

Če smo do sedaj ravnali natančno po navodilih, je jadramo pravokotno na veter. Po 20 metrih vožnje izpustimo lok, zgrabimo za štartno vrv ter z nogami obrnemo desko za 180 stopinj. Začnemo spet od začetka in vrnil se bomo na izhodiščno točko. Pričenju se namreč ne smemo preveč oddaljati od obale, ker se ne bomo znali vrniti.

To vajo moramo večkrat ponavljati, da nam »preide v kri«. Pri vožnji pravokotno na veter moramo stalno paziti na pravilno držo. Če je pritisk na jadro prevelik, spustimo lok, primemo za štartno vrv. Ne smemo stati, tudi do nas veter v sklonjenem položaju (slika 9) ali z eno roko na loku (slika 10) zanesne v svojo smer. Taki položaji nam dajejo precej moči. Ne poizkušajmo zgrabiti loka še z drugo roko, kajti prestopanje je, če zgrabimo za štartno vrv in začnemo znova.

DOMŽALE : JESENICE
4:3 (3:1)

Z.

**TVD ŽIROVNICA
OBČINSKI PRVAK**

Popolna lestvica bo objavljena v naslednji številki Železarja.

OBVESTILO ŠAHISTOM

Odbor šahovskega društva Jesenice obvešča, da bo hitropotezni turnir za mesec oktober v soboto, 16. oktobra, ob 18. uri.
Vabljeni!

JOŠKO MED NAJBOLJŠIMI

Tudi skakalnica iz umetne snovi v Žirovnici je neprimerna za vadbo, zato se vozita na treninge v Trbiž. Ostale treninge izvajata doma, na dovolj primernem kraju in na doma izdelani skakalnici in posebni rolki, kjer Joško dovolj strokovno vodi odziv.

PRVENSTVO ŽELEZARNE V ŠAHU

RAZPISUJE PRVENSTVO ŽELEZARNE V ŠAHU ZA LETO 1982

ko bo v sejni sobi zbiranje.

ULIČNI TEK PO KRANJSKI GORI

Smučarski klub Kranjska gora - alpska sekcija je v nedeljo, 10. oktobra, izvedel prvi sušilni tek po Kranjski gorii v dolžini okrog 5 km. Na krosu je sodelovalo 25 tekmovalcev v šestih kategorijah. Tekli so vsi na isti progi s startom pred Ljubljansko banko in po glavni cesti mimo hotela KOMPAŠ, gostilne za Gmajnico, hotela Lek ter Alpina, pred Ljubljansko banko. Progo so zmogli vsi, od najmlajše komaj šestletne Nataše Ravnik do najstarejšega veterana Antona Prežlja. Našemuo vabilu se je odzvalo tudi osem italijanskih tekačev iz bližnjega Trbiža. Spominske plakete, ki so jih prejeli prvi trije uvrščeni, je tokrat pripeloval Turistično društvo Kranjska gora.

Posebej se zahvaljujemo delavcem postaja-
re, ki so nam omogočili uporabo skijaškega učitelja Dragu Sabcu in učenecm 4. razre-
da osnovne šole Jesenjsko-bohinjski odred
Kranjska gora, ki so poskrbeli za varnost

Najboljši čas je dosegel Goran Kriznar
14,44 pred Terašem 14,47 itd. J. Š.

IZLET NA GALETOVCE — GORJUŠE

Precej časa je bil lep razgled na vas Belo. Potem smo pršli do rovt, kjer je bilo že vse seno pospravljeno. Prav prijetna je bila hoja po travnikih in niti preveč vzpona ni bilo, razen zadnjega dela, ko smo se vzpeli na Galetovec. Čudovit je bil razgled po bohinjski kotlini z okolinskimi vrhovi. Natančno pod nami je bila vojašnica in na dvoršču polno konj. Malo smo si oddahnili in pomalicali, nato pa je sledil

pri Štirgarjevih postregli s čajem, domačim kruhom in zaseko ter jabolki in korenjem. Nekaj časa smo se lovili po travnikih, nato pa odšli k znanemu izdelovalcu pip - Ložu. Pokazal nam je zbirko majhnih in precej velikih pip, ena lepša od druge, tako po obliki kot vzorcu. Za spomin je vsak prijel razglednico s pipami.

Vračali smo se po poti, ki nas je pripeljala v Sotesko. Med potjo smo nabirali kresilne gobe, peli in pripovedovali šale. Še zadnja malica na železniški postaji in že nas je vlak odpeljal proti domu.

Marko Rupar

**REPUBLIŠKO PRVENSTVO INVALIDOV
V BALINANJU**

Društvo invalidov Radovljica je v soboto na balinišču v Lescah izvedlo republiško prvenstvo v balinanju, ki je bilo v okviru programa zveze za rekreacijo in šport invalidov Slovenije. Na prvenstvu so sodelovale ekipe društev invalidov in invalidnih športnih društev iz Izole, Kopra, Maribora, Celja, Postojne, Ljubljane, Trbovelj, Tržica in Radovljice. Po izredno zanimivem tekmovanju so ob koncu slavili člani ekipe Ljubljana-Siška, ki so v finalu zanesljivo premagali ekipo Tržica z rezultatom 13:4.

J. R.

**ALOJZ BEC —
NAJBOLJŠI ŠAHIST
TOZD VZDRŽEVANJE
ZA LETO 1982**

V torek, 5. oktobra, je komisija za šport in rekreacijo priredila v Šahovskem domu prvenstvo TOZD Vzdrževanje v šahu za leto 1982. Udeležilo se ga je 11 šahistov, ki so igrali vsak z vsakim, čas igranja je bil določen — pet minut. V vsakem kolu so bila prenečenja, šele zadnje kolo je odločalo o zmagovalcu.

Rezultati: 1. Alojz Bec 8,5 točke, 2. Franc Simičič 8, 3. Joža Renko 7, 4. Franc Krnčič 6, 5. Martin Pazlar 6, 6. Risto Cvetkov 5, 7. Franc Hudolin 4,5, 8. Fadil Havič 4, 9. Muharemin Kaderič 3, 10. Feho Filipovič 2, 11. Branko Brden eno točko. Prvih pet šahistov bo zastopalo TOZD Vzdrževanje na sindikalnem prvenstvu Železarne, ki bo v prihodnjih dneh.

Šahovskemu društvu Jesenice in vodji tekmovanja Francu Ravniku se zahvaljujemo za organizacijo tekmovanja. M. I.

TVD PARTIZAN JESENICE VABI

PARTIZAN JESENICE			URNIK SPLOŠNE VADBE rekreacija, judo, gimnastika			DOM STANETA BOKALA
DAN URA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	
17 - 18		cicibanke	cicibani	cicibanke	cicibani	
18 - 19		pionirke	pionirji	pionirke	pionirji	
19 - 20		mladinke	mladinci	mladinke	mladinci	
 20 - 21 ³⁰	Rekreacija člani	Rekreacija članice	 Rekreacija ZJ člani	 Rekreacija ZJ članice	judo	
GIMNASTIKA	18 - 20	18 - 20	18 - 20	18 - 20	18 - 20	
JUDO	18 - 20	18 - 20	18 - 20	18 - 20	18 - 20	
VARIJEN						